

"Rustningskapitalens Blodpenge" af Axel Pille
- [Daugård] : Nye Veje, 1933. - 62 s

"Hvad Soldaten Lærer" af Axel Pille
- København : 1934. - 6 s.

Bøgerne er indscannet med OCR og ligger i RTF-format

Downloadet fra Fred på nettet:
<http://FRED.dk>

Udgivet på "Aldrig mere Krigs OnLine Bibliotek" af
Holger Terp, Strandbyparken 4 1tv
2650 Hvidovre, Danmark, Tlf. +45 3178 4028.

"OnLine Biblioteket" i Fred på nettet er startet af
Aldrig mere Krig
ved Tom Vilmer Paamand og Holger Terp

Kommentarer sendes til WebMaster@FRED.dk

Axel Pille:

Rustningskapitalens Blodpenge

Forlaget "NYE VEJE"
1933

Indscannet og overført elektronisk. Den oprindelige retskrivning og typografi er søgt bibeholdt, men der er læst en smule korrektur.

Elektronisk overførsel ved Holger Terp og Tom Vilmer Paamand 1996.

FØR KRIGEN.

Aftaler sluttet ud over Landegrænserne.

Det har mærkeligt nok altid været indbringende at drive Forretning med, hvad der kan være nedbrydende for Mennesker. Spiritus, Tobak, Prostitution, Kokain, Morfin, har givet Millionfortjenester, og der har altid været Mennesker, som har været villige til at leve og arbejde i de stinkende Kloaker og Møddinger, hvor disse Varer er blevet tilvirket og omsat. Men den mest menneskefjendske og mest indbringende Forretningsgren er Vaaben-, og Ammunitionsindustrien, Rustningskapitalens Omraade. Den bærer Muligheder som ingen af de andre. Den bærer *Konkurrencens Fremdrift* i sig selv: hver Gang, man har fundet en ny Giftgas, ansporer den til Opfindelse af et nyt Filter i Gasmasken; hver Gang, der er konstrueret en Granat, der kan stad igennem de kendte Panserbeklædninger, ansporer det til Opfindelsen af ny Panserbeskyttelse; "hver Gang, en Magt anskaffer Vaaben af den ene eller anden Art, tvinges de konkurrerende Magter til at skaffe sig de samme eller endnu bedre Vaaben.

Hvad Under, at nogle af de Forretningsmænd, for hvem Penge ikke lugter, har slaaet sig paa Rustningsindustrien. De har gjort det, og de har som enhver anden hensynsløs Forretningsmand fremmet deres Interesser paa alle mulige Maader og søgt at skabe Chancer, hvor der ingen var.

Før den spansk-amerikanske Krig sendte Bladkongen *William Randolph Hearst* Tegneren *Frederich Remington* til Kuba med det Paalæg, at lave Billeder, som kunde bringe Folkets Blod i Kog". Ankommet til Kuba telegraferede Remington: "Alt fredelig. Ingen Uro her. Deri bliver ingen Krig. Ønsker at vende tilbage." Dette Ønske blev ikke opfyldt. I Stedet kom der følgende Svar fra Hearst: »Vær saa venlig at blive. Levér De Billederne, og jeg vil levere Krigen." Krigen kom 1898, Amerikanerne vandt, Harst og de andre Plantageejere kunde faa deres kubanske Varer ind i De forenede Stater uden Told.

Som i andre Brancher har ogsaa Udbyggerne indenfor Rustningsindustrien sluttet sig sammen for, saa systematisk som overhovedet muligt at kunne pine Fortjenesten frem. Det begyndte allerede længe inden Verdenskrigen, og Systemet blev mere og mere fuldkomment, som Aarene gik. Selv da den store Katastrofe kom, holdt dette Samarbejde paa mange Felter, og i Aarene efter Verdenskrigen er det paa Trods af alle fremkomne Afsløringer fortsat, udbygget og udvidet, hvor de af Krigen skabte Forhold muliggjorde det.

I 1897 blev der sluttet en Aftale mellem ti amerikanske Fabriker paa den ene Side og Köln-Rottweiler Krudtfabrikerne og den engelske Nobeltrust paa den anden, hvorefter Nord- og Mellemaamerika betragtedes som „amerikansk Omraade“, Sydamerika som „fælles Omraade“ og Resten af Verden som „europæisk“. Parterne tillader Konkurrence indenfor de tildelte Omraader, forhandler fra Tid til anden om Grundpriserne i det fælles Omraade. „Forskellen mellem Grundpris og Salgspris er Syndikatsfortjenesten, der bliver fordelt med lige store Dele imellem de amerikanske og europæiske Fabriker. Der oprettes et fælles Fond ved Indbetaling af en Dollar pr. Kasse. Af dette Fond kan de to Formænd anvende to Tredjedele til Beskyttelse af de fælles Interesser mod Angreb og Konkurrence udefra...“.

I 1898 sluttede den franske Krigsindustri sig sammen i to Syndikater, der tilsyneladende konkurrerede, men i Virkeligheden havde fælles Hovedsæde og Generalsekretær. Sammenslutningen bevirkede, at Panzerplader steg fra 2,27 Francs pr. Kilo til 2,96 Francs. Gentagne Gange skete det endda, at det ene Firma afstod Ordre til det andet. I 1901 opstod *United Harvey Steel Corporation*, hvis tre Hovedgrupper var : de engelske Firmaer *Vickers* og *Armstrong*, de tyske *Krupp* og *Dillinger Hütte* og det franske *Schneider-Creuzot*, og som igennem disse Firmaers videre Forgreninger omfattede saa at sige hele Verdens førende Panzerplade- og Kanonfabriker. Den amerikanske Staaltrust var repræsenteret gennem *Bethlehem Steel Co.*, *Vickers* ejede omtrent helt de italienske *Terniværfter*, og i den japanske Panzerpladefabrik *Mutoran* ejede de Halvdelen af Aktierne, *Armstrong* den anden Halvdel. *Krupp* var stærkt interesseret i de østrigske *Skodaværker* og de russiske *Putilowværker*. I det russiske Selskab havde ogsaa *Schneider-Creuzot* Aktier. *Armstrong*, *Vickers* og et tredje engelsk Firma var interesseret i det japanske *Ferrolværft*.

Seks store engelske Firmaer dannede et portugisisk Flaadesyndikat, der Skulde hjælpe Portugal til en stærk flaade. Efter den russisk-japanske Krig blev den russiske Flaade genopbygget ved Samarbejde mellem engelske, franske, tyske, belgiske og amerikanske Firmaer.

Nobel Dynamite Trust i London havde syv Filialer i England, fem i Tyskland, een i Japan og dannede sammen med andre tyske Fabriker, der igen samarbejdede med engelske, russiske, franske og spanske fabriker det saa mægtige internationale Dynamitkartel. *Dillinger Hütte* var tysk, men fransk Kapital var interesseret, i Tilsynsraadet sad to Franskmænd. *Nikolujeuogruberne* i Rusland ejedes af en fransk-engelsk-belgisk-tysk Gruppe. De spanske *De Frolværker* hovedsagelig af *Armstrong* og *Vickers*.

Rustningsindustrien var saa international organiseret, som tænkes kunde.

Deutsche Waffen- and Muntionsfabriken, Mauserfabrikerne og en belgisk Vaabenfabrik sluttede i 1905 og 1907 en Aftale med Oesferreichische Waffenfabrik om Handelen med Repetergeværer og Karabiner »til Rusland, Japan, Kina og Abessinien". De to Parter forpligter sig til gensidig Støtte i den Grad, at selv Tegninger og Modeller skal stilles til gensidig Raadighed. "Prisen for de leverede Vaaben fastsættes og tilbydes i Indforstaaelse med hinanden" til en fælles Kasse betales 15 Francs pr. Gevær eller Karabin.

De tyske Firmaer, der var interesserede i Leverancer til Skibsbygning, dannede en Koncern med Hovedsæde i Dortmund. Naar et kejserligt Værft vilde bestille Skibsbygningsmateriel, sendtes Ordren til Koncernen, der lod den gaa videre til de enkelte Firmaer. Der indkom konkurrerende Tilbud, men de var det rene Bluff. Det var i Forvejen bestemt, hvem der skulde indgive det laveste Tilbud, og det Værft, der fik Leverancen, skulde afgive 10 pCt., ikke af Nettofortjenesten, men af den samlede Betaling til Koncernen, der fordelte de ni Tiendedele deraf mellem de øvrige Firmaer.

Fine Navne og Udfald gennem Pressen.

I *England* var Embedsmænd indenfor Admiralitetet, Hæren og Ministerierne, ikke mindst Udenrigsministeriet, paa den olie og anden Mande interesseret i Rustningsindustrien. I Præsidiets for den engelske Flaadeforening sad fire Mænd, der var Aktionærer i italienske, østrigske og russiske Rustningsforetagender. Udenrigsministeriet hjalp til at skaffe udenlandske Ordre til de engelske Rustningsfirmaer ved som Betingelser for Laan at forlange, at der skulde købes Vaaben fra disse Fabriker. De private engelske Bankiers stillede lignende Betingelser.

I *Rusland* havde Agenter for udenlandske Rustningsfirmaer Forbindelser i alle betydende militære og ministerielle Kredse. Allerede under den Russisk-Japanske Krig skaffede *Zarahoff* *Vickers* og *Armstrong* store Leverancer gennem Forbindelse med General *Kuropatkin* og andre fremtrædende Militære. Senere skaffede »Rasputins Bankier" *Dimitri Rubenstein* *Schneider-Creuzot* Ordre paa Feltartilleri.

I *Frankrig* faldt ca. 60 pCt. af den samlede Udførsel af Krigsmateriel paa *Schneider-Creuzot*, og dette Firma udnævnte Marineministre og havde Magten i Deputeretkammerets Militærkommission. I sin Tjeneste havde det to Admiraler og en Broder til *Clémenceau*.

I *Tyskland* havde *Panserkongen Stumm* besat de vigtigste

Poster i Udenrigsministeriet med sine Slægtninge, og i dette Firma var der igen saa store franske Interesser, at en fransk Gesandtskabssekretær sad i Tilsynsraadet.

Havde Rustningskapitalen saaledes fine Forbindelser indenfor Hær, Flaade og Diplomati, saa betød det ikke mindre, at den havde en overordentlig Indflydelse paa Pressen.

Fra *Deutsche Waffen- und Muntionsfabriken* i Karlsruhe sendtes i 1907 følgende Brev til Paris:

›Vi telegraferede lige til Dem: Vær saa venlig i Paris ni afvente vort Brev af Dags Dato. Grunden til dette Telegram er, at vi gerne vilde sikre Optagelsen i et af de mest læste franske Blade, om muligt *Figaro*, af en Artikel, der Lyder saaledes:

›Den franske Hærledelse har besluttet sig til at fremskynde Hæren Nybevæbning med Maskingeværer og at bestille det dobbelte Antal af, hvad der oprindeligt var bestemt".

Vi beder Dem gøre alt for at opnaa Optagelsen af en saadan Artikel".

Brevet, der var undertegnet af Fabrikens Leder *von Gontard*, blev af *Liebknecht* draget frem i den tyske Rigsdag og suppleret med Oplysninger fra *Erzberger* giver det følgende Billede af hele Affæren:

Brevet bliver ikke offentliggjort. Løgnen i det er alligevel de franske Blade for grov, men Redaktørerne vil gerne gøre alt, der ikke gaar for haardt ud over deres samvittighed, og det lykkedes von Gontards Udsending at faa Artikler i *Figaro*, *Matin* og *Echo de Paris* om, hvor fortræffeligt den franske Hær var udrustet med Maskingeværer. Paa Baggrund af disse Artikler staar Saa en tysk Rigsdagsmand *Schmidt* frem og retter en Forespørgsel til Rigskansleren om hvad Regeringen agtede at gøre overfor disse truende franske Rustninger. Rigsdagens Svar var, at den i Aarene 1908, 1909 og 1910 bevilgede 40 Millioner Mark til Maskingeværer, som leveredes af *von Gontards Fabrikker*, og Aktieudbyttet steg fra 20 til 32 pCt.

England havde i 1909 en beslægtet Affære, idet Direktør *Mulliner* fra *Coventry Ordnance Co.* gennem Pressen udsprede Rygter, ifølge hvilke den tyske Flaade havde dobbelt saa mange slagskibe, som opgivet af *von Tirpitz*. Ubegribeligt nok troede de ledende statsmænd paa den fede "And", og Bevillingerne for Flaaden blev for det følgende Finansaar sat op med 2,823,200 £. Det blev snart opklaret, at Meddelelserne var falske, men paa Trods heraf blev der dog bygget fire Slagskibe, og en af de største Kontrakter afsluttedes med *Cammell Laird*, som delvis ejede *Coventry Ordnance Co.* Nybygningerne gav i øvrigt Anledning til, at den tyske sværindustri begyndte en modsvarende Propaganda

for Udvidelse af den tyske Flaade.

En Affære, der ikke direkte har med Pressens Bestikkelihood at gøre, skal ogsaa nævnes her. Den japanske *Admiral Fujii* blev i 1900 sendt til England for at se paa Forholdene vedrørende en Krydser, Vickers havde givet Tilbud paa, og *Fujii* tog sin Betaling for at skaffe Vickers Ordren. I de følgende Aar blev han i England og tog mod Bestiktelser ogsaa fra andre Firmaer, i to Tilfælde henholdsvis 1000 £ og 1750 £. Der regnedes ikke med Smaapenge. Det hele kom for en Dag ved, at en Journalist bestak en tidligere Funktionær fra et af Firmaerne til at fortælle sig om Forholdene og offentliggjorde Oplysningerne, men i lang Tid efter betalte Vickers store summer til Admiralen, vel sagtens ud fra den smukke moralske Sætning, at sine Venner skal man ikke svigte.

Hvor almindeligt det var, at Pressen blev brugt af Rustningskapitalen, faar man et Indtryk af gennem følgende frimodige Passus i et Brev, som *Raffalowotsch* fra Paris sendte hjem til den russiske Finansminister: »Mænds Handlinger er ens paa alle Breddegrader. I Brasilien, fortæller Vickers Maxim, tager Republikkens Præsident sig den Frihed at forhøje Prisen Paa Krigsskibe med adskillige Millioner. I Europa er Statsoverhovederne, deres Ministre og øverste Underordnede for det meste ganske ærlige. Men Grossererne i Vaaben, Panserplader og Ammunition har den Udvej indirekte at paavirke den offentlige Mening gennem Pressen; de ejer Aviser, behersker andre, de køber Journalister, og disse Skribenter, der anslaa den patriotiske Tone, som udbasunerer Nabostaternes Krigsforberedelser, som taler om den tyske eller franske Fare, tror, at de selv er Helte. Korruptionen antager alle Former fra en god Middag, med Generalen paa deres højre Haand, med udvalgte Vine og i selskab med smukke Kvinder, der er betalt forud for at afslutte Natten, lige op til de finere Opmærksomheder, som f. Eks. Løftet om en vellønnet Stilling. At der er Lækage (Meddelelse om militære Hemmeligheder), som kommer Grossererne i Bomber og Kanoner tilgode, er meget muligt».

Alfried Krupp og hans Fabriker.

Alfried Krupp begyndte i 1826 som 14-aarig i sin Faders Fabrik, der var kommet slemt i Forfald. Han havde kun syv Arbejdere; men det lykkedes ham lidt efter lidt at arbejde Fabriken i Vejret, og Dampmaskinen blev ham en god Hjælper. Det er dog først, da han i 1844 begynder at fabrikere Geværløb, at han er inde paa Vejen til at blive Storfabrikant. Han sender sine Geværer til det

prøjsiske Krigsministerium, der imidlertid overlegent sender Prøven tilbage med den Besked, at »de prøjsiske Vaaben er saa gode, at de ikke mere trænger til Forbedring". Det franske Krigsministerium derimod erklærer sig højest tilfreds med de forbedrede Geværløb. i 1847 støber Krupp sine første Kanoner. Nu er baade Prøjsen og Frankrig interesseret. Da den prøjsiske Krigsminister vil udbyde en Kanonleverance i Entreprise, bliver Krupp saa vred, at han erklærer at ville "levere hele Verden, hvad den vil have". Det skete ogsaa Under Krimkrigen leverede han Kanoner baade til England og Rusland.

Engang søgte Krupp at opnaa et fransk Laan. Han fik det ikke, men saa fortalte han *Bismarck* om Sagen paa en saadan Maade, at han opnaaede et Laan fra den prøjsiske Stat. Dette forhindrede imidlertid ikke Krupp i, kort før Krigen 1866, at sælge Kanoner til de sydtyske Stater. Han modtog ogsaa en Bestilling fra Østrig paa 24 svære Bagladekanoner. Regeringen i Berlin bad fortroligt Krupp om ikke at levere Kanoner til Østrig uden dens Billigelse. Krupp nægtede at love noget, da det vilde være »et Kontraktbrud", og skrev 1, April 1866 til Krigsminister *von Roon*: »Om de politiske Forhold ved jeg meget lidt; jeg arbejder roligt videre, og kan jeg ikke gøre det uden Forstyrrelse af Harmonien mellem Fædrelandskærlighed og Hæderlighed, saa opgiver jeg helt Arbejdet, sælger Fabriken og er en rig, uafhængig Mand". Østrig fik sine Kanoner, og i Slaget ved Königgrätz blev prøjsiske Soldater skudt med prøjsiske Kanoner.

Frankrig vedblev ogsaa at være Kanonkongen en god Kunde, og Napoleon udnævnte *Alfried Krupp* til Storkorsridder af Æreslegionen. Imidlertid kom der en Standsning af Leverancerne; men for at komme over denne Afkøling i det gode Forhold, sendte Krupp følgende Brev til den franske Kejser:

Støberiet Friedrich Krupp.

Essen, 29. April 1868.

Til Hams Majestæt Napoleon III, Kejser af Frankrig. Opmuntret af den Interesse, Deres ophøjede Majestæt har vist en jævn Industridrivende og de lykkelige Resultater af hans Anstrengelser og uhørte Ofre, vover jeg igen at nærme mig med Bøn om, at Allerhøjstsamme vil være saa naadig at modtage medfølgende Atlas. Det indeholder en samling Tegninger af forskellige Artikler, fremstillede paa mine Værksteder. Jeg nærer det Haab, at særlig de fire sidste Sider, som viser de Støbestaalskanoner, som jeg har udført for forskellige af Europas høje Regeringer, et øjeblik vil tiltrække sig Deres Majestæts Opmærksomhed og undskyldte min Dristighed.

Med den højeste Respekt og største Beundring.

Alfried Krupp.

Svaret lød:

›Kejseren har Modtaget Deres Atlas med megen Interesse, og Hans Majestæt har givet Befaling til at takke Dem for denne Meddelelse og lade Dem vide, at Hans Majestæt paa det mest levende ønsker Held og Udvikling for en Industri, der yder Menneskeheden saa store Tjenester".

Krupp fik dog ikke efter det skønne Brev nye franske Bestillinger, og af denne Grund fik Krupps Kanoner i 1870-71 derfor kun Lejlighed til fra tysk Side at yde Menneskeheden sine store Tjenester.

I 1898 begyndte den tyske Flaadepolitik, og kun kort efter rygtedes det, at Firmaet Krupp havde solgt De forenede Stater Panzerplader til en billigere Pris, end den der blev taget for Leverancer til den tyske Hær og Flaade. Prisforskellen var 800 Mark pr. Ton Panzerplade; men *von Tirpitz*, der var ansat i Marineministeriet, undskyldte Krupp med, at "den amerikanske Regering kunde bestille meget store Kvanta ad Gangen - jeg tror 30-40,000 Tons". Professor *Lujo Brentano* fra München hævder, at Amerika ikke hørte til de Omraader, for hvilke Krupp havde sluttet Prisaftaler, og at dette var Grunden til den lavere Pris.

Allerede i 1905 blev der nedsat en Rigsdagskommission til at undersøge Krupps Forretningsmetoder; men det kom der ikke meget ud af. Saa var det, at *Karl Liebknecht* i 1913 drog den saakaldte *Kornwalzaffære* frem i Rigsdagen, idet han oplyste, at Firmaet Krupp indtil faa Uger i Forvejen havde haft en lønnet Mand, *Brandt*, siddende i Berlin, hvis Opgave var at komme i Forbindelse med Embedsmænd fra Ministerierne, Hær og Flaade og bestikke dem for at faa Kendskab til Papirer, hvis Indhold Firmaet var interesseret i. Det gjaldt selvfølgelig særligt Bevæbningen, Konstruktioner, Resultater af Forsøg og først og fremmest Priserne, som andre Firmaer tilbød eller fik betalt. *Brandt* havde gjort sit Arbejde i aarevis og faaet store Summer udbetalt. Hans Beretninger blev kaldt *Kornwalzer*. *Brandt* blev idømt fire Maaneders Fængsel, Kruppdirektøren *Eccius* fik en Bøde paa 1200 Mark for sin Medvirken. *Brandt* var kun Redskabet. De ansvarlige gik fri af Fængslet.

Sagen gav Anledning til, at Rigsdagen nedsatte en ny Undersøgelseskommission, men inden den naaede til noget Resultat, kom Verdenskrigen.

Den nuværende tysk-nationale Leder *Hugenberg* var i en

Aarrække Direktør for Krupps Fabriker og oplyste i 1912, at indtil Alfried Krupps Død i 1887 var der i Essen fabrikeret 24,576 Kanoner, hvoraf kun 10,666 var blevet i Landet, mens 13,910 gik til Udlandet. Indtil 1911 var der i alt støbt 53,000 Kanoner, hvoraf 26,000 til Tyskland, mens 27,000 var solgt til 52 forskellige fremmede Lande, af hvilke mange gik med i Verdenskrigen mod Tyskland.

Basil Zaharoff, Europas mystiske Mand.

Der var dog een Mand indenfor Rustningsbranchen, som i Forretningssmartness overgik Krupp. Det var *Basil Zaharoff*.

Han var født i Lilleasien 1849, men af græske Forældre og følte sig helt som Græker, hvilket dog ikke generede ham i hans Forretningsevne. Han havde handlet med Cigaretter, været Fremmedfører i Konstantinopel og blev Kompagnon med en Onkel. Da denne ikke vilde udbetale Zaharoff hans Andel i Udbyttet, tog han den selv, og i nogle Aar levede han nu et eventyrlig Liv, indtil han 28 Aar gammel paa Anbefaling af den græske Minister *Skuludis* blev Agent for det engelske Rustningsfirma *Nordenfeldt*, der var stiftet af en svensk Kanonkonstruktør *Torsten Nordenfeldt*.

Zaharoff begyndte nu sin Løbebane indenfor Rustningsbranchen med at skaffe den græske Stat et Laan paa 100 Millioner Francs, som blev brugt til Rejsning af en Hær og Indkøb af Krigsmateriel. Grækenland begyndte derpaa Krigen 1897, i hvilken Tyrkerne sejrede overlegent. Zaharoff solgte for Nordenfeldt sit Fædreland den første brugelige Undervandsbaad, der nogensinde var bygget. Grækenland fik herved Magten i det ægæiske Øhav. Men det næste Zaharoff gjorde, var at sælge to Undervandsbaade til Tyrkiet. Det forandrede Situationen fuldstændigt, men det vedkom ikke Zehnroff, - han fortsatte sine Forretninger.

Amerikaneren *Hiram Maxim* har ved denne Tid opfundet Maskingeværet, og Zaharoff, der straks set Chancen, maser sig paa, da Maskingeværet forevises den østrigske Generalstab. Ved Bedrageri snyder han Maxim fra at opnaa Resultat af Forhandlingerne, men det hindrer ham ikke i, da han indser, at Maxims Maskingevær er langt bedre end Nordenfeldts, at faa de to Mænd til at gaa i Kompagni. Selskabet havde nu faktisk Monopol paa Salg af Maskingeværer, og Zaharoff forstod at vurdere Chancerne. Han fik en Aftale med Maxim og Nordenfeldt, ifølge hvilken han, hvis han indenfor en fastsat Tidsperiode kunde sælge for 1 Mill. £ til Spanien, skulde optages i Firmaet paa lige Fod med de to Indhavere. Paa forbavsende kort Tid havde han

solgt for 5 Mill. £ til Spanien og faaet vældige Ordre ogsaa fra andre Lande. Da Nordenfeldts Opfindersnille ikke viste sig at være nyttigt, gik Zaharom sammen med Maxim og købte ham ud. Endelig sluttedes Maxim Company sammen med Vickers, og Zaharoff blev Firmaets Salgsleder.

Under Boerkrigen solgte han naturligvis Masser af Vaaben til Englænderne, men ogsaa til Boerne. Da der i nogle Maaneder var blevet kæmpet forgæves, og de sydafrikanske Mineaktier raslede ned paa Londons Børs, saa man det Særsyn, at en Kreds af Forretningsmænd aftalte med Zaharoffs Kompagnon *Hiram Mazim*, at han skulde sætte sig i Forbindelse med Boerne gennem deres Repræsentanter i Holland og foreslaa dem, at Boerne skulde Overgive Sig mod at faa udbetalt 100,000 £. Udenrigsministeren, Lord *Salisbury*, var indforstaaet med "freds"aktionen. Er det underligt, at Rustningsfabrikantens Forsøg Paa at Skabe Fred strandede? Hans Firma tjente alene paa Boerkrigen det mangedobbelte af, hvad der var tilbudt Boerne.

Under den russisk-japanske Krig, da England i Virkeligheden stod paa Japans Side, leverede de engelske Firmaer rask væk Vaaben til Russerne. Zaharoff Var Sjælen i alle Større Handeler, han slap ogsaa ind i selve den russiske Vaabenindustri. Fra 1907 kontrollerede han tillige det store franske Firma *Schneider-Creuzot*, der havde en Aktiekapital paa ca 350 Mill., Francs. Ogsaa han blev Storkorsridder af Æreslegionen.

Zaharoff fremmede sine Interesser med alle Midler. Da han havde erobret det italienske Terniværft, brugte han det, at der blev bygget Torpedojagere, Undervandsbaade og Krydsere i Terni, til at presse Ordre frem i England, idet han lod de Blade, han beherskede, stad paa Stortromme om, at naar Italienerne Øgede deres Flaade, saa maatte ogsaa den engelske Middelhavsflaade Udvides, Og Omvendt hidsede han op i den italienske Presse, naar der Paa et af hans engelske Værfter foretoges Nybygning til den engelske Middelhavsflaade.

I Aaret 1914 kontrollerede Zaharoff Vickers Lid., hvori følgende Herrer havde Større eller mindre Interesser: 4 Hertuger og Markiser, 50 Grever og Baroner 20 andre Adelsmænd, 3 Parlamentsmedlemmer, 21 Officerer og 6 Journalister, desuden 10 andre store engelske Rustningsfirmaer, *Schneider Kreuzot*, *Acérie Hanécourt* og *Chatillon Commantry* i Frankrig, *Putilowværkerne* i Rusland. Gennem Vickers var han desuden interesseret i Firmaer i Italien, Spanien, Japan. Og Canada. Han var Aktionær i *Krupp*, og i Østrig havde halt en Stor Del af Aktierne i *Tschen-Staalkompagniet*, *Bergunhuttan Vaabenfabrik* og *Skodaværkerne*.

Op mod Verdenskrigen.

Allerede i meget af det omtalte er vi naet op til Tiden umiddelbart før Verdenskrigen. Rimeligvis er mange Transaktioner foretaget med den kommende Krig for Øje.

Rustningskapitalen ønskede denne Krig. Da *Campbell-Bannermann* i sin Tid fremsatte sit Afrustningsforslag, sagde den Mand, der fungerede som Vært ved en af Firmaet Vickers Gallamiddage: "Forretningen gaar daarligt. Hvordan skulde det være anderledes med en Mand som Campbell-Bannermann som Førsteminister? Hvad, vi har jo ikke haft Krig i syv Aar!"

Meget lærerigt er det ogsaa at se paa nogle Aarsberetninger fra *Nobel Dynamite Trust Co.* i Beretningen fra 1908 hedder det: »Den for kort Tid siden stedfundne Skærpelse af de politiske Forhold i Europa har forstærket Efterspørgslen efter Krigsmateriel til Gavn for nogle af de Firmaer, som Nobel-Selskabet er interesseret i. Aar 1910 siges der: "De gunstige Resultater kan vi hovedsagelig takke den vedvarende Efterspørgsel efter Krigsmateriel fra hele Verden for". I 1911: »forretninggangen i Beretningsaaet opviser ingen betydende Forandring i Forhold til det foregaaende Aar ud over en yderligere Stigning i Efterspørgslen efter Krigsmateriel".

Mauservaabenfabrikerne leverede i Aarene 1890-1912 til Tyskland 323,000 Geværer og til Udlandet 1,526,000. *Von Gontards Deutsche Waffen- und Munitionsfabriken* leverede i de samme Aar 332,000 Geværer til Tyskland og 1,395,000 til Udlandet. I de følgende to Aar beløb dette Selskabs Produktion sig til en Værdi af over 300 Millioner Guldmark, hvoraf kun 20 pCt. falder paa Leverancer til Tyskland, 80 pCt. eller for 240 Mill. Mark gik til Udlandet, I 1912 sluttede *Société Commerciale de Vente*, der beherskede de seks Syvendedele af Frankrigs Produktion af Jernsilikat, en Aftale med Krupp og *Metallgesellschaft*, hvori Kejser Wilhelm var Storaktionær. Aftalen gav de tyske Firmaer en Rabat paa 40 Mark pr. Ton. *Viviani* oplyste om denne Aftale:

»De Breve, der er taget hjemme hos de Anklagede og opbevares af mig, motiverer Spørgsmaalet, om de Anklagede ikke ogsaa efter 1914, hvis jeg husker rigtigt, har vedligeholdt deres Forbindelser med Tyskland, af hvilke resulterede: 1) at man leverede Jernsilikat, 2) at man paa Krupps Begæring placerede dette Lager af Jernsilikat ved hans Fabriker, for at det i Tilfælde af Mobilisering saa at sige straks kunde være til hans Disposition, 3) at man forbød Selskabets franske Agenter, som var i Tyskland at levere denne Vare til de russiske Agenter, d. v. s. at man berøvede vore Allierede de Tilførsler, som de kunde have Brug for ved deres

Fabrikation af Krigsmateriel, 4) at man forudsaa som force majeure, der kunde medføre Kontraktens Annullering, Strejker, som det altid er Skik, men at man som saadan ikke betragtede det Tilfælde, at en Krig kun førtes mellem to Nationer, hvoraf følger, at hvis Krig førtes kun mellem Tyskland og Frankrig eller Tyskland og Rusland, saa skulde Aftalen vedvarende være i Kraft".

Rabatten til Krupp var betydelig, men endnu vigtigere for den tyske Rustningsindustri var det, at den overhovedet kunde faa et Produkt, som ikke tilvirkedes i Tyskland. De franske Juristers Rapport fortæller, at Krupp begærede, at man skulde sikre ham et permanent Oplag paa 1000 Tons i Nærheden af hans Fabriker, med Henblik paa en Krig, som han ansaa for nær forestaaende", og at "hans Direktør, *Ehrensberger*, nøje specificerede, hvad han vilde garanteres i Tilfælde af Mobilisering og i Tilfælde af Krig, da det var den almindelige Mening i Tyskland, at en Krig vilde komme i nær Fremtid og i hvert Fald indenfor den Tid, Krupps Kontrakt gjaldt, d.v.s. før 1916".

Tysklands normale Behov var 2000 Tons Jernsilikat aarligt, men i de to Aar forud for Verdenskrigen fik Tyskland i alt 6000 Tons fra Frankrig. Krupp havde faaet sit Lager!

Mindst lige saa betydningsfuldt som Jernsilikat er Nikkel. Til Fremstilling af sværere Artilleri maa Staalet indeholde mindst 2 pCt. Nikkel. De største Nikkelmalmlejer fandtes i Ny Caledonien, og Frankrig maatte saaledes antages at have Kontrol med, hvor denne Vare førtes hen. Der var to Selskaber, som gav sig af med at udvinde Nikkel. Det ene havde sine Fabriker i Belgien. Om dette er intet særligt kommet frem. Det andet Firma *Le Nickel* var derimod et typisk Led i Rustningskæden. I Administrationsraadet sad Zaharoff; Krupp og andre tyske Rustningsfabrikanter var Storaktionærer i Foretagendet, som ogsaa havde engageret sig med *Metallgesellschaft*. *Le Nickel* sendte Malm til England, men først og fremmest til Tyskland, og ligesom for Jernsilikatets Vedkommende foretoges der i Aarene op mod Krigen store Oplagringer. Tyskland kunde ikke med den mest intensive Fabrikation bruge mere end 3000 Tons rent Nikkel pr. Aar; men i Aarene 1910-13 indførtes der saa store Kvanta Nikkelmalm og -briketter, at det maatte svare til mere end 20,000 Tons rent Nikkel.

Sidst paa Aaret 1912 dannedes den iranske Torpedo-Koncern *Société Francaise des Torpilles Whitehead*. I dette Selskab sad som Aktionærer: Den engelske Gesandt *James Whitehead* og en hel Del Slægtninge, en østrigsk Officersfrue, den franske Viceadmiral *Aubert*, en tysk Gesandtfrue, Fyrstinde *von*

Bismarck, Enke efter Jernkanslerens Søn, Zaharoff, Firmaerne Vickers, Armstrong, Whitworth a Co. Med andre Ord: Diplomater og Rustningsfabrikanter fra de senere hinanden fjendtlige Lande i skøn Forening. I Statutterne hedder det, at man skal tage sig af »fabrikation og Salg af Torpedoer, Undervandsminer og andre Krigsredskaber af lignende Art, ligesom alle Slags Transportmidler til Søs, drevet af Damp, Elektricitet, Olie og lignende, som f. Eks. Undervandsbaade, Torpedojagere, Vandflyvemaskiner o. s. v.» Oplag indrettedes i Saint Tropez ved Toulons Krigshavn, og den franske Viceadmiral valgtes til Formand for Bestyrelsen. Det hele var lagt an paa den franske Flaade, men tysk Kapital var med til at financiere denne Torpedofabrikation.

Der kan ikke være Tvivl om, at det vilde have været af stor Betydning for de Allierede, om de havde kunnet knuse Tyrkiets Modstand noget - for ikke at sige langt - tidligere, end det skete; men da de engelske Soldater forsøgte at storme Dardanellerne, blev de beskydt med Kanoner, som i Aarene forud var leveret Tyrkerne af Vickers og Armstrong, og et engelsk Krigsskib blev sprængt i Luften af en Mine, ogsaa købt i England.

Den 28. November 1931 holdt den socialistiske Deputerede *Paul Faure* i det franske Deputeretkammer en Tale, hvori han gav en Række sensationelle Oplysninger om Schneider-Creuzot. Om Forholdene før Krigen udtaler Faure, at Rustningsleverancerne fra Schneider til fremmede Magter altid var ledsaget af Laan fra Frankrig til Magterne. 160 Millioner Francs blev laant ud til Czar-Rusland paa Trods af Advarsler fra Jaurés, som fastslog, at disse Penge aldrig vilde blive betalt tilbage. Bulgarien modtog 1902-07 i alt 350 Millioner Guldfrancs for Obligationer, der nu ingenting er værd. Mexico fik 2,779,000 der alle er tabt. Japan modtog ogsaa Penge hos Republiken til Køb hos Schneider. 4 Milliarder tabtes paa Laan til Rumænien. Tyrkiet opnaaede 15 franske Laan, det sidste i 1914, med hvilket det endda financierede Krigen mod Frankrig. Disse Obligationer er nu vurderet til 4 pCt. af deres oprindelige Værdi. Faure fremviste et Fotografi af Ferdinand af Bulgarien sammen med Eugéne Schneider i Fabrikerne ved Kreuzot, da han købte de Kanoner, med hvilke Franskændene blev skudt i Verdenskrigen. Den bulgarske Sobranje nægtede at bevilge Penge til de to store Indkøb af Rustningsmateriel fra Schneider. Derefter erklærede den franske Regering, at Laanene ikke vilde blive ydet, hvis ikke Købene af dette Rustningsmateriel vedtoges, og Sobranjen var saa nødsaget til det. *Den franske Regering tvang altsaa Bulgarien til at købe de Vaaben, hvormed senere franske Soldater blev skudt.* I 1914 besøgte den

tyrkiske Marineminister Schneiderværkerne, og Ingeniørerne indviede ham i det nationale Forsvars Hemmeligheder ved at gøre ham bekendt med de seneste Opfindelser. For de Penge, der lige var laant, indgav han store Ordre, men disse blev ikke udført grundet paa Krigens Udbrud. *Ministeren gjorde derfor med de franske Penge de nødvendige Indkøb hos de tyske Kruppværker og de østrig-ungarske Skodaværker. Paa denne Maade førte Tyrkiet Krig mod Frankrig med franske Penge.*

Ved Laan af denne Art mistede Frankrig mere end 214 Milliarder Francs.

Basil Zaharoff er ophavsmanden til den saakaldte *Putilow-Affære*. Hans Værdige Medarbejder, Russeren *Arthur Raffaelowitch*, den tredje Storkorsridder af Æreslegionen, tilstillede den 27. Januar 1914 *Echo de Paris* følgende Telegram, Som angives at være sendt fra St. Petersborg paa Foranledning af den russiske Krigsminister *Suchomlinow*:

›Rygtet om, at Putilowværkerne er i Færd med at blive opkøbt af Krupp bekræfter sig. Hvis dette viser sig at være rigtigt, vil Efterretningen være egnet til i Frankrig at Vække den Største Opsigt. Det er bekendt, at Rusland til sit Kystartilleri har Valgt de franske Kanon- og Ammunitionstyper. Hidtil blev Størstedelen af dette Materiale fremstillet i Putilowværkerne under Medvirkning af det franske Crellzot-Selskab og de af dette til Rusland sendte franske Ingeniører".

Den offentlige Mening i Paris reagerede øjeblikkelig. Folk blev saa ophidsede at de ikke følte Sig beroliget, før der kom nye Meddelelser fra St. Petersborg om, at Putilowværkerne skulde bruge endnu 50 Min. Francs og vilde være taknemmelige for at faa dem fra Schneider-Creuzot, og de fik dem. Dermed Var Hensigten med Falskneriet naaet; thi i Virkeligheden er Forholdet det al Putilowværkerne manglede Penge, de franske Bankiers havde vist sig uvillige og Telegrammet Skulde tjene til at Køre dem "møre". I alle sine Transaktioner arbejdede Zaharoff nemlig med andres Penge. Kreuzot havde som meddelt allerede i maage Aar været i Samarbejde med Krupp, hvad Putilowværkerne angik, og Saa Sent som i Juli 1914 stod tyske og franske Ingeniører, sendt ud af de to Fabriker, Side om Side Ved Arbejdet i de russiske Fabriker.

I Forsommeren 1914 solgte de Østrigske Skodaværker et Parti Maskingeværer til Rusland.

Paa samme Tid, Som Poincaré foretog sin berømte Rejse til St. Petersborg, i Juli Maaned traf Krupp og Schneider Aftale om, at de ikke vilde konkurrere med hinanden om Opnaelsen af Leverancer. Der kan, naar man tager Krupps tidligere nævnte Udtalelser i Betragtning, ikke være ringeste Tvivl om at ogsaa

denne Aftale var blevet sluttet med en kommende Krig og de denne øgede Muligheder for Øje. Aftalen var saaledes, at hvis et tysk Selskab indgav billigere Tibud end Krupp, Saa kom Creuzot med et endnu billigere for at slaa Konkurrenten ud. Naar den Store Tid kom, Vilde de to Firmaer saa være ene om Rovet.

Det regnes, at Verdenskrigen begyndte den 1. August men endnu den sidste Dag forud viser os et Eksempel paa Rustningskapitalens Sætten Profitten over alt. Det er Senator *Possehl* fra Lübeck, der har den tvivlsomme Ære at have sendt sin Forbindelse i St. Petersborg følgende Brev:

Lübeck, den 31. Juli 1914.

De Herrer

Brødrene Bosshardt,

St. Petersborg.

Spørgsmaalet om Levering af Staalblokke og alle andre Materialer til Rusland er desværre nu, efter at Krigen med Centralmagterne kan ventes, hvad Dag det skal være, blevet meget usikkert.

Skulde Sverige blive draget med ind i denne Krig, vilde der overhovedet ingen Mulighed være mere for at eksportere Materiale til Rusland. Vort svenske Værk vil hvert Fald sørge for saa hurtig Levering, som overhovedet muligt, hvilket vi kan tænke os, paa nuværende Tidspunkt vil være... meget magtpaaliggende.

Men herefter kommer Spørgsmaalet om Befragtingen. Vi kan ikke levere paa anden Maade end frit ab Stockholm, og saa maa Forsendelserne gaa med de daglige Dampere til Aabo og fra Aabo pr. Bane til St. Petersborg. Vi ved faktisk ikke anden Maade at ordne det paa, da den finske Bugt rimeligvis vil blive lukket. Vi tror, at den tyske Flaade i Krigstilfælde vil blokere de finske Havne og dermed hindre Sejladsen paa St. Petersborg. Vi beder Dem i denne Anledning om at tale højst fortroligt med Herrerne fra..., og De kan være forvissat om, at ingen skal erfare et Ord herom fra os. (Der er P u n k t u m, Ophold og saa de tre Prikker)... kan med Hensyn hertil være ganske rolig.

Vi beder Dem i vor Interesse gennemtænke dette Spørgsmaal og saa omgaaende som muligt give os Deres Besked. Vi beder Dem, hvis det overhovedet er muligt, benytte Telegrafan.

Hvad Ingotsspørgsmaalet angaar, bemærker vi, at vi maa sætte Prisen Paa Nikkelstaalingots betydeligt op. Det er umuligt at levere Nikkelstaal til den hidtidige Pris; thi Nikkelstaal er for dyrt.

Ellers afstaar vi hellere fra yderligere Levering af Nikkelstaalingots. Men, ingen kan levere det billigere end vi, ... kan være glad til, naar De faar en ubetinget god Kvalitet, og denne Sikkerhed har De hos os.

Med Højagtelse

L. Possehl & Co.

Kopi af dette Brev sendes samtidig via Stockholm-Finland.

Saa ivrig har Hr. Possehl været efter at faa Forretningen klaret, at han for alle Tilfældes Skyld har sendt Brevet ad to Ruter. Alligevel fik han dog ikke ganske Ret i, at ... kunde være ganske rolig for, at ingen skulde faa noget at vide. Hans egne Funktionærer fandt nemlig, at Brevet var en "Forbrydelse mod Statens Sikkerhed". Alene det, at Possehl havde givet Ordre til, at der ikke som sædvanlig skulde tages og opbevares en Kopi af Brevet, var i sig selv opsigtsvækkende. Funktionærerne tog derfor netop flere Aftryk, der alle tydeligt viste Possehls karakteristiske Haandskrift.

Alt og ikke mindst de tre Prikker i Brevet, der næppe kan betyde andet end Plltilow, beviser, at Possehl selv har været klar over, at den Forretningssmartness var ude paa Grænsen af det tilladelige - og langt paa den anden Side Grænsen for det anstændige.

I et helt Aar sad Senatoren i Varetægtsarrest, mens Sagen var til Undersøgelse, men efter en flere Uger lang Proces for Rigsretten i Leipzig blev han frikendt, idet der i Dommen udtaltes: »ved Udbrudet af Krigen med Rusland stod Possehl overfor det Spørgsmaal, om han, idet han i saa stor Udstrækning som muligt undgik Regeringsleverancer, vilde opretholde Driften af sine Fabriker saa godt som muligt og derved undgaa, at den russiske Regering beslaglagde dem, eller om han vilde indstille Driften med den Følge, som deraf sikkert kunde ventes, at de snarest beslaglagdes. Naar han i denne Situation besluttede sig for det første, selv med Fare for, at visse Mængder til Krigsformaal anvendeligt Staal herved kom til Rusland, saa var en heraf følgende Understøttelse af de russiske Krigsforetagender dog stadigt mindre, end den vilde have været, om en Indstilling af Driften straks havde leveret Fabrikerne i Hænderne paa den russiske Regering og muliggjort for denne at anvende Anlægene til Fremstilling af Krigsfornødenheder. Der kan derfor ikke være Tale om, at Possehl ved sin Optræden har ydet den fjendtlige Magt Hjælp».

Forstaa det, hvem der kan, at Rigsretten efter Possehl's hele optræden kan vaske ham saa ren, at han endog har gjort det eneste rigtige ved at fortsætte, Forretningen i Fjendeland!

Ruslningskapitilens Mænd havde sat sig ved Bordet sammen med den menige Soldat og den menige Borger. Kortene var »pakket», saa de i alle Tilfælde vilde vinde, og det menige Folk tabe.

UNDER VERDENSKRIGEN

Hver eneste dræbende Kugle, hver eneste sprængende Granat omsættes i gyldne Dividender.

Verdenskrigen blev et Massemyrderi, som ingen havde anet. 13 Millioner Mennesker blev dræbt, og 20 Millioner blev saaret. Og saa sad der Mennesker rundt i alle de krigsførende Lande, som koldblodigt tog til sig Procenter i klingende Mønt af hver eneste Granat, der sprængte og søndersplittede Menneskekroppene derude, hver eneste Kugle, der borede sig ind i et ungt, sundt og kraftigt Menneskelegeme og lammede det, af hver eneste Torpedo, der sendte et Skib til Bunds med Marinesoldater eller fredelige Søfolk. Hvert eneste blødende Saar, hvert eneste Mord blev maalt ud i gylden Fortjeneste, selv om ikke alle tog den saa direkte som Kong Ferdinand af Bulgarien, der ifølge Oplysninger, som i Foraaret 1931 kom frem i den tyske Rigsdag, lod sig betale 25 Millioner Mark af Tyskland for at føre Bulgarien ind i Krigen paa tysk Side.

Det kunde være slemt nok endda, og Soldaterne derude i Skyttegravene fik intet at vide om, hvad der foregik bagom Fronterne. De menige Folk fik i det hele taget intet at vide. Gennem Aviserne fortaltes dem intet af den Slags, kun hvad der kunde fremme Myrderiet, fremme den store Forretning, blev fortalt.

Vi har omtalt Nikkelleverancerne til Tyskland. De fortsættes selv efter Krigsudbruddet. Senator M. Gaudin kunde i 1917 i Frankrigs Parlament oplyse følgende:

"Den 1. Oktober 1914 transporterede en norsk Tremaster (fra Farsund) 2,500 Tons Nikkel fra Ny Caledonien til Hamburg. Partiet var bestemt for Krupps Fabriker. Dette Skib prajedes paa Havet af "Dupetit Thouars" og førtes til Brest, hvor det af Søretten erklæredes for god Prise. Fra Paris kom der imidlertid Ordre til at lade det sejle. Da de lokale Myndigheder vægrede Sig, blev der af Ministeren udsendt nye Instruktioner, der bekræftede den Oprindelige Ordre, og den 10. Oktober fortsatte Skibet sin Sejlads. Efter den Tid er kun Skibe, som har sejlet under tysk Flag, blevet

opbragt. Alle andre Fartøjer er blevet prajet og har faaet Lov at sejle igen efter en rent formel Undersøgelse. Ikke et eneste er blevet losset, og ofte er der handlet imod Prisedomstolens Afgørelse....

Jeg tilføjer, at noget senere - nøjagtigt den 4. December - beslaglagde den engelske Flaade en Damper under russisk Flag, lastet med 2,275 Tons Nikkel, ligeledes bestemt for Firmaet Krupp. Det turde være unødvendigt at tilføje, at Prisedomstolen i London stadfæstede Beslaglæggelsen, noget, der synes at vise, at de politiske Metoder ikke er de samme paa begge Sider Kanalen".

Der kan vel næppe gives nogen Forklaring paa Forskellen i engelsk og fransk Optræden; men vi ser i hvert Fald, hvorledes det allerede faa Maaneder efter Krigens Begyndelse tillodes af den ene Part, at der tilførtes den anden Part Raamateriale til Krigsmateriel.

Tyskerne manglede Aluminium til Fremstilling af Hylstre til deres Zeppelinere og visse Raastoffer til Fremstilling af Eksplosivstoffer. Paa samme Tid viste det sig, at de Allierede ikke kunde fabrikere Magneter, der stod paa Højde med Tyskernes, hvilket bevirkede, at de franske Flyvemaskiner var de tyske underlegne. Resultatet var, ifølge Oplysninger fra den franske Professor Delaisi, at Schweiz fra Tyskland indførte et langt større Antal Magneter, end det selv behøvede, og fra Frankrig Raavarer til Eksplosivstoffer og Fremstilling af Aluminium, som det heller ikke selv havde Brug for. Det var faktisk en Byttehandel med schweiziske Fabriker som Mellemed og alt blev omhyggeligt bogført.

En anden Franskmand, Ingeniøren og Kemikeren Charles Baron, har i Deputeretkammeret fortalt om, hvordan Firmaet Stoltzenberg, Hamburg, senere kendt fra Giftgasulykken i 1928, under Krigen averterede i schweiziske Blade efter Svovlkulstof. Den normale Pris var 50 Guldfrancs pr. 100 kg. Stoffet bruges til Fremstilling af Fosgéngas. I Frankrig blev der ved Lyon-Marseille fremstillet store Mængder Svovlkulstof. Gennem Stoltzenbergs Annoncer kom de franske Producenter paa den Tanke hellere at sælge Svovlkulstoffet til ham end til det franske Krigsministerium, da hav betalte 500 Francs Pr. 100 kg. for en Vognladning paa 10,000 Tons gav det 50,000 Francs i Stedet for 5000, altsaa en Merfortjeneste paa 45,000. Baron, der var Ingeniør i en Sprængstoffabrik, havde set, hvordan Jernbanevogne med saadanne Ladninger Passerede Grænsen ved Genève. Han meldte det til sin Foresatte, men man lod stadigt væk Vognene passere med dette Stof, om hvilket Baron Sagde, at det vendte tilbage i vore Skyttegrave som den værste fjendtlige Giftgas; thi Fosgén er femten Gange mere dræbende end Klor". Baron sendte Saa til et

stort Dagblad en Artikel: "Vort Svovlkulstof gaar til Tyskland og kommer tilbage som Giftgas"; men Censuren forhindrede Artiklens Fremkomst. Den kommanderende General i den paagældende Egn lod Baron kalde til Sig. Da denne forestillede sig med Handskerne i Hænderne, sagde Generalen efter at have mønstret ham strengt: "Hr. Ingeniør, Hænderne er lavet til at blive i Handskerne, og Handskerne er ikke lavet til at holdes i Hænderne." Og Generalen meddelte ham videre: "De har begaaet et alvorligt Brud Paa Tavshedspligten; jeg vil lade Dem stille for en Krigsret." Der skete dog ikke Baron noget, og Leverancerne af Svovlkulstof blev snart efter standset.

I de første Otte Maaneder af 1916 udførte Tyskland maanedlig op til 250,000 Tons Jern og Staal til neutrale Lande, gennemsnitlig blev det 150,000 Tons - Men Samtidig erklæredes overfor Hærledelsen, at man ikke var i stand til at Øge de maanedlige Leverancer af Staal til Pigtraad med 15,000 Tons. I Stedet for betalte Staalkongerne hellere 5 Mark i Bøde pr. Ton Udlandet betalte nemlig saa høje Priser, at Bøden let nok blev indtjent. To franske Firmaer har oplyst, at alene de1 Løbet af Krigen indførte 60,000 Tons tysk Staal, og i Schweiz blev der ligefrem indrettet Værksteder til at fjerne de tyske Firmamærker paa det valsede Staal, der var bestemt for Frankrig.

Man eksporterede imidlertid ogsaa de færdige Produkter, og Lehmann-Russbüldt gengiver en Militærpersons Udtalelser om, at "den engelske Flaade i Skagerak-Slaget betjente sig af optiske Instrumenter, som seks Maaneder i Forvejen af Zeiss i Jena og Goerz i Anschmtz var leveret et hollandsk Firma.

Paa lignende Maade gik det til, at de tyske Soldater, der stormede Douaumontfortet ved Verdun blev hængende i Pigtraad, der to Maaneder i Forvejen af Magdeburg Traad- og Kabelværk var sendt til Schweiz.

I Tyskland blev det bekendt, at Firmaet Thyssen havde solgt Infanteriskjoldene til Holland for 68 Mark Stykket, mens det havde taget 117 Mark for de til den tyske Hær leverede. Da Sagen blev offentligt omtalt, svarede Firmaet med en Injurieproces, der imidlertid aldrig blev til noget. Thyssen betalte Krigsministeriet 100,000 Mark i Bøde, og Holland leverede 3000 Heste.

Men hvorledes kunde nu alt dette gaa til? Den menige Mand maatte, om han havde vidst noget, i saadant se det groveste Landsforræderi. Professor Delaisi siger herom; "Hovedkvartererne og Regeringerne ser anderledes paa det. For dem skyldes Krigen modstridende Interesser.... Da disse Konflikter ikke har kunnet Ordnes ad diplomatisk Vej, er man tyet til Magt.

Krigens Formaal er af opnaa den Afgørelse, som det har

været umuligt at komme til ved Kompromis. Hvis de to Parter grundet paa tekniske Mangler finder Sig tvunget til samtidig at nedlægge Vaabnene, før der er nogen Sejrherre eller besejret, saa vilde der ingen Afgørelse være naaet. Ud fra dette Synspunkt Vilde en Krig uden Sejr blive en unyttig Krig, som maatte tages op igen Senere. Det er derfor ud fra fælles Interesse, at de fjendtlige Hovedkvarterer giver hinanden Midlerne til at kæmpe "lige til Enden", det vil sige til en af Modstanderne tilstaar Nederlag."

I Frankrig blev der paa samme Tid ført to Landsforræderi-Processer som belyser disse Synspunkter.

Bolo Pasha var anklaget for at have forsøgt paa at sælge et stort fransk Blad til Tyskland og blev skudt. Han havde nemlig herved forsøgt at bryde det franske Folks Vilje til at fortsætte Krigen "til Enden". I selvsamme Uge blev to af Frankrigs Storindustrielle, der var anklaget for at have leveret Tyskerne Raamaterialer, frifundet - efter Ordre fra Regeringen, fordi de havde frifundet de franske og tyske hovedkvarterer med Midler til at faa en endelig Afgørelse paa Kampen.

Det er aabenbart ud fra. de samme Synspunkter, at en anden bemærkelsesværdig Transaktion blev foretaget. Allerede længe før Krigen eksisterede der indenfor Dynamitindustrien en engelsk og en tysk Sammenslutning af Nobel-Selskaber. De havde ikke alene et meget intimt Samarbejde, men deres Aktionærgrupper var i den Grad sammenfiltrede, at store Partier engelske Aktier laa paa Tyske Hænder og omvendt. Saa sker der det, mens tyske og engelske Blade gensidigt tilsviner Englændere og Tyskere med de værste Løgnehistorier og Skældsord, mens tyske og engelske Soldater myrder hverandre med deres Produkter at disse Rustningsfirmaer slutter en fuldstændig Aftale om Udveksling af Aktier. Den 15. Maj 1915 stod der en officiel Bekendtgørelse i "Hamburger Fremdenblatt" desangaaende. Det hedder heri, at "med Tilladelse af Regeringerne" er der under Forbehold af Tilslutning fra Generalforsamlingerne mellem de tyske Selskaber, der tidligere tilhørte Nobel Dynamite Trust Company, London, og Ledelsen af dette Selskab truffet en Overenskomst, som gaar ud paa en fuldstændig Adskillelse af de tyske selskaber fra de engelske med tilbagevirkende Kraft til den 1. Januar 1914 og en Udveksling af engelske Aktier, der befinder sig i Tyskland mod tyske aktier i England. Dynamit-Aktiengesellschaft, det fremtidige tyske Selskab, udvider sin Aktiekapital til 36 Mill. Mark, for at hver Aktie paa 50 £ kan udveksles mod en paa 1000 Mark. Der staar intet om, hvorledes denne Overenskomst er kommet i Stand. Krupp har heller ikke svaret paa, om det er rigtigt, at han og den franske Kanonkonge Schneider under Krigen

mødtes i det besatte Luxemburg og traf Aftaler. Rimeligvis har engelske og tyske Rustningsinteressenter sluttet deres Udvekslingsaftale paa neutral Grund. Saa indviklede Forhold har overhovedet kun kunnet ordnes ved personlig Konference.

Det er i alle Tilfælde værd at lægge Mærke til, at det er sket med Regeringernes Billigelse. Generalforsamlingerne vedtog Aftalen. Paa den engelske vovede ganske vist en Aktionær at forespørge, om der nu ikke var Fare for, at Tyskerne vilde betragte den som ren Lap Papir", men Formanden forsikrede, at ral opnaelig Sikkerhed var skaffet". Paa den tyske refererede Formanden dette og tilføjede, at han var overbevist om, at "vore tidligere engelske Venner" vilde holde hvert enkelt Punkt i Aftalen og ogsaa til sin Tid Punktlig betale de ca. 150,000 £, som de "pro saldo skal udbetale os efter Krigen."

Paa samme Tid, som dette skete, stemplede tyske konservative Blade de Socialdemokrater, der rejste til Stockholm for at undersøge Mulighederne for en snarlig Fredsslutning, som Landsforrædere. Forretningen maatte endelig ikke Ødelægges, nu da den var i saa god Gænge. Alene den engelske Rustningsindustri fremstillede under Krigen: 25,000 Kanoner, 240,000 Maskingeværer, 4 Millioner Geværer, 621 Millioner Granater og shrapnels, 10 Milliarder Patroner, 4 slagskibe, 4 lette Krydsere, 53 Undervandsbaade, 3 store og 6 mindre Luftskibe. Heri er saa endda ikke indbefattet Flyvemaskiner, Tanks, Miner og meget andet. Vickers beskæftigede under Krigen over 100,000 Mand. Krupp var i 1918 oppe paa ca. 150,000 Mand. En fransk General har oplyst, at Frankrig under Krigen betalte 2 Milliarder Guldfrancs for nye Kanoner og 25 Milliarder for Artilleriammunition. De samlede franske Krigsomkostninger var 147 Milliarder Guldfrancs. En tysk Officer opgør Betalingen for Tysklands Artilleri- og Infanteriammunition til over 17 Milliarder Guldmark, Over 116 af de 98 Milliarder, som de tyske Krigsmaal androg.

I "Jahrbuch des deutschen Kriegerbundes" er Verdenskrigen udregnet til at have kostet i alt over 1000 Milliarder Guldmark, og heraf falder mindst 700 Milliarder paa Krigsmateriellet. Det er forstaaeligt, at en saadan Forretning maatte værnes. Zaharoff var alle de Allieredes vaaben- og Ammunitionsleverandør. Igen havde han dog Tid til at tænke paa sit Fædreland. Sammen med Frankrig financierede han Venizelos, og ved Hjælp af udstrakte Bestikkelser lukkedes Grækenland med ind i Krigen paa de Allieredes Side. Nærmest tragikomisk er det, hvad der skete i 1917, da Rusland brød sammen. Frankrig var stærkt medtaget, og der blev drøftet Mulighed for en Fred ved

Forslag fra De forende Stater. Blandt den lille Kreds af Mænd, der blev spurgt til Raads, var ogsaa Basil Zallaroff. Lord Bertie, Englands Gesandt i Paris, meddeler i sin Dagbog, at Zaharoff "er helt og fuldt for at fortsætte Krigen lige til Enden; en daarlig Fred vilde skabe Stridigheder mellem de Allierede". Det var Rustningskongernes Mening om Fred. Var det egentlig nødvendigt at spørge om den?

EFTER VERDENSKRIGEN

Rustningskapitalens Virkefelt udvides.

Allerede af det foregaaende fremgaar, at den Tid er forbi, da der til at føre Krig kun behøves Tropper, Vaaben og Ammunition. Verdenskrigen viste tydeligt nok, at Krigen ikke alene raser ved Fronterne, men ogsaa føres i Fabrikerne, i Minerne, paa Landbrugets Marker, i de mange Hjem, hvor man sultede, for at Soldaterne kunde faa deres Rationer, og det er næppe nogen Overdrivelse, naar den tyske Generalløjtnant von Metzch erklærer, at i en kommende Krig "er alting Front". Militære sagkyndige har Gang paa Gang peget paa, at alt og alle maa regnes med ved Forberedelserne til en ny Krig.

Heraf følger saa ogsaa, at Rustningskapitalens Interesser har bredt sig til mangfoldige Omraader. Men selvfølgelig er der endnu visse Grene af Industrien, som i Krigsforberedelsen betyder mere end andre. Professor Delaisi skriver: "I Virkeligheden er der ved Roden al alle Rustninger fire Industrier... Jern- og Staalindustrien, den kemiske Industri, den elektriske Industri og Olie-Raffinaderierne."

Disse fire Industrier er saa afgørende for al Krigsførelse, at Delaisi fastslaar, at "intet Agerbrugsland kan have Hære uden Hjælp fra de store industrielle Stater, Rustningernes eneste Herrer. I Fredstid kan de stadigt bevare Illusionen om Uafhængighed ved at modarbejde hverandre; men i Tilfælde af Krig kan de tvinges til at vælge, og deres Selvstændighed er reduceret til Valget af deres Leverandør, det vil sige, deres Herre. Enten de vil det eller ej, er de Vasaller, og de andre deres Herrer."

Udenfor Rusland er der i Virkeligheden i Europa kun tre Lande, som raader over de fire fundamentale Industrier: England, Frankrig og Tyskland. Alle de øvrige Lande har kun nogle af dem eller ingen. Hvorfor tillader da disse faa Stormagter ikke alene, at alle disse Lande opretholder Hære, men endogsaa, at de private Vaaben- og Ammunitionsfabriker udfører Rustningsmateriel til dem? Den overfladiske Læser vil straks pege paa, at der er

militære Alliancer mellem Frankrig og Lande som Belgien, Jugoslavien, Polen, Tjekoslovakiet, og at det derfor er naturligt, at Frankrig tillader Vaabenudførsel dertil. Det er muligt, at Rustningsfabrikanterne fremmer saadanne Alliancer for lettere at faa Leveringerne paa deres Hænder; men Faktum er, at der i Udførslen af Rustningsmateriel ikke synes at blive taget mindste Hensyn til, om det er Ven eller Fjende, bare der er Penge at tjene. Naar Staterne tillader Udførsel, ligger der da ogsaa, som igen Professor Delaisi har paavist, noget ganske andet bag Ved. Et Land er nemlig ikke i Stand til i Fredstid alene at holde sin Rustningsindustri oppe paa den Højde, som kræves i Krigstid. For da at have saa store Fabriker i gang, som er nødvendige til Hærens Forsyning i Krigstid, er det ligefrem paakrævet, at der sker Eksport. Det har tillige for Fabrikanterne den Fordel, at der ved Forøgelsen af Afsætningen kan produceres billigere.

Det er paa Baggrund af saadanne Forhold, at man maa se mange af Rustningskapitalens Transaktioner i Efterkrigsaaarene. De er mange, og forskelligartede, og ligesom før Krigen dækkes der naturligvis saa vidt muligt over dem fra de impliceredes Side. Ofte skyldes det rene Tilfældigheder, at de er kommet for en Dag; men mange af de Oplysninger, som gives i det følgende, skyldes ogsaa, at man fra antimilitaristisk side mere bevidst søger af drage alle farlige Affærer frem til Belysning.

Krupp forlanger Procenter.

I Oversigten over disse Affærer vil vi begynde med en, der staar i direkte Forbindelse med Verdenskrigen. Krupp havde allerede i 1902 afsluttet en Overenskomst, der gav Vickers Lov til i England at fremstille en af Krupp patenteret Fænghætte mod Betaling af 1 sh. pr. Stk. Da Krigen udbrød, ophørte Erlæggelsen af Afgiften; men i 1925 anlagde Krupp Sag mod Vickers for at faa udbetalt 1 sh. for hver eneste af denne Slags Fænghætter, der var fremstillet og brugt af Englænderne under Krigen. Det var med andre Ord ikke Krupp nok at have tjent paa de tyske Skud imod Fjenderne, Firmaet forlangte ogsaa til sine Aktionærer Procenter af de Skud, der havde dræbt og saaret Krupps egne Landsmænd, Tyskerne. Det blev til et Krav paa 123 Mill. Shilling.

Dette Sagsanlæg vakte baade Opsigt og Harmen, og det var selvfølgelig lige Ubelejligt for begge Parter, hvorfor Sagen ogsaa hurtigst muligt blev dysset ned igen. Man ved ikke bestemt, hvorledes den bilagdes, men Lehmann-Russbüdt meddeler, at Krupp uden al betale derfor skal have faaet Aktier i Staal- og Valseværket *Miers* i Spanien, der ejedes af Vickers.

Arvefjenden faar en Haandstækning

Aarsdagen for Verdenskrigens Afslutning fejredes med patriotiske Mindetaler, Nedlægning af Kranse paa Krigergrave, Rejsning af Mindesmærker - og ved, at den *store tyske kemiske Trust I. G. Farbenindustrie sluttede en Aftale med selv det Iranske Krigsministerium og Sociétd d Etude d Azote* (Selskabet for Undersøgelser vedrørende Kvælstof). Ifølge denne Aftale overlod Farbenindustrie Franskmændene alle sine Patenter til Udnyttelse og afstod fra i 15 Aar at grundlægge noget konkurrerende Foretagende i Frankrig eller dets Kolonier. Tyskerne skulde yde Franskmændene alt teknisk Samarbejde og alle Anvisninger, da "den franske Regering var af den Anskuelse, at et frugtbart Arbejde efter de tyske Patenter kun var muligt ved Patentindehaverens virksomme Medarbejde".

Denne Overenskomst blev dog straks i parlamentariske Kredse og af Offentligheden i det hele taget mødt med en saadan Modstand og Mistænksomhed overfor de tidligere Fjender, at den for en Tid maatte lægges til Side; men i Februar 1923 blev den gennemført. Og paa omtrent samme Tid, som Befolkningen i Ruhr begyndte sin passive Modstand mod den franske militære Besættelse, tog tyske Ingeniører til Frankrig for at organisere den franske Giftgasfremstilling. Bevares vel, det er den kemiske, Industri, der laver Farver og andre nødvendige Artikler; men for det franske Krigsministerium drejede det sig selvfølgelig først og fremmest om en ny Krig at kunne forsyne Hæren med Giftgas. Det staar ogsaa godt hertil, at *Paul Faure* kan oplyse, at den Mand, der havde den største Andel i Ruhrbesættelsen og mest har pukket paa Opfyldelsen af Versaillesstraktaten til Punkt og Prikke, *Raymond Poincaré*, allerede i 1922 foreslog de andre Magter at tage under Overvejelse at lade Tyskland bygge to Krydsere flere, end der var det tilladt ifølge Fredstraktaten.

Nogle Aar senere, i 1926, dannedes det store Jernkartel, idet Jernindustrien i Tyskland, Frankrig, Belgien og Luxemburg sluttede nogle Aftaler om Udnyttelsen af Jern- og Kullejerne indenfor deres Omraade. Da det er ganske utvivlsomt, at disse Miner har spillet en Rolle blandt Aarsagerne til Krigene 1870-71 og 1914-18, skulde man mene, at dette maatte betyde et alvorligt Skridt i fredelig Retning. Alligevel fortsatte visse Blade i Frankrig en Mistænkeliggørelsens og Ophidselsens Kampagne imod Tyskland; thi nok havde den franske Jernindustri sluttet en for alle Parter fordelagtig Aftale, men de franske og belgiske Østgrænsefæstninger skulde holdes oppe, saadan at man stadig kunde levere Kanoner og andet Materiale dertil. Derfor hidsedes der fortsat mod Tyskerne.

Til trods for disse Forhold kan Bladet "Echo de Wissembourg om Fæstningsbyggeriet oplyse, at "Stenene, som bruges dertil, kommer fra de tyske Stenbrud ved øvre Mosel mellem Neunmng og Visch. Disse Stenbrud har allerede tidligere leveret Sten til Fæstningen Metz. Jernbehovet dækkes ogsaa gennem Leverancer fra Tyskland. Et tysk Firma har i fineste Udførelse trykt selve Planerne, der forsynet med det tyske Firmas Stempel er gaaet til de franske Myndigheder, som har forsynet dem med sit Paatryk (Hemmelig).

"Leverancen udgør en Del af, hvad Tyskland skal yde i Erstatning" - var man ikke vant til lidt af alt fra Militær- og Rustningsomraadet, maatte man forbavses: hemmelige franske Militærpapirer trykt i Tyskland og tysk Krigs- skadeserstatning, der anvendes til Fæstninger mod Tyskland.

Der var i Frankrig bevilget 7 Milliarder Francs til dette Fæstningsbygger; og det var oprindelig Meningen, at Profit ved dette Foretagende skulde være udelukket; men den franske Industri gav klart til Kende, at i saa Fald interesserede den sig ikke for Landets Forsvar.

Sichneider-Creuzot

Vi kan hermed paa en ganske naturlig Maade gaa over til Omtale af Stortrusten Schneiaer-Creuzot; thi der er selvfølgelig ingen, der som den har Interesse i, at Frankrigs Befæstningsanlæg opretholdes og udvides.

Paul Faure oplyste i den tidligere omtalte Tale om Forholdene efter Krigen, at Rustningskoncernens Leder, *Eugène Schneiaer*, er Direktør i en Pariserbank, Medlem af Forvaltningsraadet for den østrigske Industribank og en anden østrigsk Bank samt Formand for et internationalt Finansselskab.

Et Par af disse Foretagender er interesseret i en ungarsk Bank, og saa sker der dette, at den franske Regering gennem denne ungarske Bank yder det fascistiske Ungarn et større Laan, uden at hverken Frankrigs Parlament eller Finansudvalget faar det mindste at vide derom. Det hemmelige Laan, som skal tjene til Støtte for en fransk Finans- og Industrigruppe, der er interesseret i Ungarn, er altsaa en Slags Eksportlaan. Efter alt det foreliggende er der ikke Tvivl om, at denne Gruppe er Schneider-Creuzot. Begivenheder, der er indtruffet den ungarske Rigsdag som Følge af Faures Afsløringer, tjener som yderligere Bekræftelse. Med andre Ord, Frankrig finansierer Ungarns Rustninger og gør det endda paa samme Tid, som en af dets egne Generaler, Bourgeois, i Senatet klager over, at Ungarn, som i Følge Versaillestraktaten ingen Hær maa have, i Hemmelighed rustet og skal være i Stand

til at stille en Hær paa 300,000 Mand mod Tjekoslovakiet, der er i militær Alliance med Frankrig.

Men Ungarn er ikke Schneiders eneste Kunde. Hans Vaaben er i de senere Aar sendt til Mexico, Serbien, Grækenland, Japan, Rumænien, Tyrkiet, Bulgarien, Rusland, Argentina, Spanien og Italien.

Til at udføre de nødvendige finansielle Operationer i Forbindelse med Salgene er der blevet oprettet Banker, som samtidig har haft Interesser i det paagældende Land og i Frankrig. Saaledes gaar det til, at den fransk-argentinske Bank sidder *de Neuflyze* og *Villars*, to af Schneiders betroede Mænd i Tilsynsraadet; de Neuflyze sidder ogsaa i den tyrkiske OttomanBank, og *de Saint Saueur*, en Slægting af Schneider, er med i den japanske Bank, der financierer Japans Vaabenkøb. For denne Bank var *Charles Dumont* Præsident, indtil han blev Marineminister og som saadan deltog i Afrustningskonferencen. Schneider kontrollerer samtidig gennem det førnævnte internationale Finansselskab Skodaværkerne i Tjekoslovakiet. Ganske som tidligere fortsættes der paa Trods af de 214 Milliarder Francs, der gik tabt før Krigen, efter Recepten: Staten laaner - Schneider-Creuzot leverer. Foruden Ungarn har saaledes Jugoslavien faaet Laan i Frankrig, skønt en forhenværende jugoslavisk Minister aabent har erklæret, at kommer der en Regering, valgt ad parlamentarisk Vej, vil den aldrig anerkende den Gæld, der stiftes af den nuværende diktatoriske Regering. Rumænien fik ligeledes et laan, og straks efter besøgte en rumænsk Militærdelegation Kreuzotværkerne.

Famre fremviste endvidere nogle Dokumenter, der var givet ham af en af Schneiders Ingeniører, og som viste, at Schneider-Creuzot havde leveret 1000 kg Sprængstof til Mauserfabrikerne i Leipzig, og at der var ansøgt om Regeringens tilladelse til at udføre 2,400 kg Sprængstof til Paul Capit i Baden.

Schneider har ogsaa paa en ganske anden Maade interesseret sig for Forholdene i Tyskland. Under Kampagnen forud for det sidste Præsidentvalg modtog Hitlers Nationalsocialister 300,000 schweiziske Guldfrancs fra Udlandet, og blandt Bidragyderne var Skoda, kontrolleret af Schneider.

Paul Faure var sammen med en anden Socialist i 1930 blevet valgt ind i Deputeretkammeret fra Kreuzot. Schneider afskedigede straks derefter 200 organiserede socialistiske Arbejdere, blandt hvem var mange Krigsinvalidere og mange, der var kommet til Skade under Arbejdet i Fabrikerne. Ved Valget i 1932 modarbejdede Schneider selvfølgelig paa det stærkeste Paul Faure, som da heller ikke opnaaede Genvalg.

Som Schneider-Creuzot har Forbindelse med Skoda i

Tjekoslovakiet, har Firmaet Forbindelser til andre Sider. Schneiders betroede Mand *de Neuflyze* mødes i Ottoman-Bank med Formanden for Vickers, Sir *Herbert Lawrence* der er Præsident for denne Banks London-Komité.

Det Sidste, som foreligger fra Schneider-Creuzot, er Meddelelsen om, at Firmaet har Opkøbt de to store Pariserblade "Le Temps" og "Le Journal des Debats". Dette vil naturligvis yderligere øge Schneiders Indflydelse paa fransk Politik, der allerede er saa stor, at han, som en engelsk Pjece siger det, "har direkte Indflydelse paa Udenrigspolitikken".

Andre franske Rustningsfirmaer.

Der er i Frankrig adskillige andre Rustningsforetagender. Det mest kendte af disse er *Hotchkiss*, hvis Aktier for en stor Del er paa engelske Hænder.

Flyveindustrien er siden Verdenskrigen gennemgaaet en enorm Udvikling, og ogsaa indenfor denne er Trustdannelsen begyndt. Saaledes sluttede syv Fabriker sig i 1930 sammen i *Société Générale Aeronautique*, der fabrikere saavel militære som andre Flyvemaskiner. Et andet Selskab fabrikere *Breguet*-Maskinen, der anvendes i den franske Hær og desuden er leveret til Belgien, Spanien, Grækenland, Polen, Jugoslavien, Tyrkiet, Argentina, Kina og Japan.

Den franske kemiske Trust havde i 1927 et Nettooverskud paa 34 Mill. Francs, Udbetalte 16 pCt, i Udbytte og meddeler paa dette Tidspunkt, at Trustens Andele i andre Selskaber er steget fra 35 til 85 Millioner Francs. Aktiekapitalen skulde udvides fra 200 til 250 Mill. Francs; og samtidig vilde man optage Fabrikationen af Kunstsilke, Kvælstof og flydende Brændstof. Som bekendt fremstilles Dynamit af saa at sige de samme Stoffer som Kunstsilke. En Kunstsilkefabrik i Fredstid er i Krigstid en Sprængstoffabrik.

Skoda.

"Tykke Bertha", den vældige Mørser, der i Augustdagene 1914 knuste de belgiske Fæstninger, var fabrikeret hos Krupp, men i de østrig-ungarske Skodaværker blev fabrikeret endnu bedre Mørsere.

Ved Fredsslutningen kom Skoda ind under Tjekoslovakiet, og i Aarene, der er gaaet, har Schneider-Creuzoi gennem Aktiekøb og Laan skaffet sig Kontrol over Koncernen. Staten skal have sikret sig 50 pCt. af Aktierne, men selv det hjælper jo intet, naar Schneider han faaet en endnu større Indflydelse gennem Laanene

ydet af hans Banker.

Skodakoncernen har i Tjekoslovakiet 16 militære og halvmilitære Fabriker og 10 andre Bedrifter staar under dens Kontrol. Der fabrikeres Kanoner, Ammunition, Tanks, Traktorer, Giftgas, Gasmasker, Aeroplaner - alt til Rustningsindustrien henhørende.

Forretningen er blomstrende. Omsætningen er steget fra 600 Millioner tjekkiske Kroner i 1926 til 2 Milliarder i 1930. I Udbytte er der betalt: 1920 5 pCt., 1921 8½, 1922 og 1923 10, 1924 12½, 1925 13 1/3, 1926 15 3/8, 1927 17½, 1928 21 7/8, 1929 og 1930 28½ pCt.

Varerne er solgt til alle Balkanlandene, Persien, Mexico, Argentina, Schweiz, Spanien, Randstaterne og Rusland.

Præsident Masaryk har erklæret, at Afrustningen kun vil gaa langsomt fremad, da Rustningsindustrien for mange Lande er en Livsbetingelse. Skodaværkerne gav f. Eks. Arbejde til 20-30,000 Mand, som man ikke saadan uden videre kunde sætte paa Gaden. Ifølge en anden Opgørelse skal Skoda endda beskæftige 40,000 Arbejdere. Hele Krigsindustrien i Tjekoslovakiet beskæftiger 70,000 Mand, men kan i Krigstilfælde beskæftige 300,000.

Skodaværkerne har udvidet sig til at have Filialer ogsaa i Udlandet. I Polen fik de saaledes med den polske Regerings Billigelse i 1926 afgørende Indflydelse i Selskabet *Frankopol* i Warszawa, der som *Polskie Zakłady Skody* reorganiseredes som Fabrik for Flyvemotorer, og senere har man føjet elektrotekniske Fabriker og Kabelfabriker til. I 1927 erobredes Aktiemajoriteten i *Uzinele Metalurgice in Ploeisti* ved Bukarest, og der er senere i Rumænien aabnet i hvert Fald mindst endnu een ny Skoda-Fabrik. I Jugoslavien er der for ganske nylig under Skodas Føring dannet et Selskab *Jugo-Skoda*.

Versailles-Traktaten tages ikke saa nøje.

Det afrustedes Tyskland, der selv ingen Hær maa have, har dog 44 Vaabenfabriker og sender store Leverancer til Udlandet, paa Trods af, at Artikel 170 i Versailles-traktaten udtrykkeligt forbyder "Fremstilling af Vaaben, Ammunition og Krigsmateriel af hvilken som helst Art." Der averteres aabenlyst i Militærtidsskrifter med Varerne, og Firmaet *Stellen & Heymann*, Berlin, kalder sig "det største Firma i Europa med Hensyn til alle Slags Vaaben og Materialer for moderne Krig" og anbefaler især "Vaaben, Ammunition, Apparater og Indretninger for den kemiske Krig, Midler til Gasbeskyttelse, kunstig Taage osv."

De Allierede er hidtil ikke skredet ind. Da Giftgasulykken skete i Hamburg 1928, drejede det sig ganske givet ikke om en Gasart fremstillet til industrielt Brug, men om en virkelig Krigsgas, der,

efter hvad Lehmann-Russbuldt fortæller, var fremstillet af Stoltzenberg ifølge en tysk-russisk Overenskomst; men til almindelig Overraskelse erklærede den franske Ingeniør *Henri Muraour* i "Matin", at denne Fosgén var et Farvestof, hvis Fremstilling ikke var forbudt. En Sag, som ved denne Lejlighed kom frem, viste iøvrigt, at Sloltzenberg skulde indrette en Giftgasfabrik i Rusland. Af Pengene saavel til denne Fabrik, der blev bygget i Trozsk i Guvernementet Samara, som til nogle Flyvemaskinefabriker blev ifølge Rigsdagsmand *Künstler* 70 Millioner Reichsmark stillet til Raadighed af *Gefu*, et Selskab, grundlagt af selve det tyske Rigsværn. Junckers fabrikerede i Rusland *Kasser* - som viste sig at være Flyvemaskiner. Der skulde fremstilles 299 aarligt, Rusland skulde heraf have 60, Tyskland Resten.

Baade i tyske og polske nationalistiske Kredse hersker der den Mening, at de to Lande er hinanden fjendtlige, men det har ikke hindret, at Tyskland f. Eks. i 1924 leverede Polen Krigsmateriel for over 3 Mill. Rigsmark. Senere, i 1928, leverede Tyskerne Maskiner og Jern til en Maskingeværfabrik i Rembertow" hvis Aktier er ligeligt fordelt mellem Skoda og den polske Regering.

I Holland.

En hel Del af den Kapital, der har interesseret sig for tysk Rustningsindustri, er dog i Aarene efter Verdenskrigen gaaet til Udlandet og ganske særligt til de tidligere neutrale Lande.

Den franske Journalist *M. Edouard Helsey* har i "Le Journal" fortalt interessante Ting fra *Hollandsche Industrie en Handel Maatschappij Siderius* (almindeligt kaldet *M. I. H.*), der har Fabriker i Maartenshoef og Rotterdam, Oplag i Krimpen og Kontorer i Haag, kun nogle faa Skridt fra Fredspaladset.

En Hollænder, *Solomon Vlessing*, dannede sammen med den tyske Fabrikant *Ehrhardt* Selskabet Dagen efter Vaabenstilstanden. I den følgende Tid væltede der Materiale ind i Holland; det oplagredes i Krimpen, og *H. I. H.* administrerer det. Dette Materiale var sikkert samlet af *Ehrhardt* til Fabrikationen hjemme i Tyskland, da Freden pludselig satte en Stopper for Forretningen der. *Ehrhardt* brugte desuden Patenter og teknisk Viden. Firmaet har siden 1930 været overvejende hollandsk, selv om *Ehrhardt* stadig er Storaktionær. Kanoner og andet Krigsmateriel sælges til enhver Liebhaber, der melder sig.

M. E. A. F., *Machine en Apaaratfabriek* i Utrecht, der laver Torpedoer, er i Hænderne paa *Julius Pintsch*, Berlin; men paa den anden Side er *Nederlandsce Vliegtuigenlabriek*, der fabrikere

Fokker-Flyvemaskiner, i Forbindelse med Vickers og amerikanske Firmaer.

Foruden disse Virksomheder er der en Ammunitions- og Metalvarefabrik i Dordrecht, en Revolverfabrik i Maastricht, en Giftgasfabrik i Amsterdam og en Gasmaskfabrik i Heveadorp, altsammen paa private Hænder. Staten har Artilleriværksteder i Zaandam, en kemisk Fabrik i Amsterdam og andre Fabriker i Muiden og Ouderkerk. Naar hertil kommer, at de udenlandske Rustningsfirmaer: Vickers, Schneider, Skoda, Krupp, Bofors med flere har egne Kontorer i Holland, saa forstaar man, at det Land ikke kommer til at mangle Forsyning af Mordvaaben.

Borfors.

I de skandinaviske Lande er Borfors i Sverige den største Virksomhed indenfor Rustningsindustrien.

Vistnok allerede straks efter Verdenskrigen fik Bofors fat i nogle af Krupps Patenter og begyndte at udnytte dem. I Foraaret 1927 overtog Krupp, efter hvad den tyske Forfatter Leonid meddeler, en Aktiepost Bofors. Hvorvidt ogsaa Schneider-Creuzot er interesseret, har det ikke været muligt at faa bekræftet.

Bofors er en blomstrende Virksomhed, hvilket tydeligt fremgaar af Eksporttallene for de senere Aar. Der eksporteredes ifølge det svenske Fredsblad "Freden" i 1927 for næsten 13 Mill. Kr., i 1928 for godt 11 ½ Mill. og i 1929 for noget over 14 Mill. og i 1930 for godt 15 Mill. Kr., som fordelte sig med knapt 3 Mill. Kr. paa Kanoner og andre Vaaben og Resten paa Krudt, Dynamit, Fænghætter, Patroner o. s. v.

Undersøger man, hvilke Lande der har været Aftagere, saa var det i 1930: Chile, Tyrkiet, Argentina, Finland, Holland, Grækenland, Rumænien og mange andre. Ogsaa fra Bofors gaar Kulturens Produkter deres Sejrsmarsch ud over hele Verden, og svenske Kanoner vil i en kommende Krig dundre baade til Søs og til Lands.

Sverige har iøvrigt i Løbet af de sidste Par Aar haft to Affærer i Forbindelse med Vaabentransaktioner. Et Fascistkorps, hvis øverste Leder er General *Munck*, indsmuglede Maskingeværer fra Tyskland, idet man skilte Geværerne i Smaadele og sendte det hele til Sverige som Materiale til Feltelegrafene. Den anden Affære gav Anledning til Afskedigelsen af Chefen for Flyvevæsenet og et Par andre højtstaaende Officerer. En af dem havde modtaget i Bestikkelse 16,000 Kr. under Betegnelsen "langvarige Laan".

Vickers Ltd.

Den førende Stilling, som *Basil Zaharoff* havde skaffet

Vickers-Koncernen, har det hævdet, ogsaa efter at Zaharoff officielt trak sig ud af selve Ledelsen for at hellige sig et andet Aktiv, Spillebanken i Monte Carlo, som han forresten senere har opgivet igen. Zaharoff opholder sig stadig i London, og meget tyder paa, at han ikke ganske har trukket Fingrene bort fra Rustningskapitalen.

Store Dele af den enorme Fortjeneste, som Selskabet havde under Krigen, blev brugt til at udvide Koncernens Interesser til at omfatte beslægtede Industrier, og Selskabet byggede Fabriker i mange af de nyopstaaede Stater. Flaadenedrustningskonferencen i Washington 1921 svækkede baade Vickers og Armstrong. Vickers nedskrev sin Kapital til to Tredjedele, Armstrong ventede og kunde ikke komme over det, og endelig i Oktober 1927 gik Selskabet ind under Vickers-Sammenslutningen som Vickers, Armstrong, Ltd. Hermed har Firmaet saa at sige Monopol paa Rustningsindustrien indenfor hele det britiske Verdensrige.

Det næste Skridt var Dannelsen af Den engelske Staalkorporation, *English Steel Corporation*, hvori Vickers Armstrong gik sammen med *Cammell Laird & Co.* og *Metropolitan Carriage, Waggon Finance Co.*, hvad alle Staalinteresser angik, og da der tillige med denne Gruppedannelse fulgte visse Olie-, Gummi- og andre Interesser, havde Vickers nu bredt sig til saa at sige alt, Industrien kunde interessere sig for med Henblik paa en kommende Krig.

Datterselskabet *Supermarine Aviation Works* i Southampton fabrikere Vandflyvemaskiner og alt andet til Marineflyvningen henhørende; men det maa dog nævnes her, at *Fairey Aviation Co.* endnu er langt det største Firma i Krigsflyvemaskinefabrikationen, og dette Selskab har Fabriker ogsaa i Udlandet. *Havilland Aircraft Co.*, der fremstiller Moth-Maskinerne, har Filialer i alle Kronlandene og store Interesser i Nord- og Sydamerika. Adskillige andre Fabriker er ogsaa interesseret i Fremstillingen af Krigsflyvemaskiner. Fra Udlandet kommer Flyvere til England for at lære at omgaas de købte Maskiner.

Da der i Maj 1931 aabnedes et nyt Udstillingslokale i Vickers House, Udtalte Mr. *Douglas Vickers* ifølge "Times", at "selv om man havde skilt sig af med visse Interesser, der ansaas for at ligge for langt borte fra Hovedlinien, saa kunde man dog endnu hævde, at Selskabet var det i hele Verden, der spændte over de videste Interesser Enhver, der beskæftigede sig med Krigens artillerimæssige og tekniske Side, vilde vide, at af alle de forskellige Typer, der var introduceret, spillede de fra Vickers & Armstrong den Største Rolle De private Firmaer maatte gaa ud i det aabne Markeds Konkurrence, og de erfarede paa denne Maade, hvad der var oppe imod dem, og hvad de maatte slaa ud.

Dette skærpede deres Opfindsomhed". Og han fortsætter senere: "... Rustningsfabrikanter er de mest fredelige Mennesker i Verden, og i egen Interesse ønsker de ingen Krig, men kun, at vi skal være forberedt paa Krig. De føler, at det vilde være komplet forbryderisk at sende vore Mænd ud, med mindre de var udrustet og bevæbnet paa den bedst mulige Maade, Og af denne Grund passede Benævnelsen "et nationalt Aktiv", der Var blevet brugt om Firmaet under Krigen, den Dag i Dag. Det var haabløst at vente, at Folkeforbundet skulde ordne alle Stridigheder, og et Privat Rustningsfirma fortjente derfor Støtte".

Ved Generalforsamlingen i April 1932 udtalte Sir *Herbert Lawrence*, at der var gjort store Fremskridt, og at der var opnaaet betydelige Ordre paa nye Felter omfattende Anti-Luftskyts, Lytterapparater og Tanks, deriblandt Amfibie-Tanken, som Selskabet var det første til at fremstille. Senere siger han: "... Hvis der derfor ikke kommer tilstrækkelige Ordre til at holde de Tusinder af trænede Mænd beskæftiget, vil Stillingen i Tilfælde af, at der pludselig opdukker nationale Farer, som kræver en øjeblikkelig Forøgelse af Ammunitionsproduktionen, være meget alvorlig". Mr. Lawrence synes næsten med denne Udtalelse at ville true Staten til at give Vickers Ordre, skønt Selskabet netop efter denne Generalforsamling i Annoncer, bl. a. i "Berlingske Tidende" praler: "Nettofortjenesten var 943,811 £ mod 1,173,269 £. Dette Resultat er overraskende godt i Betragtning af, at Depressionen i Aar har Været større end nogensinde før i Citys Historie Status viser, at Selskabet som sædvanlig indtager en ualmindelig stærk Stilling". Udbyttet er ganske vist samtidig sat ned fra de sædvanlige 8 pCt. til 5 pCt.

Vickers har som allerede nævnt foruden sine engelske Fabriker Virksomheder spredt hele Kloden over. De er interesseret i de store Terniværfter, hvor der er bygget Krigsskibe og Umdervandsbaade til mange forskellige Lande. De har et japansk Staalværk, der samtidig er en Del af Mitsui-Koncernen. I Rumænien har Vickers sine Fabriker, og Sir Herbert Lawrence er Direktør i *Banque de Roumania*. Der er Vickers-Fabriker i Irland, Spanien og New Zealand. I Holland er de som nævnt interesseret i Fokker-Fabriken, og desuden er Granatfabriken i van Heyst deres egen. I Polen er de interesseret i *Socité Polonaise de Materiel de Guerre*, som ogsaa Schueider-Creuzot ejer Aktier i.

I den Overenskomst, som blev underskrevet ved Sammenslutningen af Armstrong og Vickers, nævnes blandt de overtagne Selskaber: Vickers-Schneider. Dette Firmas Navn alene er nok til at vise den nære Forbindelse med den store franske

Trust. Iøvrigt nævnes i samme Overenskomst S. A. *Le Nickel*, der er interesseret i Udnyttelsen af Nikkellejerne i Ny Caledonien, samt flere andre Selskaber.

Desuden er visse Personer indenfor Vickers knyttet til Bank- og Forsikringselskaber. De finansielle Forbindelser er saaledes i Orden. En Direktør er inde med finansielle Bladforetagender, hvad naturligvis ogsaa har sin Interesse. Af Betydning er endvidere Selskabets mange fine Navne: Sir Herbert Lawrence, Formanden, er tidligere General og var endda Generalstabschef under Verdenskrigen. Sir *Mark Webster Jackson* har været knyttet til Ammunitionsministeriet. Sir *J. A. Cooper* var under Krigen den øverste med Hensyn til Valget af Raamaterialer. Flere andre af Direktionen har staaet i direkte Forbindelse med Hær, Flaade eller et Ministerium. Vickers har 80,000 Aktionærer omfattende alle Rangklasser fra Ministre til Arbejdsænd. Nogle af de mest kendte er Krigsminister Lord *Hailsham*, Landbrugsminister *John Gilmour*, Sir *Robert Horne*, og Lord *Salisbury*; men der er mangfoldige andre Politikere, ogsaa saadanne der har været Medlemmer af Kommissioner og Udvalg vedrørende militære Spørgsmaal. Dette betyder naturligvis, at Vickers har Indflydelse paa engelsk Politik, anderledes kan det ikke være.

Richard Lewiisohn fortæller, at der for nogle Aar siden blandt Aktionærene i Armstrong var 60 Adelsmænd, 8 Medlemmer af Underhuset og 5 Biskopper.

De er rimeligvis alle gledet over som Aktionærer i Vickers, og det nyeste engelske Skrift om Spørgsmaalet siger, at der endnu er paaafaldende mange Præster blandt Aktionærene.

Vickers-Armstrong har taget de mest moderne Midler med i Propagandaen for deres Varer. Bladet "North Mail" kan saaledes berette om, hvorledes Kongen og Dronningen af Jugoslavien i deres nye Palads i Dedinje har faaet forevist en Film, fremstillet af engelske Rustningsfirmaer. "Der var tanks af alle Slags, saavel som Feltskyts af alle Kalibre og Traktorer." "Et Skibsbygningsfirma viste samtidigt en Film fra Stabelafløbningen af et jugoslavisk Krigsskib." Filmene blev set af 200 højtstaaende Officerer. "Evening Chronicle" Oplyser, at Barrowværfterne og Vickers-Armstrong har deres eget Filmsteater, hvor der vises Films fra deres Virksomheder. Rustningsfirmaerne kender Reklamens Magi.

En af det engelske Arbejderpartis Mænd, *Tom Myers*, oplyser i et FlyveSkrift, at England i 1919-22 udførte for 12 Mill. £ Krigsmateriel til fremmede Lande og for 9 Mill. £ til Kolonierne, i Aarene 1925-27 blev der givet 35,000 Udførselstilladelse

vedrørende Rustningsmateriei til 23 forskellige Lande, og Udførselstilladelse kræves kun, naar det drejer sig om Leverancer til en Værdi af mere end 500 £. i 1927 udførtes 140 Flyvemaskiner, 386 Flyvemotorer, 24 Svære Kanoner, 2,085 Maskinkanoner, 28,066 Rifler, 29,147 Bomber, 42,759 fyldte Patroner for sværere Skyts og 43,695,264 Patroner for mindre Vaaben. Til Landets egen Flaade var under Bygning 6 store Undervandsbaade og i hvert Fald 5 af dem paa private Værfter. Af 20 andre Krigsskibe byggedes 13 paa syv private Værfter, 6 af dem i Hongkong, og Panserpladerne til disse kom hovedsagelig fra Tyskland og Belgien. Ogsaa to Luftskebe byggedes paa private Værfter.

De forenede Stater.

Det føremde Rustningsfirma i De forenede Stater er *Bethlehem Steel Corporation*, der har udviklet sig til et Moderselskab med mange forskellige Datterselskaber. Dets Udvikling kan ses af Nettoformuens Stigning, i 1905 ansattes Trustens Ejendomme til 31 Mill. Dollars, i 1930 til 502 Mill. Dollars.

Der er andre store Rustningsfirmaer indenfor Jern- og Skibsbygningsindustrien. Som vi senere ser af Shearer-Sagen var der et vist Samarbejde mellem disse Firmaer.

Indenfor Flyveindustrien har *Curtis-Wright Corporation*, der omfatter et stort Antal Fabriker for Aeroplaner og flyvemotorer, haft de største Leverancer til Staternes Hær og Flaade. Det er interessant i denne forbindelse at fastslaa, at i Polen fabrikere *Polskie Zaklady Skoda Wright-Maskiner*, og at de i Japan fabrikere af et Firma under Mitsui-Koncernen. Af andre Flyvemaskinefirmaer, der laver militære Maskiner, kan nævnes *Fokker Aviation Corporation*, der omfatter 14 amerikanske Selskaber, og som ogsaa har haft store Ordre fra De forenede Staters Flaade, men tillige fra Cuba, Peru, Brasilien og Kina. Endelig maa nævnes *Consolidated Aircraft Corporation*, der har leveret 1000 Træningsmaskiner til Hær og Flaade.

Som Helhed er næppe noget Land saa forberedt paa en ny Krig som De forenede Stater, hvis Regering endogsaa har afsluttet Aftaler med en Række Rustningsfirmaer, der har Kontrakterne liggende i deres Bokse, indtil der en Dag telegrafisk bliver givet Ordre til at sætte Arbejdet i Gang.

Landet, som under Verdenskrigen var ganske ude af Stand til at forsyne sin Hær med tilstrækkelig Ammunition, er nu inddelt i 14 Rustningsdistrikter, der hver især ledes af en fremragende Industrimand, der som Medhjælpere har andre Industrielle, af hvem mange er Reserveofficerer. Man anser Standpunktet, at man

i Fredstid skal samle Forraad af Vaaben og Ammunition, for forældet. Til Gengæld regner man, at den "mobiliserede" Krigsindustri paa 4 Maaneder vil kunne fremstille lige saa meget som tidligere i 14. Af Artikler, nødvendige for Krigsførelsen, der ikke findes i Landet, anlægges store Forraadslagre, og der anstilles indgaaende Forsøg med Erstatningsstoffer. Det er Hensigten i Krigstilfælde at udnævne en Diktator til at lede hele den "mobiliserede" Industri.

Der er ingen Tvivl om, at Produktionen, for denne Industri vil stige enormt den Dag, Mobiliseringen sættes i Kraft, og de forseglede Ordre paa telegrafisk Bud hentes frem fra deres Gemmer. Hvad Under da, om de interesserede Firmaer gør deres til, at den Dag kommer snarest muligt?

Regeringsafdelingen for kemisk Krigsførelse, *Chemical Warfare Service*, havde i Aaret 1922-23 600,000 Dollars til Raadighed, men i 1925 var Beløbe i Steget til 907,980 Dollars, Gaskampstrategien og -tekniker bliver udarbejdet i det vældige Edgewood-Arsenal, hvor der er beskæftiget 8000 Arbejdere, 85 Specialofficerer, 73 Kemikere, 13 Maskiningeniør osv. Her blev der i Aarene 1919-24 ved Forsøgene dræbt 162 Mennesker.

Muscle Shoals Værkerne, som kostede 13 Mil. Dollars, men først blev færdige ved Krigens Slutning, ligger nu stille, men parate til at tage fat i næste Krig. I Værk Nr. 1 skal der ifølge *Günther Remmann's* Oplysninger dagligt kunne fremstilles 24 Tons koncentreret Svovlsyre i Forbindelse med 800,000 Pund Ammonium-Nitrat (et af de værste Sprængstoffer). I Værk Nr. 2 vil i Krigstilfælde kunne fremstilles 240 Tons Svovlsyre daglig og aarligt 200,000 tons sulfat. Hvad det i disse fabrikker er muligt at fremstille af Kalkkvælstof, vil aldrig kunne afsættes i Fredstid. *Muscle Shoals* Værkerne er kun bygget til Krigstjeneste.

Et af de vigtigste Firmaer indenfor den kemiske Industri er *E. L. du Font de Nemours & Co.*, som staar i nær Forbindelse med den engelske kemiske Trust. *Allied Chemical Co.*, har Forbindelse med baade den engelske og den tyske Trust. Hverken disse to Firmaer eller *Hooker Chemical Co.* skjuler, at de fabrikkerer Giftgas, og et andet Firma, *Federal Laboratories*, Pittsburg, averterer i "*Aeronautical World Journal of Commerce*" i følgende Sætninger: "Alt i Røgtæpper med Tilbehør, Flyverbomber, Haandgranater, Politirevolvere og Politistave nu til raadighed til Eksport for Regeringsagenturer. Interesserede Autoriteter og Agenter indbydes til at skrive eller telegrafere om nærmere Oplysninger."

De forenede stater har et Utal af patriotiske foreninger, som i Virkeligheden er Propagandacentraler for Rustningsindustrien. Deres vigtigste opgaver er hos Folket at vedligeholde Troen paa

Muligheden af et krigerisk angreb paa Amerika og Forherligelsen af den amerikanske Forsvarsmagt. Det er disse Foreninger, der klæder smukke Piger i Uniformer og faar dem udnævnt til Æresofficerer for at lokke de unge Mænd under Fanerne selv Seksualiteten tages i det ædle Formaals Tjeneste! En af disse Foreninger havde i 1918 et Budget paa ca. 235,000 Dollars, og Carnegie-staaltrustens aarlige Bidrag var alene 50,000 Dollars. En anden Forening *American Defence Society* har til Formand Mr. *Hooker*, efter hvem det omtalte *Hooker Chemical Co.* har sit Navn. Mr. *Hooker* er ogsaa med i den største af alle Foreningerne, *The National Civic Federation*, der som et af sine Formaal har "at forøge Produktionen i de kemiske Industrier". Allerede i Pjecen *Giftgas* er omtalt *Taylor-Affæren*. Der udkom i Staterne en Pjece "Sandheden om Genève-Protokollen", hvori Forfatteren *John Thomas Taylor* rettede et voldsomt Angreb paa Folkeforbundets Vedtagelse af Genève-Protokollen, der forbyder Brugen af Giftgas i fremtidige Krige. *Taylor*, der var fremtrædende Medlem af *The American Legion*, fik denne Forening til at vedtage en Udtalelse til Fordel for Bibeholdelsen af Giftgas som lovligt Krigsvaaben. Da dette faldt nogle Kongresmedlemmer for Brystet, og der blev foretaget en Undersøgelse, viste det sig, at *Taylor* var lønnet Kasserer i *National Association for Chemical Defence* (National Forening for kemisk Forsvar), der faktisk opretholdtes af den kemiske Industri.

Saa aabent som i Amerika arbejdes der maaske ikke i noget andet Land for Opretholdelsen af Retten til Fortjeneste paa Krigens Gerning.

Mitsui-Koncernen.

Kernen i dette japanske Kæmpeforetagende er en Vaabenfabrik, der blev grundlagt i 1602 og i Dag under Ledelsen af *Hachirumon Mitsui* er Østens største Vaabenfabrik. *Mitsui* behersker 60 pCt. af Japans Handel, er Verdens største Silkeavler, ejer en Flaade paa 31 Handelsskibe, behersker Staalværker, Petroleumskompagnier, Handelsselskaber, Flyvemaskinefabriker, Elektricitetværker, Plantager, Bjergværker, Banker, Aviser. Overalt i Østasien og Stillehavet har han Interesser.

Mitsui har været Anstifter af Oprør bl. a. i Kina og paa Sandwichøerne. Alle Japans krigeriske Foretagender søger at fremme hans Interesser, og det sker ikke tilfældigt. Der foreligger en Plan, fremsat allerede i 1668 af *Hachirobei Mitsui*, hvorefter Japan skulde gøre sig til Østens dominerende Stormagt ved Erobringen af Korea, Mandschuriet, det nordøstlige Kina, Øst-Sibirien, Philippinerne, Hawaii og endnu flere af Øerne i Stillehavet og det indiske Ocean.

Det er Japan, der fører Krigene, det er Mikadoen, der af Navn er Krigsherren, men bag ved staar Mitsui. Kampene gælder at skaffe nye Omraader med Raavarer for hans Fabriker og nye Markeder for hans færdige Industriprodukter.

Imperial Chemical Industries.

Vi skylder at give Oplysning om endnu to store Trustsammenslutninger: de engelske og tyske kemiske Truster.

Det var den afdøde engelske Politiker, Sir Alfred Mond, som det i 1927 lykkedes at samle *British Dyestuffs Co., Nobel Industries, Alkali United* og *Brunner, Mond & Co.*, der omfattede alle betydningsfulde Virksomheder indenfor det britiske Riges kemiske Industri, i *Imperial Chemical Industries, Ltd.*, som har den største Aktiekapital af alle kemiske Industriselskaber i verden, nemlig 70 Mill. £. Overhovedet intet britisk Selskab har en større Aktiekapital, og Trustens Forgreninger strækker sig ud over hele Jordkloden.

Produktionen, der kontrolleres, er ikke mindre omfattende. Taget i store Træk fabrikeres: Farvestoffer, Eksplosivstoffer og Natronforbindelser. Interesserne strækker sig imidlertid til mange andre Grene. Gennem Aktier og Besættelsen af Direktørposter er Trusten interesseret i: Automobiler, Gummi, Banker, Jernbaner, Kul, Elektricitet, Telefoner, Kunstsilke og sidst, men sandelig ikke mindst: Aviser.

Ogsaa Englænderne har lært af den tyske kemiske Industri. Efter Krigen sendte de Allierede en Militærkommission til Tyskland for at skaffe Oplysninger om Fremstillingen af Giftgas. Efter at Kommissionen var vendt tilbage, solgte den engelske Regering en Fabrik til Fremstilling af Syntetisk Ammoniak, der under Krigen havde vist sig meget vigtig ved Fremstillingen af Sprængstoffer, for en meget lav Pris til Brunner, Mond & Co., og overgav, efter hvad der meddeles, Selskabet de Hemmeligheder, der i Tyskland var lært om Iltningen af Ammoniak til Salpetersyre. Dette Selskab, der nu er kendt som *I. C. S., Ltd.*, laver i Fredstid Kvælstofkunstgødning af Ammoniak, men kan naar som helst indstilles paa at lave Ammoniaken om til Sprængstof. Aktiekapitalen er paa 5 3/4 Mill. £, og baade Aktiekapitalen og Renten af Selskabets 5 pCt. Obligationer er for Aarene 1930-45 garanteret af Staten.

Krigen viste ogsaa Farvefabrikerens Betydning for Giftgasfremstillingen, og da Farvefabrikerne i England i 1919 samledes i *British Dyestuffs Corporation*, overtog Regeringen 1,700,001 Præferenceaktier, "indbefattet een Aktie med særlig Stemmeret, udstedt til Hans Majestæts Regering". Og i Tidsskriftet "The Chemical Age" siges udtrykkelig, at "den vigtigste Grund til

Oprettelsen af en britisk Farvestofindustri var national Sikkerhed - med andre Ord Tilstedeværelsen af kemiske Fabriker og Processer, der i Tilfælde af pludselig Fare let kunde omstilles fra fredelige Formaal til Krigsformaal". Indtil 1925, da det bestemtes, at Udlændinge ikke maatte eje mere end 25 pCt. af Aktierne, var der en vis Regeringskontrol med British Dyestuffs Corporation, og endnu skal Regeringen holdes underrettet, hvad alle tekniske Sager angaar. Imidlertid er det ikke fastslaaet, hvorledes Regeringen skal holdes underrettet, og det maa vist siges, at Friedman har Ret, naar han skriver, at den mægtige I. C. I. i Virkeligheden "kun er ansvarlig overfor en taaget Skare af Aktionærer".

Ganske interessant er ogsaa den Forbindelse mellem Videnskaben og den kemiske Industri, som A. J. Gillian har peget paa i en Pjece, hvori han skriver: "I næsten hvert eneste Land i Verden eksisterer der en nær Forbindelse mellem Regeringerne og de kemiske Industrier, hvad angaar Kontrol, Samarbejde, Undersøgelse og Statsbidrag. Kommissioner til Undersøgelse vedrørende den kemiske Krigsførelse danner Forbindelsesled mellem Industrien og Universiteterne. I England danner *Chemical Warfare Committee* Bindeled mellem *National Laboratory, Imperial College of Science and Technology* (læreanstalter) og Departementet for videnskabelig og industriel Undersøgelse. I *Chemical Warfare Committee* sidder mange af Englands mest kendte kemiske Fabrikanter. Lignende Kommissioner findes i Frankrig, Italien, Polen, Japan og De forenede Stater. De kemiske Forraad til Ammunition, Sprængstoffer og Giftgas i England er næsten helt i Hænderne paa I. C. I., der kontrollerer de fleste af Farvemøllerne, 90 pCt. af Sprængstofftilvirkningen, 100 pCt. af Alkaliindustrien. Denne kemiske Sammenslutning udgør em Fare for Freden mellem Folkene."

Alene i 1923 gav den engelske Regering 80,000 £ og i 1924 103,000 £ ud til Forsøg med Giftgas.

I. C. I. indtjente i Regnskabsaaet 1927-28 ca. 80 Mill. Kr. i Overskud og udbetalte 8 pCt. i udbytte. i 70 Virksomheder beskæftigedes 40,000 Arbejdere som man forsøger at interessere i forøget produktion ved at overlade dem Aktier. I 1927 overtog 5,300 Arbejdere 340,000 £ Aktier, og andre Aktier var allerede paa Arbejderhænder.

Paa Generalforsamlingen i April 1932 oplystes, at I. C. I. var interesseret i *General Motors Corporation, du Pont & Co.*, og *Allied Chemical Co.* i De forenede Stater, *International Nickel Co.* i Canada, *I. G. Farbenindustrie* i Tyskland, *Imperial Chemical Industries* i Australien og New Zealand samt en Del Firmaer af mindre

Betydning.

Ligesom Vickers kan I. C. I. fremvise en Række fine Navne. Selskabets Præsident er Lord *Reading*, og blandt Aktionærene er Udenrigsminister *John Simon*, *Neville* og *Austen Chamberlain*.

I. G. Farbenindustrie.

Medens Tysklands kemiske Industri i 1913 fremstillede 24 pCt. af den kemiske Verdensproduktion, fremstillede den i 1924 kun 17 pCt.; De forenede Stater; Produktion udgjorde 47 pCt., og de resterende 36 pCt. faldt paa alle andre Lande. Trods denne procentvise Tilbagegang i Forhold til de øvrige Landes Produktion, fremstillede Tysklands kemiske Industri for 3 Milliarder Rigsmark i 1924 mod for 2,4 Milliarder i 1913, og den Dag i Dag staar I. G. Farbenindustrie, skønt den engelske I. C. I. har den største Aktiekapital, utvivlsomt som den mægtigste kemiske Sammenslutning i Verden; thi Tysklands tekniske Overlegenhed paa dette Omraade er endnu uomstridt.

Allerede i 1913 blev den første store Fabrik til Udvindelse af Salpeter af Luften bygget. i 1916 dannede syv store kemiske Værker et Kartel, og som første fælles store Foretagende byggedes det vældige Lunaværk, der fremstiller 400,000 Tons Kvælstof aarligt og sammen med Oppauer-Værket i 1925 præsterede 77,7 pCt. af Tysklands Kvælstofudvinding og 28 pCt. af hele Verdens. Til Rejsningen af dette Værk opnaaede Kemikaliekapitalisterne et Laan til en Værdi af 300-550 Millioner Guldmark, som de betalte tilbage under Inflationstiden i 1921 med Papirpenge, der kun havde en Guldværdi af 25,2 Mill. Guldmark, da Stinmes-Koncernen i 1925 brød sammen, købte Kemikaliekartellet et Par af dennes største Foretagender, og i December samme Aar gik endelig Kartellets syv Selskaber ind i Aktieselskabet I. G. Farbenindustrie. Kort efter opslugtes den tyske sprængstofkoncern, og i Efteraaret 1926 udvidedes Aktiekapitalen fra 646 Mill. Mark til 1100 Mill. Allerede i Foraaret 1927 fulgte Opkøbet af Aktier i *Rheinischen Stahlwerke*.

I. G. Farbenindustrie er en mangesidig Virksomhed. Anilinfarver og Giftgas, Kunstsilke og Dynamit, Kul og Olie, fototekniske Artikler, Film og Aluminium, Kunstgødning, Kalk, Gibs og mange andre Produkter fremstilles i den; 39 Storbedrifter og talrige Bjergværker. Disse virksomheder hører direkte under Trusten, men dertil kommer f. Eks. de af Trusten kontrollerede Riebeckschens Montanverke med 17 Grubebedrifter, 14 Briketfabriker, 13 Brænderier, 4 Mineralolie- og Paraffinfabriker osv., og Sprængstofkoncernen med 21 Sprængstof- og

Kunstsilkefabrikker. Alt er sat i System, for hver 3,3 Arbejdere er der en højere Funktionær, hvilket fortæller os lidt om den Hær af Kemikere og Teknikere, som er i Arbejde. Kemikerne arbejder i Laboratorierne paa at udfinde, hvorledes de forskellige Stoffer fremstilles og gaar sammen, og paa at finde nye Artikler til Freds- og Krigsbrug. Teknikerne bygger Fabrikerne til paa samme Tid at kunne fremstille Anininfarver og Giftgas eller Kunstsilke og Dynamit, osv. Det hele er saa fast opbygget, at denne vældige Trust, der i 1928 beskæftigede 100,000 Arbejdere, er en fast Enhed med en Centralledelse i Spidsen. Denne har Sæde i Frankfurt am Main, og i Kontorerne der smedes alle nye Erobrings- og Rationaliseringsplaner. Den faste Ledelse muliggør et Overblik, der vil have uhyre Betydning i det Øjeblik, Produktionen skal omstilles fra fredeligt til krigerisk Øjemed.

Formanden for Trusten er *C. Duisberg*, der samtidig er Præsident for *Reichsverband der Deutschen Industrie*, som varetager den samlede tyske Industris Interesser og har en mægtig politisk Indflydelse. *Günther Reimann* siger, at dens "Ønsker" er blevet Befaling i det kapitalistiske Tyskland.

Kvælstoffet er et af de vigtigste Grundprodukter i den kemiske Industri. Størstedelen af Sprængstoffer, Kunstgødning og Kunstsilke kan ikke fremstilles uden Kvælstof; men selv med den enorme Produktion af 450,000 Tons i 1925 er den tyske Industri langt fra oppe paa, hvad den i Tilfælde af Krig kan levere til Sprængstoffabrikationen. Noget lignende gælder for Farveindustrien, der i Krigstilfælde indstilles paa Giftgasproduktion. i 1925 vilde Farvefabrikerne saaledes have kunnet fremstille ca. 60 pCt. mere end de gjorde. Ingen anden Stat vil kunne fremstille saa megen Giftgas, som der kan fabrikeres i Farvefabrikerne i Ludwigshafen, Leverkusen, Höchst og Frankfurt am Main.

I 1913 fremstilledes i Tyskland 1,75 Mill. kg Kunstsilke, i 1927 omkring 13,5 Mill. kg eller 11,7 pCt. af Verdensproduktionen, der var 115 Mill. kg. Af Tysklands Kunstsilke fremstiller *I. G. Farbenindustrie* imidlertid kun 10-15 pCt. Langt den overvejende Del fremstilles af *Vereinigten Glanzwerken*, der staar i et meget nært Samarbejde med den engelske *Courtauld-Trust*. Da Kimikaltrusten ikke havde Haab om at indhente det Forspring, som *Vereinigten Glanzwerken* paa dette Omraade havde opnaaet, foretrak den i stedet for Konkurrence at søge Samarbejde, og dette har ført til, at de to Truste i Forening ejer Fabriker i Berlin-Lichtenberg og Elberfeld-Barmen og gennem en Prisaftale holder Prisen oppe. *Farbenindustrie* har optaget Fabrikationen af flydende Kul. i 1929 blev der produceret ca. 200,000 tons Brunkulsbenzin, og hvilken

uhyre Betydning en saadan Fabrikation vil faa i Krigstilfælde for et Land, der selv saa godt som ingen naturlige oliekilder raader over, er letforstaaeligt.

Til den internationale udnyttelse af denne Opfindelse er dannet international Bergin Co., hvori *I. G. Farbenindustrie* menes at raade over Halvdelen af Aktierne. En anden Storaktionær er *Royal Dutch Shell*.

Under Forsøgene paa at lave flydende Kul fandt Trustens Kemikere en ny Metode til Raffinering af Petroleum. Denne Opfindelse blev solgt til *Standard Oil CO.* i Amerika, der tidligere helt kontrolleredes af *Rockefeller*, men hvis Præsident nu er *C. Teagle*. Samtidig solgtes ogsaa et Glykulpotent, og Glykol anvendes allerede i Amerika i stor Udstrækning ved Sprængstofabrikationen i Stedet for Nitroglycerin.

Foruden disse Forbindelser ejer *Farbenindustrie* selv en Række amerikanske Fabriker og hele Aktiekapitalen i *Generol Dyestuffs Corporation*, der bl. a. har Fabriker i Albany og Patterson.

I Spanien har Trusten en elektrokemisk Fabrik i Barcelona, hvorfra der gaar Interesser ogsaa til en Fabrik i Madrid, og ejer Halvdelen af Aktierne i en anden kemisk Fabrik i samme By.

Med den engelske Trust *I. C. I.* er der som nævnt ogsaa "venskabelig" Forbindelse, og venskabet giver sig Udslag i klingende Fortjeneste. *Farbenindustrie* synes for Overladelsen af sine Patenter i Farveindustrien og med Hensyn til "flydende Kul" at have opnaaet faste Afgifter af Afsætningen i England og Kolonierne.

I 1927 sluttedes en Aftale med *Norsk Hydro*, saaledes at de to Selskaber udvekslede Aktier. Da *Farbenindustrie* ogsaa har Aftaler med *Kuhlmann-Koncernen* i Frankrig, behersker disse tre Truster i Forening hele Europas Kvælstoffabrikation. Forbindelsen med *Kuhlmann* omfatter ogsaa andre Interesser.

Meget interessant at erfare er det at det engelske Nobel-Selskab, der under Krigen byttede Aktier med det tyske Nobel-Selskab, nu igen ejer 20 pCt, af Aktiekapitalen i det tyske Selskab, der har forandret Navn og er gaaet ind under *Farbenindustrie*.

Gennem *Glanzstoff-Koncernen* er der, som nævnt, Forbindelse med den engelske *Courtauld-Koncern*, og disse to har i Forening overtaget en Del af Aktierne i den italienske Kunstsilketrust. *Farbenindustrie* har ogsaa Interesser i den belgiske Kunstsilketrust *Tubize Co.*, som igen staar i nær Forbindelse med et amerikansk *Tubize-Selskab*. *Glanzstoff-Koncernen* ejer imidlertid ogsaa sine egne Fabriker i Udlandet, saaledes *American Bemberg Corporation*, der dagligt

fremstiller 8,200 kg Kunstsilke eller 8 pCt. af den samlede amerikanske Produktion, og *American Glanzstoff Corporation*, der fremstiller 6,200 kg daglig. Desuden har Trusten Aktier i Fabriker i Schweiz, Holland, Østrig, Tjekoslovakiet, England, Frankrig, Italien og Japan.

De forskellige Forbindelser fra det ene Land til det andet griber saaledes ind i hverandre, at det er umuligt for en udenforstaaende at finde Rede deri, men ud af det hele faar man et Indtryk af den tyske kemiske Industris kolossale Indflydelse.

I 1926 oplystes det paa en Konference, som europæiske Kvælstoffabrikanter afholdt i Biarritz, at den Kapital, der var anlagt i Udvinningen af Kvælstof fra Luften, forrentede sig med næsten 300 pCt. aarligt. Før Krigen havde man dog nøjedes med 150 pCt., og Farbenindustrie maa saaledes i 1926 have tjent rundt regnet 300 Millioner Mark paa dette Felt. De flydende Kul skal kunne fremstilles for højst 80 Rm. pr. Ton, men sælges for 140-190 Rm. Pr. Ton, altsaa med 100 pCt,s Fortjeneste. Fremstillingen af Tjærefarver og farmaceutiske Artikler giver endnu større Fortjeneste. Et Kilogram Salvarsan fremstillet for 200 Rm. sælges for 8,000 Rm.

I 1926 udbetaltes 10 pCt. i Udbytte. I Aarets Løb steg Aktierne fra 114,50 den 15. Januar til 308,05 den 15. December. I September 1927 efter det store Børskrak stod de i 303. De nye Aktier fra 1926 overlodes Aktionæerne til Kurs 150, skønt Børskursen var langt over 300.

I. G. Farbenindustrie staar fuldt rustet til den næste Krig, og hvorledes det iøvrigt staar til med Tysklands Krigsforberedelse, saa er der i Europa intet Land, der saa hurtigt kan fremstille uhyre Mængder af Dynamit, andre Sprængstoffer og Giftgas.

Rustningskapitalens hemmelige Diplomati.

Hearst's Sendelse af Journalisten til Cuba, Gontard's Artikler i Pariserpressen. Kornwalzeraffæren og endnu flere af de allerede omtalte Transaktioner viser os, hvorledes Rustningskapitalen allerede længe forud for Krigen havde ogsaa sine egne Udsendinge, sit eget hemmelige Diplomati.

Dette Diplomati er, som Professor Delaisi skriver "uansvarlig overfor nogen Regering", men spiller alligevel en vigtig og undertiden bestemmende Rolle, hvad Forholdet mellem Folkene angaar".

Delaisi nævner nogle Eksempler, som vi tillader os at gengive: "I 1920 ved San Remo Overenskomsten samtykkede England til Gengæld for Mandatet over Mosul-Oliedistrikterne i, at Franskmændene rykkede ind i Damaskus, som det tidligere

havde lovet Emir Feisul til Hovedstad. Men Emiren og senere Druserne vedblev ikke desmindre at føre Krig mod Frankrig med Maskingeværer og Ammunition, som sandelig ikke var lavet i Hauran." - Det skal her tilføjes, at Druseropstanden 1923-24 ifølge Oplysninger fra anden Side var sat i Gang af *Zaharoff*, der endnu paa det tidspunkt ledede Vickers.

"Ved samme Tid sluttede den græske Regering Kontrakt om Køb (paa Kredit) af Vaaben og Ammunition fra det engelske Firma Vickers. Saa, da de var vel forsynet med Artilleri, drev de Mustapha Kemafs Bander tilbage til Højderne i Anatolien, indtil den Dag, da Kemal, efter at have afsluttet Angora-Overenskomsten med Frankrig, fandt sig velforsynet med talrige Kanoner og Rifler, meget belejligt "kasseret" af den franske Hær. I Løbet af nogle faa Uger var Grækerne drevet tilbage til Havet. En amerikansk Krigskorrespondent skrev: Jeg saa først Grækernes Tilbagegang; de efterlod Kanoner, alle bærende det engelske Firma Vickers Mærke. Derefter overværede jeg Tyrkernes triumferende Indtog i Smyrna; de bragte med sig vældige Creuzotkanoner. Den Dag forstod jeg Betydningen af "Entente cordiale". Officielt levede Frankrig i Fred med Grækenland, og det engelske Udenrigsministerium vidste intet om Druserne. Det britiske Parlament var ikke gaaet med til nogen Alliancetraktat eller til nogen Kredit til Støtte for den græske Hær. Det franske Deputeretkammer havde ikke billiget nogen militær overenskomst, der tillod at bevæbne Tyrkerne. Men der var intet, som hindrede Vickers i at forsyne Grækerne med Artilleri paa Kredit eller visse Eventyrere af Handelsmænd i at sælge Tyrkerne franske Kanoner, som skulde betales med visse Koncessioner, naar Sejren var vundet. Der med antages, at hverken Embedsmændene i det franske eller engelske Udenrigsministerium var helt uvidende om disse private Transaktioner. Men det var i Englands Interesse at faa Tyrkerne bort fra Bosporus, og Frankrig ønskede for enhver Pris at bevare sit Mandat over Syrien. Derfor lukkede de to Landes Diplomati Øjnene (om ikke Hænderne). Og de to Regeringer, den franske engelske, førte Krig - indenfor snævre Grænser, det er sandt, og genmen Mellemmænd - uden de ansvarlige Rigsdages Vidende.

Der eksisterer saaledes i hver eneste Stormagt et Outsider-Diplomati, der arbejder uafhængigt af Gesandtskaberne, undertiden uden deres Vidende, altid uden Rigsdagenes Indforstaaelse, og da dette nødvendigvis sker i Strid med officielle Aftaler (ellers vilde de ikke være hemmelige), skaber de mellem Regeringerne og Folkene en Følelse af Usikkerhed og stadig Mistanke, der tvinger dem frem til yderligere Rustning."

Det er ogsaa, som Delaisi skriver et andet Sted i Afhandlingen mærkeligt at se, "hvorledes der hver Gang der er Tegn til Tilnærmelse mellem Frankrig England, Belgien og Holland, Tyskland og Polen, Rusland og England, o. s. v., netop i det psykologiske Øjeblik slipper et "fortroligt" eller "hemmeligt" Dokument ud af en af de implicerede Magters militære eller diplomatiske Arkiver og finder sin Vej ind i den anden Magts Presse i den Hensigt at vise den første Stats Intriger".

Et ganske oplagt Tilfælde kom frem i Dagens Lys, da den amerikanske Forfatter og Journalist *W. B. Shearer* i 1929 anlagde Sag mod de tre store Skibsbygningsfirmaer *Bethlehem Shipbuilding Corporation*, *Newport News Shipbuilding & Drydock Co.* og *American Brown Boveri Corporation* til Betaling af 257,655 Dollars for Arbejde ydet i Forbindelse med Flaadenedrustningskonferencen i Genève 1927, i Washington og i New York. Shearer havde ifølge Klageskriftet modtaget ialt 58,885 Dollars, og det forlangte Beløb var et Restbeløb, som Skibsbyggerne nægtede at betale. De havde i Stedet for afskediget Shearer, der imidlertid vilde se Penge.

Alt dette vakte saa uhyre Opsigt, at Senatet maatte nedsætte en Kommission til Sagens Undersøgelse, og da Shearer talte ren aabenhjertigt, kom der en Del for Dagens Lys. Han er en Mand, der har været interesseret i lidt af alt. Grundspekulation i Florida, en Natklub i London, Fabriker i Mexico, og det maa i hvert Fald ogsaa indrømmes ham, at han havde Kendskab til Skibsbygnings- og Flaadeforhold. Dette i forbindelse med, at han var fræk og smart, bevirkede, at de nævnte Skibsbygningsfirmaer i 1926 engagerede ham til Kongressen at faa gennemført Bevillingerne til tre Krydsere. Dette Arbejde Skilte han sig saa godt fra, at han efter femten Minutters mundtlig Konference blev Sendt til Geneve som "Iagttaget" under Flaaderustningskonferencen for et Salær paa 25,000 Dollars. Der var intet skriftligt i Sagen, det havde Skibsbyggerne omhyggeligt vogtet sig for.

Shearers Handlinger i Geneve var, skriver "New York Times" Korrespondent, *Whyte Williams* af tre Slags - "forretningsmæssige, litterære og Sociale". Paa Konferencens første Dag lykkedes det ham at faa Plads i Salen, hvor Mødet holdtes, og igennem de syv Uger forstod han at albue sig frem og sno sig ind alle vegne, hvor der foregik noget af Interesse. Sin Datter holdt han beskæftiget med at udfærdige Noter fra Møderne og andre Oplysninger til Pressen, og om Aftenen samlede han i sin Villa de amerikanske Journalister, ligesom de fleste amerikanske Delegerede Til efter anden var hans Gæster. Shearer bragte mangfoldige Oplysninger, som Journalisterne ikke selv var i Stand til at skaffe sig, og selv om

mange af dem mistænkte ham for at være Rustnigsindustriens betalte Agent, var der næppe een af dem, Som ikke benyttede sig af hans "Udklip" og "Noter", og et Par Korrespondenter til store amerikanske Blade lod endda Shearer læse deres telegrammer og Korrespondancer igennem, før de afsendte dem. *Drew Pearson*, en Washington-Korrespondent, bevidnede, at Shearer og nogle Flaadeeksperter havde udtalt Haab om, at Konferencen vilde slaa fejl, og han skrev i en Artikel: "Hans Propaganda var i voldsom Grad og ganske meningsløst anti-engelsk. Han syntes at gøre all muligt fur at hindre Konferencens Sukces, og Selv om der ikke er noget Bevis for, at han blev opmuntret af amerikanske Flaadeofficerer, saa viste dog den Tid, han tilbragte i deres selskab at de heller ikke gjorde det modsatte." Shearers Kampagne var saaledes, at Englænderne beklagede sig over ham; men han vedblev, som han selv udtrykte sig, "at slaa paa Stortromme", og der skabtes i Geneve en Saa nationalistisk Atmosfære, at Konferencen hurtigt brød sammen.

Et af de førende Geneve-Blade bragte Dagen efter Konferencens sammenbrud en Artikel om Shearer med Overskriften: "Manden, der ødelagde Konferencen".

Igennem Bladartiklerne var ogsaa den offentlige Mening i Amerika hidset op imod England, og der gik lang Tid, inden denne Følelse fortog sig. Efter Konferencen havde Shearer andre Hverv for Skibsbyggerne. Han blev igen sendt til Washington for at arbejde for Bevillinger til Bygning af Krigsskibe, og hvorledes dette Arbejde foregik, faar man et Indtryk af der i gennem, at *Clinton L. Bardo*, Vicepræsidenten i Brown Bowery, overfor Undersøgelseskomiteen indrømmede, at Skibsbyggerne havde anvendt 143,000 Dollars til Bestikkelse af Senatorer for at faa en Krydserlov (Jones-White-Loven) igennem. Shearer skrev vedblivende Artikler til Dagblade og Tidsskrifter, holdt Foredrag i patriotiske og andre Foreninger og engagerede "Eksperter", som han aldrig har faaet at vide om, hvad de foretog sig, men sikkert nok har været af værdi for Skibsbyggerne. En Gang var han blevet afskediget, men blev genengageret, for saa pludselig igen at miste sin Stilling. Han var, sikkert mod Skibsbyggernes Forventning, fræk nok til at anlægge Sag, og *Whyte Williams* skrev paa dette Tidspunkt: "For de fleste af dem, som saa ham i arbejde i Geneve, vil Meddelelsen om, at Shearer har maattet sagsøge sine Arbejdsgivere for de Penge, som han paastaar at have tilgode, komme som en Overtaskelse. Hvis han var engageret til at hjælpe at ødelægge Konferencen, saa er Opfattelsen i Geneve, at han har tjent sine Penge."

Mr. Shearer blev dog selv efter dette saa langt fra

arbejdsløs, Bladkongen Hearst tog ham i sin Tjeneste, og for en Løn af 2000 Dollars maanedlig, begyndte han at organisere "patriotiske" Foreninger, der "straks begyndte at indsende Resolutioner mod den internationale Domstol". Shearer modarbejder for Betaling alt, der er internationalt og fredsvenligt; han er 100-Procents Amerikaner. For at gøre Beretningen om ham fuldstændig, skal vi meddele, at han har været i Geneve igen under Afrustningskonferencen 1932.

I Kina, der lige siden 1911 tildels har ligget hen i Kaos, fandt Vaabenkapitalens Agenter et brugtbart Arbejdsomraade. Ifølge Folkeforbundets Statistik indførte Kina alene i 1925 for 5,4 Millioner Dollars Vaaben. Halvdelen deraf kom fra Tyskland. Men som Lehinann-Russbültdt gør opmærksom paa, er dette saa langt fra de rigtige Tal. Man behøver blot at mindes, hvordan "Berliner Tageblatt" blev truet med Førræderi-Proces, da det omtalte en Sending paa 17 Jernbanevognladninger Ammunition, der blev sendt afsted over Kiel.

Professor Delaisi skriver: "I de sidste tyve Aar, har dette umaadelige Land været Bytte for et Dusin "Fribyttere", veritable Leverandører af Krige, der rejser Hære af Lejetropper, og handler i Forstaaelse eller Kamp med hverandre, alt som deres Interesser dikterer dem. Disse Hære har en europæisk Udrustning, og vil man vide, hvor deres Vaaben kommer fra, behøver man blot i Aviserne at følge deres Officerers Besøg hos Creuzot, i St. Etienne, hos Krupp eller Vickers. De store Rustningsfirmaer forsyner dem i rigelig Mængde med Kanoner, Maskingeværer og Ammunition og betales ud af, hvad der kommer ind ved Plyndring af Landsbyerne. Hver General har saaledes sin Bagmand i Hongkong, Paris, London, New York, Yokohama og selv i Moskva. Simple Kapitalforskydninger bestemmer om Alliancer eller Kamp mellem Hære, alt eftersom Bagmændene skifter Generaler eller Generalerne Bagmænd. Dette System har sluppet alle Trediveaarskrigens Rædsler løs i det ulykkelige Land. Og dette vil vedblive saadan, indtil en kinesisk Wallenstein ved at lave en Trust af Hærene eller Rustningerne bringer Fred til det "himmelske Rige".

"At privat Handel med Vaaben maa medføre private Krige er en logisk Konsekvens. Naturligvis foregiver Stormagternes Regeringer at være uvidende om denne Trafik. Med olympisk Ro opretholder de deres officielle Repræsentanter i Mexico, Peking og Nanking, hvilken Regering, der saa er ved Magten. Ikke desto mindre er det uundgaeligt, at disse Hæres Bevægelser foraarsager Ødelæggelse af Ejendom, Jernbaner tilhørende

Europæere, Brud paa Koncessioner, Krænkelser af diplomatiske Aftaler eller Toldtraktater, slutter med forskellige Magter o. s. v. Herfra stammer Konflikterne mellem "Oprørerne" og de interesserede Regeringer og derefter imellem Regeringerne indbyrdes. En kinesisk Generals Sejr over en anden fremkalder Udveksling af truende Noter mellem England og U. S. S. R. og Mustapha Kemafs pludselige Ankomst til Dardanellerne engang gav Loyd George Anledning til at kræve almindelig Mobilisering i Imperiet til Beskyttelse af Stræderne".

"De store Nationers Parlamenter vil pludselig kunne finde sig Ansigt til Ansigt med en Krigsfare, blot paa Grund af denne Vaabenhandelens simple Leg, som de ingen Kontrol har over."

Oliekongernes Privatkrige.

Olien er efter Krigen blevet et omstridt Produkt, hvilket først særligt viste sig i en Kamp mellem de to store Oliefirmaer *Standard Oil* og *Royal Dutch Shell* samtidig med, at Sovjetruslands Statskoncern *Nafta* stadigt gjorde sig mere gældende. Foruden de nævnte Olieindustrier spiller ogsaa *Anglo-Persian Oil Co.* en vis Rolle. Det var *Winston Churchill*, der fik det grundlagt som engelsk Statsforetagende umiddelbart før Verdenskrigen, og det fik stor Betydning for den engelske Flaades Olieforsyning. Indenfor dette Selskab har imidlertid *Henry Deterding*, Lederen af *Royal Dutch Shell*, faaet saa stor Indflydelse, samtidig med at han har skaffet *Shell-Kompagniet* visse Aftaler med Regeringen, at disse to Selskabers Interesser altid maa anses for sammenfaldende.

Standard Oil drev i mange Aar, mens det endnu var under *Rockefellers* Ledelse, sit Spil med at skabe Uro i Mexico for om muligt at faa De forenede Staters Regering til at intervenere og paa en eller anden Maade faa indlemmet de mexicanske Oliemarkeder under Staternes Overherredømme.

Siden *Rockefeller* trak sig ud af Forretningen og *C. Teagle* blev *Standards* Leder, er Oliens betydeligste Mand ubetinget *Sir Herbert Deterding*, der som simpel Kontorist i *Royal Dutch Shell* formaaede at faa *Rotschild* til at stille de nødvendige Millioner til Raadighed, da *Rockefeller* truede med at knuse Konkurrenten, og derefter førte sit Firma frem til at blive Verdens førende.

Deterding tog Kampen op paa de mexicanske Oliemarkeder, og om de to Trusters Kamp i dette Land skriver *Delaisi*: "Da *Standard Oil* og *Royal Dutch Shell* kæmpede om de mexicanske Oliefelter, udbrød der straks, hvis Regeringen tog Parti for den ene eller den anden Part, en "Revolution", og de to Hære marcherede regelmæssigt mod *Tampico*, hvor *Petroleumskilderne* var beliggende. Altid var den ene af dem forsynet med Kanoner,

Maskingeværer, ja, endog Flyvemaskiner af amerikansk Fabrikat, mens den anden havde Vaaben af engelsk Fabrikat. Det var paa denne Maade, at Mexico gennem tyve Aar var et Bytte for Borgerkrige. Der blev først Fred, da de to Grupper opdagede, at der var for megen Olie paa Markedet, og enedes om slet ikke at udnytte de mexicanske Oliefelter."

Sir *Henry Deterding* har imidlertid ogsaa været virksom andetsteds. Indtil Czardømmet blev styrtet havde *Royal Dutch Shell* Magten over de store russiske Oliefelter, som Selskabet havde købt af *Nobel*, og da Sovjet lod Staten overtage Oliekilderne, startede Deterding straks en heftig Kampagne for at genvinde sin Magt. Allerede i 1919 forsøgte han at skabe Oprør mellem Kabardinere og Mingrelier for at skaffe England - det lød ikke saa slemt som at sige rent ud, at det var Deterding selv - Asserbejdsjan. Da dette ikke lykkedes, sendte han i 1920 Oberst *Boyle* til Rusland for at søge Koncession, og da *Krassin* kom til London, var Deterding igen paa Færde. Endelig i Genua i 1922 var han lige ved Maalet, men igen glippede det. I 1923 lykkedes det ham at sætte et Oprør i Gang i Kaukasus, men det blev slaaet ned af Sovjettropper. Samme Aar indleddedes et Samarbejde mellem Shell, Standard Oil, Vacuum Oil og Anglo-Persian om Køb af russisk Olie i Fælleskab; men da Deterding alligevel ved Seperatforhandlinger forsøgte at faa Enekoncession paa den kaukasiske Olie, brast dette Samarbejde hurtigt.

I 1926 forhandlede Deterding med Naftu-Syndikatet, men atter forgæves.

I Stedet begyndte Naftu nu for Alvor at konkurrere med Shell. Der solgtes Olje til mange forskellige Landes Flaader, Frankrig købte i 1926 for 20 Mill. Francs. Af endnu større Betydning var en Aftale med Standard Oil, ifølge hvilken det amerikanske Selskab skulde aftage 50,000 Tons. Deterding følte sig mildest talt utilpas ved at se denne Udvikling, og igennem hele den Presse, som han beherskede, forstærkede han nu Kampagnen mod "den Stjaalne Olie". Et pudsigt Udslag gav Kampagnen sig i et personligt Brev, Sir Henry sendte til gamle Jahn D. Rockefeller, som han jo vidste var en gudfrygtig Mand, der, saa længe han kunde, hver Søndag gik i Kirke og ledede sin Søndagsskole. I dette Brev anmodede han Rockefeller om ikke at købe Petroleum hos en Stat, der "forfulgte Præsterne og brændte Kirkerne". Rockefeller har aldrig blandet Søndagsskole og Forretning sammen og gjorde det heller ikke i dette Tilfælde. Henry Deterdings Veje havde nu heller ikke saa meget med det gudelige at gøre. I 1927 afslørede Berlins Politi et stort anlagt Forsøg Paa at udsprede falske Tjernovets-Sedler. Undersøgelsen viste, at det var Henry

Deterding, der stod bag ved Pengeforfalskningen og paa denne Maade havde Søgt at svække Tilliden til Ruslands Finansvæsen.

Endnu alvorligere var Deterdings Fremstød i selve England. Han havde faaet Magt over Indenrigsminister *Joynton Hicks*, og han benyttede, denne Magt over Regeringen, der ikke ønskede at se den indflydelsesrige Indenrigsminister Skandaliseret, til at gennemtvinge en Politirazzia i *Soviet House*, og i hele Deterding-Pressen blev der larmet saaledes op i Anledning af Sinovjev-Brevet, der Utvivlsomt var et Falskneri, at den russiske Gesandt Rosengotz maatte forlade London. Stemningen var paa dette Tidspunkt, i Maj 1927, saaledes, at der aabent taltes om Krig. Ja, saa langt var man ude, at et Telegram til "Politiken" meddelte, at Tyskland vilde forholde sig neutralt. Det var Deterding, der havde og udøvede denne Magt til at bringe Europa paa Randen af en ny Krig. Razziaen og Pressekampagnen skete, som "Politiken"s Handelstidende fortalte, "netop paa et Tidspunkt, hvor Rusland forhandlede med et engelsk Konsortium ledet af Midland-Bank om en Kredit paa ti Millioner Pund Sterling". Det diplomatiske Brud og den i England herskende russisk-fjendtlige Stemning hindrede Afsluttelsen af dette Laan. Saa meget havde *Henry Deterding* naaet, men Krig fik han ikke denne Gang.

Maaske for at naa dette Maal ad anden Vej eller maaske blot, fordi Frankrig blev en stadig større Køber af russisk Olie, førte Deterding Pressekampagnen over paa fransk Grund, hvor den pludselig en Dag aabnedes gennem en sovjetfjendtlig Artikel i "Le Matin", hvis Forbindelse med Finanskapitalen ikke var nogen Hemmelighed. Det lykkedes ham virkelig at faa fordrevet ogsaa den derværende russiske Gesandt, men den franske Regering betænkte sig paa at følge den Kurs, der saa tydeligt pegede mod en ny, stor Krig, og modtog en anden Gesandt fra Sovjet.

Da der i 1930 opstod Strid mellem Tyrkiet og Persien om Egnen omkring Ararat, viste det sig, at der ogsaa her var modstridende Olieinteresser, russiske og engelske med i Spillet. Selv om der i de senere Aar syltes at være sluttet en Række Aftaler mellem *Standard Oil* og *Royal Dutch Shell* angaaende Deling af forskellige Markeder, maa dog endnu visse Lande lide under deres Konkurrencestridigheder.

Endnu da disse Linier skrives, ved man knapt, om der er Krig eller Fred imellem Bolivia og Paraguay. Deres Strid drejer sig om det sydlige Gran-Chaco Distrikt. I Almindelighed regnes dette Urskovsomraade for at være en Del af Paraguay, men Bolivia har aldrig anerkendt Paraguays Overhøjhed, og allerede i 1928 var det ved at komme til Krig mellem de to Lande. I det Hollandske Blad "Vredesstrijd" er fremkommet nogle ganske interessante

Oplysninger.

Gran-Chaco, baade den Del, Bolivia har, og den Del, der strides om, er Olieland med rige Petroleumskilder, som ganske vist endnu ikke, i hvert Fald ikke i det omstridte Omraade, udnyttes, men finder en ny Krig vil de kunne faa meget stor Betydning. Bolivia er et af de Lande, som har størst Tinproduktion, men tillige har det sine udstrakte Oliefelter, som for Størstedelen er i Hænderne paa Standard Oil, og Staten er i den Grad behersket af den nordamerikanske Imperialisme og Kapital, at den staar under Kontrol af en permanent Kommission af nordamerikanske Bankrepræsentanter. Forholdene paa Tinmarkedet førte til, at Bolivia maatte standse sine Betalinger til Udlandet, hvilket skete ved, at Landet fik et Moratorium. Den nuværende Krise har ydermere øget de brede Lags Utilfredshed i den Grad, at Stillingen blev farlig for den herskende Klasse. Regeringen søgte da Udvej gennem en Krig. Maalet er at faa erobret en Havn ved den sejlbare Del af Rio Paraguay, der gennem Paraguay og Argentina fører ud til Atlanterhavet. Bolivia er fuldkommen afskaaret fra Adgang til Havet, og før det kan sende Olien ad Søvejen, kan det næppe betale sig at udnytte Kilderne. Det er endda saaledes, at Dagbladene har kunnet give Meddelelser om en fordelagtig Kontrakt, som Bolivia vil kunne afslutte med Standard Oil om en saadan Udførselshavn. Ved Siden heraf er der imidlertid Udsigten til at faa Herredømmet over de talrige Petroleumskilder i det sydlige Gran-Chaco, og Finansfyrsterne fra New York har ydet nye Laan som Forskud paa den Fortjeneste, som Erobringen af Gran-Chaco skulde bringe Standard Oil.

For Paraguay vilde Tabet af Gran-Chaco, hvis Skove muliggør Landets store Træindustri, være en Ulykke. Landet staar finansielt og handelsmæssigt i nøje Forbindelse med Argentina og England - med dette sidste Land saavel direkte som gennem saakaldt argentinsk Kapital, bag hvilken staar engelske Interesser. Det er i denne Forbindelse en bemærkelsesværdig Kendsgerning, at Paraguay er det eneste Land, som ikke har optaget Laan i New York. I Regeringskredse er der til Stadighed en Kamp mellem nordamerikansk og engelsk Imperialisme. Saavel den nuværende Præsident Ayala, som hans Forgænger, er bekendt som Agenter for den nordamerikanske Imperialisme; men Regeringen og det liberale Parti er under Tryk fra smaaborgerlige. Kredse og de intelligente, som har stor Indflydelse paa Fagbevægelsen, [er] blevet tvunget til at erklære Forsvaret af Gran-Chaco med Vaabenmagt for "Regeringens og Folkets højeste Pligt".

Naar der til disse Oplysninger om de to direkte implicerede Lande kan føjes, at i Argentina, hvis Presse straks erklærede sig for

Paraguay og kaldte Bolivia "en af Standard Oil ophidset Angriber", udøver tre Datterselskaber af Shell under Navnene *Diadema Argentina*, *Antorcha* og *La Perla* en afgørende Indflydelse, saa forstaar man, i hvor høj Grad dette er en Krig mellem Standard Oil og Royal Dutch Shell. - Som en indskudt Bemærkning skal lige her anføres, at der alene fra Schweiz i 1931 sendtes Vaaben for 1,187,000 Francs til Bolivia.

Allerede under Stridighederne i 1928 pegede den tyske Professor *Alfons Goldschmidt* paa, at Standard Oil stimulerede Krigslidenskaberne i Bolivia, og følgende Afsnit af hans Artikel i "Welt am Abend" viser os et interessant Perspektiv med Hensyn til Krigens finansielle Betydning: "Bolivia har lige optaget et Laan paa 14 Millioner Dollars. Ogsaa Paraguays Gæld er vokset stærkt i de senere Aar. Den androg allerede i 1926 Omkring 35 Millioner Guld- og Papirpesos. Bolivia havde ved Udgangen af 1927 en samlet Gæld paa 160 Millioner Bolivianos. Under saadanne Forhold maa enhver Krigs Byrde overstige de naturlige Rigdomme og indtil det utaalelige gaa ud over de fattige Landes Arbejdskræfter og tekniske Udvikling. Med andre Ord; enhver Krig, som de fører imod hinanden, gør dem afhængige af de Storinteressenter, der kun betragter deres Omraader som Operationsfelter for rentable Kapitalanbringelser. Den krigeriske Aktion er ikke andet end det eksplosive Udtryk for den Proces, der gør disse Lande politisk og økonomisk afhængige af de kapitalister, som i den saakaldte Fredstid financierer Jernbaner og Bjergværker, laaner Forskud til Statsudgifter og til Krigen leverer Saavel Vaabenkredit som selve Vaabnene. Paa den anden Side betyder denne Udvikling en fremadskridende Forarmelse af Hovedarbejdskraften, nemlig de indfødte Bønder og Arbejders Arbejdskraft. Anderledes kan den Byrde, der lægges Paa Landene, jo slet ikke virke, og Følgen er en tvangsmæssig Revolutionering af det indianske Sydamerika. De mange indianske Opstande, om hvilke man i Europa næppe hører meget, er Kapitalinvasionens Symptomer og, de politiske Følgevirkninger. De maa nødvendigvis vokse og vokse og saa sluttelig føre til en voldsom social Rystelse".

Det er, for at gøre dette typiske Tilfælde op, saaledes, at 1) Standard Oil og Royal Dutch Shell ejer hver sit Olieomraade i de stridende Stater, 2) Standard Oil er medansvarlig for Angrebet og Shell rimeligvis for Modangrebet, 3) Selskaberne er interesserede i de Banker, som yder de to Lande Laan 4) de har interesser i de Rustningsfirmaer, der tjener paa de vaaben som leveres for de laante Penge, 5) styrker deres Magt over hver sit Land gennem de nye af Krigen nødvendiggjorte Laan, 6) de bliver de egentlige

Krigens Sejrherre.

Sir Henry Deterding har sikkert endnu ikke opgivet Haabet om at naa frem til Sovjets Olie. Naar han sammen med Schneider-Creuzot ydede Hitler finansiell Støtte under den sidste Præsidentvalgkampagne, saa har Deterdings Motiv sikkert været Haabet om at faa Tyskland smedet fast i Ringen mod Sovjetrusland. Hans Had mod dette Land har herhjemme givet sig et tydeligt Udslag i Finansieringen af det anti-kommunistiske Tidsskrift "Om Sovjet", der synes at se sin eneste Opgave i en Ophidselseskampagne mod Sovjet.

Olien har faaet meget Blod til at flyde, og den er et saa vigtigt Produkt baade i Verdensøkonomien og under enhver kommende Krig, at Oliekongerne vedblivende vil være blandt de mægtigste og farligste Finansyrster.

Japan og Kina kriger, Rustningskapitalen proliterer.

Da Japan i Begyndelsen af 1932 foretog sit Overfald paa Shanghai, skrev vort hjemlige Finanstidende: "Den internationale Situation rummer et Komplex af Inponderabilier og berører bl. a. to saa mægtige danske Foretagender som Store Nordiske Telegrafelskab og Østasiatisk Kompagni. Under tidligere lignende Situationer har de begge vist deres Nytte for Verdensomsætningen og har derigennem ogsaa tilført Danmark store Fordele. Men i det hele taget kan en østasiatisk Krig sætte Prisniveauet op og aabne Chancer, som hjælper Verdensproduktionen over det døde Punkt. Saa alvorlig Situationen er, bør man ikke opgive Haabet om, at uventede Begivenheder kan frelse os ud af Krisen".

Og den 2. Marts hedder det i en ny Artikel:

"Man har en Følelse af, at det er Krokodilletaarer, Stormagterne og Socialdemokraterne fælder, naar de fordømmer denne Krig. Alverdens arbejdsløse Ungdom vilde med Lyst ombytte sit Liv med Krigens Eventyr. Der gaar netop for Tiden mægtige Krigsdønninger gennem Verden, som gør Afrustningskonferencens Taler til tomt Præk; Pressen svælger da ogsaa i Sensationerne fra Krigsfronten som i Verdenskrigens gode gamle Dage. De fleste ønsker for enhver Pris Befrielsen ud af Krisens utaalelige Pessimisme. Saa lad det briste eller bære. Den oplagte Tonnage vaagner af sin Dvale ved Rapporterne fra Shanghai".

"Den forløbne Uge har kaldt Optimister frem af deres Smuthuller; de slaar Paraplyerne ned og spejder, efter blaa Himmel oven over Skyerne. De tyske Børser aabner endelig igen, de amerikanske Børser spærrer Baissen inde, og alle Børser smører

Kridt under Støvlesaalerne for at staa fast. Hvorledes ser Verden ud om en Uge?"

Den raa og brutale Mentalitet, som maa ligge bagved saadanne Skriverier, fattes ikke af Menigmand, der endnu har saa megen menneskelig Følelse i Behold, at han vil nære Medfølelse med de Mennesker, som Krigen gaar ud over. Men rundt om i Verden saa paa den Tid Mennesker, der ligesom "Finanstidende" glædede sig over den Opgang, Krigen skaffede. Dette blev jo bare ingen Opgang for de Arbejdsløse, kun for Aktierne i de store Rustningsfirmaer: *Hotchkiss*-Aktierne steg paa Pariserbørsen i Løbet af faa Dage fra 1100 til 1628, *Schneider-Creuzot*'s aktier steg til omkring 1300. Paa Berliner-børsen gik *Deutschen Waffenfabriken* 2 pCt. i Vejret, paa Amsterdambørsen steg Kursen paa *Java-Kina Navigationsselskabets* Aktier. Allevegne steg Rustningsaktierne og samtidig Aktierne i Transportselskaber.

Nu begyndte nemlig den store Forretning igen.

Der havde ogsaa tidligere været god Forretning paa de to Lande og da især Kina. I 1935 indførte dette Land for ialt 1,557,854 £ Krigsmateriel, deraf fra Det britiske Rige for 57,034 £, Tyskland 400,880 £, Norge 47,356 £, Japan 584,454 £. Amerika leverede Flyvemaskiner til en Værdi af 281,625 £, England for 141,232 £ og Tyskland for 24,271 £. Interessant er det at se, at den største Leverandør var Japan. Saaledes kunde da den gamle Historie gentage sig, da Krigen brød ud i Mandschuriet og ved Shanghai: *Japanerne blev skudt med japanske Vaaben.*

Da Krigen begyndte i Mandschuriet, steg selvfølgelig Leverancerne til Kina, og i de sidste seks Maaneder af 1931 blev der alene over Shanghai indført vaaben og Ammunition for 353,679 £ og Flyvemaskiner for 289,790 £. Der maa desuden regnes med at være indført mægtige Partier over Kanton og Niutswang. Samtidig er Japan i Stedet for at være Sælger blevet Køber. Fra Storbritannien udførtes saaledes i 1931 for 188,008 £ vaaben og Ammunition til Japan.

Men, som nævnt, Chancerne blev endnu langt større, da det brød løs ved Shanghai. Fra England, Frankrig, Belgien, Tyskland, Schweiz, Tjekoslovakiet, Norge, Polen og Amerika sendte Rustningsindustrien sine varer afsted i Skibsladning efter Skibsladning. Fra Europa samledes det allermeste i Hamburg, Og Bladet "volksfreund" skrev om Forholdene: "Japanerne og Kineserne mødes her med hverandre. Og hvis det kniber, og en Ladning man meget hurtigt af sted, saa handler man ogsaa med hinanden ... Ammunitionshandelen paa det fjerne Østen er det mest internationale, der endnu er set. Selv mellem Japanere og Kinesere udviskes alle Grænser " I den engelske Pjece "The

secret international" skrives i samme Forbindelse: "shanghai er nu blevet Centret for Rustningsindustrien for hele Østen. Det er en Omladningshavn, hvor Rustningsmateriellet fra de store europæiske Firmaer sorteres ud, noget til Kina og noget til Japan". Den 4. Februar gik et Skib fuldt lastet med Eksplosionsstoffer fra Hamburg til Yokohama. Den 5. Februar gik to Skibe til Japan med Granater, Dynamit og Flyvemaskinedele. 7. Februar indladede Skodaværkeme 1700 Kasser Ammunition, og der blev afsendt andre 100 Kasser, som hovedsagelig stammede fra England. 8. Februar blev 1000 Kasser Ammunition, bestemt for Japan, bragt ombord i et norsk Skib. Samme Dag blev et Parti Maskingeværer fra et fransk Firma sendt afsted, og naar man hører, at denne Sending, som dog kun fyldte en halv Skibsladning, repræsenterede en Værdi af 100 Millioner Francs, forstaar man, hvilke enorme Summer, det drejede sig om. Den 10. Februar var japanske Repræsentanter i Rhinlandet for at forhandle om Levering af store Mængder Giftgas, En af Fabrikerne havde allerede afsendt 36,000 Kurveflasker med Syre til Fremstilling af Sprængstof. Alt Var omhyggeligt pakket ned i Kasser med Paaskriften "Klaverer", Andre japanske Repræsentanter afgav paa en Fabrik i Polsk-Schlesien en Bestilling paa Krigsmateriel til en Værdi af tre Millioner Dollars. En japansk Delegation var ogsaa i Tjekoslovakiet, Firmaet Semer-Bellot i Prag Sendte den 9. Marts tre Jernbanevogne belæstet med Geværammunition over Bodenbach til Hamburg, Skoda leverede Gasgranater og Maskingeværer til Kina og Schneider-Creuzot Tanks og andet Materiel til Japan. Der blev saaledes leveret tyve af de saakaldte *Char de Rupture*, Kæmpetanks, der er konstrueret af General Estiennes og koster 600,000 Francs pr. Styk. En saadan Tank er 3 m bred, 10 m lang og 4 ½ m høj. Hemmeligheden ved den er imidlertid ikke deus kolossale Format, men Panserbeklædningen, der ikke er mere end 4 cm tyk, men saa elastisk, at en almindelig Feltkanons Skud preller fuldstændig af paa den. Den har 20 Mands Besætning og 12 Maskingeværer. Under Fremrykning kan den udvikle Røgskyer til at skjule sig. Hvis det er nødvendigt, kan den gaa frem helt under Vand, idet den er lufttæt og ligesom Undervandsbaade forsynet med Periskop. Samtidig har Schneider-Creuzot leveret Sprængstof til et Firma i Leipzig, der har fabrikeret Ammunition til Japan, og bagved disse Transaktioner stod den fransk-japanske Bank. Den østrigske By Steier, der var ved at gaa fallit, kom pludselig ovenpaa, ved at de bekendte Steierværker, der hovedsagelig fabrikerer Motorer, fik store Ordre fra Japan og Kina. Hirtenberger Patronfabrik i Østrig, der har været nævnt i Forbindelse med den fornylig afslørede Vaabentransport fra

Italien til Ungarn, nyantog i Løbet af en Uge 800 Arbejdere.

De allerfleste af de fra disse Lande nævnte Leverancer gik over Hamburg, hvad der har en særlig Interesse for Danskere, idet "Arbejderbladet" oplyser, at blandt de Skibe, som derfra har været med til at transportere Krigsmateriellet, er ogsaa Motorskibe fra Ø. K.

Naturligvis er der ogsaa gaaet Skibe afsted andetsteds fra. I Løbet af kort Tid blev der saaledes fra Havnen i Belfast afsendt 9 Skibe, alle med Krigsmateriel, og deres Bestemmelsessted var en koreansk Havn. I Marseilles Havn opdagede Toldvæsenet, at en Ladning "Landbrugsmaskiner" i Virkeligheden var Vaaben til Japan; men Ladningen blev frigivet efter Ordre fra det franske Krigsministerium.

Fra Schweiz foreligger der en Række særlige Oplysninger. *Steier-Solothurm Waffnenfabrik* skaffede sig Bevilling til i Tiden 1. November 1931 til 31. Marts 1932 at arbejde med Toskiftebedrift. Fabriken ejes ifølge schweiziske Blade af *Rheinischen Metallwerken* i Düsseldorf, i hvilken Fabrik imidlertid igen det tyske Rigsværn har Aktiemajoriteten. Det socialdemokratiske Blad "Volksstimme" skriver: "For at vildlede Ententens Spionage bestaar der mellem Solothurn og Düsseldorf en udstrakt Byttehandel med Maskingeværdele, saa man ikke med Bestemthed ved, om de paagældende Dele er fremstillet i Solothurn eller Düsseldorf. Sikkert er det imidlertid, at de i Hamburg indladede Maskingeværer for en stor Del stammer fra Solothurn". Og man kunde tilføje, at det tyske Rigsværn altsaa indirekte beskæftiger sig med Vaabenhandel paa de krigsførende Lande. Dette gør imidlertid ogsaa ifølge "Nie Wieder Krieg" den schweiziske Stats Vaabenfabrik i Bern, idet denne i Indforstaaelse med Forbundsraadet paatog sig en Levering af 400 svære Maskingeværer med Reserveløb og tilhørende 5000 Patronbælter og 1140 Bastsadler til en orientalsk Stat, formentlig Japan. "Baseler Vorwärts" skrev i Marts Maaned: "Selskabet for kemisk Industri i Basel (Ciba) driver i Neuhausstrasse i Kleinküningen en Bedrift, hvor der fremstilles "medicinske" Præparater, I denne Ciba-Bedrift arbejder i den senere Tid seks Japanere, der tiltales som Doktorer". Bladet fortæller endvidere om store Sendinger af Kemikalier, der kommer fra Baden og rimeligvis gaar til Ludwigshafen, og tilføjer, at "det drejer sig om saadanne Varer, som let kan omsættes i Krigsmateriel". "Junge Garde", et kommunistisk Ungdomsblad, oplyser, at *Schweizerische Industriegesellschaft* (SIG), Neuhausen, i 1931 udførte 2000 svære Maskingeværer til Japan. "I al den Tid, Vaabnene fremstilledes, opholdt 6 Japanere sig paa Fabriken. Men ikke alene dette, ogsaa schweizisk Militær, den schweiziske Hær,

hjælp til. Schweiziske Militære (Officerer i Uniform har saaledes indskudt de japanske Maskingeværer". Andre schweiziske Fabrikker som *Waffenfabrik Neuhausen* arbejder for Kina. Denne Fabrik har sendt den tidligere schweiziske Generalstabschef Oberst *Sanderegger* til Kina for at forhandle om Vaabenkøb. Manden vil sikkert i Tilfælde af en ny Krig genindtræde i aktiv Tjeneste, og hans Arbejde for Vaabenfabriken er kun et yderligere Bevis for den nære Forbindelse mellem Officerer og Rustningskapitalister.

I Amerika udsatte, ifølge et Reutertelegram, den Kommission, der var nedsat vedrørende en af Kongresmand *Fisk* foreslået Resolution, i hvilket det forbydes at sende Vaaben og Ammunition til de krigsførende Lande, sine Forhandlinger paa ubestemt Tid efter indtrængende Anmodning fra selve Udenrigsminister *Stimson*. Dette fortæller lidt om, hvor højt Rustningskapitalisternes Indflydelse naaede. Kineserne klagede overfor den amerikanske Regering, og den kinesiske Regerings juridiske Konsulent, *Paul Lineburger*, hævdede overfor Udenrigskomiteen, at Japanernes Besættelse indirekte finansieredes med Penge fra De forenede Stater. Japan havde hidtil (Udtalelserne fremsattes omkring den 20. Febr. 1932) købt for 181 Millioner Dollars Krigsmateriel i De forenede Stater. Handelsdepartementet vægrede sig ved at afgive nogen svin helst Erklæring overfor *Lineburgers* Paastand, som herved yderligere maa vinde Tiltro.

Ifølge en russisk Beretning solgte amerikanske Firmaer 60 Flyvemaskiner til Kina, ultra-moderne Bombekastningsmaskiner, der ogsaa er udstyret med Maskingeværer.

Paa den japanske Flyvemaskinefabrik *Mitsubishi* skal i 1932 være bygget en ny stor Bombeflyvemaskine, som er forsynet med 4 tyske *Junckers* motorer paa 870 Hestekræfter. I Shanghai er der aabnet en Fabrik, der fremstiller Vandflyvemaskiner til den kinesiske Flaade, og disse Maskiner forsynes med amerikanske Motorer. Japan har paa Øen *Hokkaido* oprettet en Fabrik for Støbegods, udelukkende til militært Brug, og det engelske *Vickers-Armstrong* har overtaget en stor Del af Aktierne.

I 1932 leverede England 7,735,000 Patroner til Kina og 5,361,450 til Japan, 151,000 kg Sprængstoffer til Kina og 570,000 kg til Japan. Siden Verdenskrigens Dage har der ikke været en saadan Efterspørgsel efter Ammunition. *Vickers* Ammunitionsfabriker arbejder med Døgn drift. I de sidste to Maaneder Februar-Marts 1933) har alene de engelske Firmaer sendt 36 Mill. Kugler til Østen. Foruden direkte er der leveret over andre Lande som f. Eks. Siam, der i Folkeforbundet var det eneste Land, der ikke gik med til

Fordømmelsen af Japans Optræden. Den engelske Regering forbød Udførsel af Krigsmateriel til Japan og Kina, men ikke til neutrale Lande, og Forbudet, der altsaa ikke betød stort, blev igen ophævet, da ingen andre Lande udstedte noget udførselsforbud.

Intet kunde vel i og for sig mere klart end den østasiatiske Konflikt vise os, hvilke Interesser Rustningskapitalen af i Dag har i en ny Krig, og hvilket Jag der bliver efter Fortjeneste paa Krigens Saar og Lig, saa snart den mindste Chance byder sig.

Medens der holdes Afrustningskonference.

Japan-Kina Konflikten og de deraf følgende Afskibninger af Rustningsmateriel er hovedsagelig foregaaet paa samme Tid, som der i Genève holdtes Afrustningskonference. Denne begyndte 2. Febr. 1932. Da den skiltes i Juli for at holde Ferie, havde den faktisk intet udrettet for hverken Ned- eller Afrustning; men den havde allerede dengang kostet 14 Millioner Schweizer-francs, og endnu har den saa langt fra noget Resultat at opvise. Vi skal her ganske kort efter "Internationale antimilitaristische Bureau"s Meddelelser for Tiden 17. Marts-16. Juli 1932 give nogle Oplysninger om, hvad Regeringerne paa Rustningsomraadet har foretaget sig hjemme i deres respektive Lande, mens deres Repræsentanter snakkede Nedrustning i Genève, Belgien og Frankrig arbejder begge med Iver paa Grænsfæstningerne op mod den tyske Grænse. Den nye belgiske, Fæstning ved Battice har ikke mindre end 25 Hektar underjordiske bombesikre Rum, og af den Slags Fæstninger bygges flere. Franskmandene laver langs Grænsen i Lothringen Smaafæstninger med kun en Kilometers Afstand fra hverandre. Den franske Krigshavn Cherbourg skal udvides for at kunne give Plads til de store Torpedojagere, og Flaaden har en Panserkrydser paa 26,000 Tons under Bygning.

England har nedsat sit Militærbudget med 5 Mill. £ eller omtrent 5 pCt.; men der skal dog i Finansaaret bygges 3 Krydsere, 1 Flotilleførererskib, 8 Torpedojagere, 4 Kanonbaade, 3 Undervandsbaade, 1 Torpedobaad og forskellige Hjælpefartøjer.

Hollands Hær har taget nogle Panservogne i Brug, der vejer 3500 Kilo Pr. Styk og kan køre med en Hastighed af 45 Kilometer i Timen. I Rotterdam, bygges en Krydser til Flaaden.

I Tyrkiet foreslaas paa Finansloven en samlet Udgift paa 187,226,000 Tyrkiske Pund, hvoraf 68,389,000 eller mere end 36 pCt. til Forsvaret og Gendarmeriet.

Japan har bevilget 374 Mill. Yen til Flaaden i Aarene indtil 1936, og der skal bygges 4 Krydsere, 12 Torpedojagere, 9 Undervandsbaade, 13 Hjælpeskibe. Yderligere foreligger der for 1934 et Supplementsbudget paa 140 Mill. Yen til Flyvemaskiner og

Krigsskibe. I. A. M. B. meddeler, at alt dette er tilladt efter London-Traktaten om Flaadenedrustning!

De forenede Stater, der arbejder med den allerede omtalte Inddeling af Landet i Rustningsdistrikter, har for 1932-33 vedtaget Krigsbevillinger til et Beløb af 386,983,000 Dollars. Det er 58,780,000 Dollars mindre end i Fjor; men dog 22,883,000 mere end i 1925-26. Til Flaaden er bygget to Undervandskrydsere, der kan opholde sig en Maaned paa Søen uden at behøves Proviantfornyelse og tre Maaneder uden Brændstoffornyelse. I Stillehavet afholdtes en Flaademanøvre, hvori deltog 129 Skibe, det største Antal siden 1919.

Den af Præsident Rosevelt udnævnte Marineminister, Senator *Swanson*, er kendt som Tilhænger af en stor Flaade og for i Senatet at have arbejdet for det fra Shearer-Skandalen kendte Newport News Shipbuilding Co. og et andet Skibsbygningsfirma Norfolk Navy Yard. Som Deltager i Afrustningskonferencen har han da ogsaa ligesom de engelske Flaaderepræsentanter holdt paa de store Slagskibe.

Det schweiziske Stænderraad bevilgede i Juli 18½ Mill. Francs til nyt Krigsmateriel. Hæren skal reorganiseres og forstærkes gennem Forøgelse af Materiel og Forlængelse af Tjenestetiden.

Italien har 1 Monte Celio indrettet et Institut for Luftkrigen. Foruden en stor Flyveplads skal der ligefrem bygges en hel Luftfartsby.

Jugoslavien har opstillet en Marinebygningsplan for tre Aar, der omfatter 2 Krydsere, 10 Torpedojagere, 10 Undervandsbaade, 12 Torpedobaade, 30 bevæbnede Motorbaade og 2 Mineudlæggere.

I Rumænien er blevet udgivet Forskrifter for Skoler, Opdragelsesanstalter, Politi, Brandkorps o. s. v. om, hvorledes de skal forholde sig overfor Gasangreb, og i Skolerne gives gratis Gasbeskyttelseskursus. Ved en højere Lærestalt er indrettet en Skole i Kemi, som skal uddanne Reserveofficerer.

Baade Jugoslavien og Rumænien har overfor Folkeforbundet opgivet langt mere Luftmateriel og -personel, end de er i Besiddelse af, aabenbart i den Hensigt i Tilfælde af en virkelig international Nedrustning at kunne beholde, hvad de har.

I Spanien er vedtaget at danne et Konsortium af Rustningsfabriker.

Og man hjælper ogsaa stadigt hinanden. Det engelske Firma *Hawker* har leveret Flyvemaskiner til Estland. Ved de engelske Luftstridskræfter fik sidste Aar Officerer fra 24 Lande, deriblandt ogsaa Danmark, Uddannelse, fordi alle disse Lande har

købt engelske Krigsflyvemaskiner; men som Lærere er der blandt andre ogsaa i græsk, 2 jugoslaviske, 1 hollandsk og i svensk Officer.

Frankrig har sluttet Overenskomst med Rumænien om en aarlig Leverance paa 40,000 Vognladninger Petroleum til Krigsflaaden. Grækenland har faaet et Krigsskib fra Italien. Japan har over 100 Tanks, hovedsagelig franske og engelske. Jugoslavien bygger et schweizisk Firma to strategiske Jernbanelinjer paa henholdsvis 300 og 61 km, og i Belgrad er som Datterselskab af Skoda dannet Jugo-Skoda. Persien har i Italien købt nogle Krigsskibe, hvis Kaptajn og Officerer alle skal være Italienerne, og en italiensk Militærkommission skal reorganisere hele den persiske Krigsflaade. Rusland raader over mindst 350 Tanks, hvoriblandt franske, engelske, italienske og amerikanske. Tyrkiet har 100 Flyvemaskiner af fransk og italiensk Oprindelse og Krigsskibe under Bygning i Italien.

Til disse I. A. M. B.S oplysninger kan vi føje Vickers-Armstrongs nyeste opfindelser: en Tank (Vickers-Garden-Loyd Light Amphibious Tank), der er bygget saaledes, at den kan gaa tværs over Floder, gennem det mest ujævne Terræn med indtil 30 Graders Skraaning, med en Fart af 6 engelske Mil i Timen, fuldt lastet med to Mand, Maskinkanon og 2500 skud, en Bombemaskine (Vickers Vildebeest Bombing Machine), der kan bruges til almindelig Rekognoscering, Bombing og Torpedering, og en Anti-Aircraft Predicior, en Søger, der paa mindre end fem Sekunder mekanisk fremskaffer de Tal, som er nødvendige for at ramme en Flyvemaskine, der flyver med en Fart af 200 engelske Mil i Timen.

Der er sandsynligvis i den nævnte Tid sket meget mere indenfor Rustningsområdet; men dette er i hvert Fald nok til at vise, at til Fredssalmerne i Genève leveres ny Rustningsmusik. Det er de samme Storpolitikere, der leverer Sangen og Musikken, - Og Musikkens Toner synes desværre at være de mest ægte.

Hvorledes Skulde det Være anderledes, naar vi hører om Forbindelsen mellem Rustningsfirmaerne og en Række af de Mænd, som har været Deltagere i Afrustningskonferencen. Af de franske Delegerede var daværende Marineminister *Charles Dumont*, indtil han blev Marineminister Formand for Tilsynsraadet i Schneider-Creuzots fransk-japanske Bank, og ud fra denne Stilling forstaar man bedre følgende varme Forsvar for Undervandsbaadene som han fremkom med paa Konferencen: "Den Overlegenhed, som de stærke Nationer med store Flaader har, vilde blive uudholdelig, hvis ikke undervandsbaadene, den Fattiges Vaaben, medførte et mystisk Element, noget ukendt til

Søs, saa de Stærkere Flaader aldrig kunde være sikre paa Held, hvis de fristedes til at bruge deres Magt, Undervandsbaaden er Vaabenet mod Magthovmodet. Den kan være den retfærdiges Støtte. Den maa bevares."

Den mest kendte af alle de franske Delegerede, indtil Herriotas Regering traadte til, var *Tardieu*, der er Aktionær i Schneider-Creuzot. Den tjekoslovakiske Udenrigsminister *Benesh*, der ogsaa spillede en meget fremtrædende Rolle, er Storaktionær i Skodaværkerne. Englands Udenrigsminister *John Simon* er sammen med *Neville* og *Austen Chamberlain* Aktionærer i I. C. I., Englands kemiske Trust. Det er forstaaeligt, at Afrustningen med saadanne Vogtere faar Lov til at sove, mens der rustes videre.

Det undrer ikke, at en Mand som *Shearer* igen viste sig i Genève i 1932, eller at det franske Blad "Lumiere" kan meddele: "En voldsom og fræk Kampagne føres mod Afrustningen: det gøres gennem "Echo de Paris" og dette Blads politiske Skribent, *M. de Kerillis*. For paa samme Tid at fylde sin Propagandaorganisations og "Echo de Paris"s Pengekasser har *M. de Kerillis* udsendt et Opraab om Bidrag til, hvad han kynisk kalder "Kampagnen mod Afrustning" (Echo de Paris, 10. Marts 1932), og medens han meddeler, at Propagandaen vil blive forstærket i Bidragydernes Distrikt, sætter han op Overskriften "Kampen mod Afrustningen" (Echo de Paris, 16. Marts 1932). Paa den Subskriptionsliste, som dette store reaktionære Blad offentliggør, ser man flere anonyme Bidrag paa 25,000, 50,000, ja, endogsaa paa 100,000 Francs. Det er ganske klart, at disse anonyme Gaver dækker over de store Interesser, der vilde tabe ved Afrustning."

"Lumiere" beskriver videre de helsides Avertissementer, som S. O. M. U. A. havde i "Echo de Paris" den 15. Juli 1931. S. O. M. U. A. er *Société d' Utillage Mécanique et d' Usinage d' Artillerie*, som samarbejder med Schneider-Creuzot.

Det er altsaa ganske tydeligt, at det er Kanonfabrikanterne, der fylder "Echo de Paris"s Pengekasse.

Vi vil sandsynligvis, som Tiden skrider frem, faa langt flere Eksempler paa Rustningskapitalens Spil under Afrustningskonferencen 1932.

Dansk Initiativ og Indsats i Rustningsindustrien.

Ligesom Danmark under Verdenskrigen gav Rollen som det rare, uskyldige Barn, der for alt i Verden ikke vilde være med i den onde Leg, men i Virkeligheden var lige saa ivrig som alle de andre efter at tage sig den størst mulige Bid af den gyldne Fortjeneste, der sammen med Slagmarkernes Blod tappedes ud af

de krigsførende Landes forpinte Folkemasser, saadan har ogsaa Danmark i Efterkrigstiden gerne udadtil villet være den gode Dreng, den ædle Idealist, der i alt, hvad det foretager sig, ser lige saa meget paa andres Vel som paa sit eget. Og hvorledes har saa dette "foregangsland paa Afrustningens Omraade" forholdt sig overfor Rustningsindustrien?

Lad os først tage en mindre Sag, som kom frem i Bladene i November Maaned 1931. Aktieselskabet *Nielsen & Winther* vedtog paa sin Generalforsamling at likvidere. Det var gaaet jævnt ned ad Bakke, med Underskud Aar efter Aar, saa der var intet mærkeligt i Likvidationen; men i Meddelelsen om denne stod der i "Berlingske Tidende" et Par Linier, som den tænkende Læser maatte fæste sig ved. Der stod: "*Navnlig i Krigsaarene havde Selskabet et stort Opsving med kraftige Fremstød paa Eksportmarkederne Verden over.*"

Allerede noget tidligere, den 10. November, havde der i "Ekstrabladet" staaet et Interview med Ingeniør *Robert Christensen*, der i Aarene 1922-29 opholdt sig i Mukden. Ingeniør *Christensen* fortæller: Jeg kom over til Mandschuriet i 1922 for at aflevere den første Sending Værktøjsmaskiner fra *Nielsen & Winther*, som Marskal Chang-Tso-lin havde bestilt til det store nye Arsenal i Mukden, som han havde ladet sin egen Regering bevilge Penge til. Man var kun lige begyndt paa det, da jeg kom derover og af Chang-Tso-lin blev ansat som Arsenalets Tekniske Leder - og der skulde gaa 5 Aar, før det blev færdigt.

Men det var ogsaa et kæmpemæssigt Arbejde - et Fabrikskompleks af amerikanske Dimensioner, som havde kostet 23 Mill. Dollars, da det stod færdigt. Det hele var omgivet af en stor Mur, der var 10 km lang, og inden for denne fandtes Fabriker til alt, hvad en moderne Hær kan forlange, Da Arsenalet var færdigt, og vi var oppe paa at beskæftige 18,000 Mand, fabrikerede vi daglig 500,000 Geværpatroner og i Krigstiden 800,000 foruden 200 Geværer og Mængder af Kanoner. Der var Skoler for Arbejderne og deres Børn, Arbejderboliger og Klubhuse."

Arsenalet i Mukden blev Kinas største Vaaben- og Ammunitionsfabrik,

I alle Aarene siden 1922 har denne mægtige Virksomhed leveret Vaaben og Ammunition til de morderiske Felttog, Chang-Tso-lin har deltaget i. Dansk Initiativ har atter vist sig i Østen, og dansk Industri har taget sin Fortjeneste af de Tusinder, der blev saaret, lemlæstet og dræbt paa Mandschuriets Slagmarker. Og i Dag anvendes disse Maskiner til Fremstilling af Vaaben til Japanerne, denne Stat, der aabent trodser Folkeforbundets Paabud.

Man forstaar, naar man læser om denne Indsats, hvad der

har givet *Nielsen & Winther* det Store Opsving under Krigen. Det er altsaa Maskiner til Fremstilling af Krigsmateriel, som er sendt ud "Verden over". Dem kunde Aktionærene tjene Penge paa, tage Dividender hjem af, paa andre Varer ikke.

Men naar det er saaledes, er der ingen Grund til at græde over det store Virksomheds Likvidation. Det kan være mere nyttigt at tænke over, at foruden Værkstedsaftdelingen fortsættes en anden Del af virksomheden, som har overtaget Tegninger og -Modeller af hydrauliske Maskiner og er Del af de Specialmaskiner, der hovedsagelig har været leveret paa Eksportmarkedet". Mange af disse Maskiner bruges ogsaa i den fredelige Industri, men det er den Slags Maskiner, der naar som helst kan stilles i Krigsindustriens Tjeneste.

Dansk Rustningsindustri Hovedforetagende er *Dansk Rekyllriffel Syndikat*. Allerede i 1880'erne blev Vaabnet konstrueret af den senere Krigsminister, Generalmajor *H. O. Madsen* og Rustmester *Rasmussen Bjarnow* som Fodfoiksgevær til Hæren, men det bekendte "Gevær 89" blev antaget i Stedet. Rekyllgeværet blev dog ikke opgivet. Forsøgene fortsattes og førte til, at det gjordes tungere og omdannedes til et let Maskingevær. I 1901 dannedes det nævnte Selskab i hvis Loves § 1 det hedder: "*Under Navn af 'Dansk Rekyllriffel Syndikat' er et Aktieselskab Stiftet med Sæde og Værnething i København. Det har til Formaal at Udnytte forskellige patenterede og upatenterede Opfindelser paa Krigsmateriellets og Feltudrustningsomraadet, navnlig med Hensyn til Rifler og Mitrailleurer*". Selskabet fik en Aktiekapital paa 500,000 Kr., og den kunde ifølge Lovene Udvides til 1½ Million Kr. Hver Aktie var paa 1000 Kr., og der har aldrig været over ti Aktionærer, saa Regnskabet skal følte Aktieloven ikke offentliggøres og er heller aldrig blevet det, undtagen naar Selskabet har været indviklet i Finansskandaler, der er kommet til offentlig Undersøgelse.

Syndikatet tog fat paa at finde et Marked for det nye Vaaben.

Den danske Hær maatte naturligvis støtte dansk Genialitet og indførte "Rekyllgeværet Model 1903" i Rytteriet. Senere blev der ogsaa indenfor Fodfolket dannet Rekyllafdelinger; men iøvrigt fabrikerer Hæren selv de af den benyttede Rekyllgeværer.

Den første Krig, hvor Rekyllgeværet benyttedes, var den *russisk-japanske Krig 1904-05*. Russerne indførte en Del til deres Rytteri, og der berettedes bl. a. om en Episode, hvor omkring 6 Rekyllgeværer standsede og oprev en større japansk Styrke. Efterhaanden indførtes det ogsaa i en Række andre europæiske Lande og mange ikke-europæiske, saaledes at man kan gøre sig et Begreb om, at det allerede dengang væsentligst er blevet sendt

derhen, hvor der har været Oprør og andre blodige Spektakler.

Lærerigt er det at se paa Udbyttetallene; thi intet viser klarere, hvor afhængig vor hjemlige Vaabenindustri er af Krige.. I "Green's Danske Fonds- og Aktier" oplyses det saaledes om Selskabet, at der i 1906 udbetaltes 50 pCt. i Udbytte til Aktionærene. Der kan ikke være Tvivl om, at det er det frugtbare Resultat af Russernes Indkøb under Krigen med Japan. Aktiekapitalen udvidedes nu til 800,000 Kr., men i en Aarrække gav Selskabet slet intet Udbytte. Afsætningen til Oprør og den Slags mindre Myrderier kunde ikke give tilstrækkeligt til, at der arbejdedes med Fortjeneste; men saa kom Balkankrigene og straks stiger igen Udbyttet, i 1913 til 30 pCt. og i 1914 til 50 pCt.

I Krigsdagene 1914 blev et Skib med Rekylgeværer til Bulgarien standset i Kielerkanalen. Man ventede straks, at det var gjort for at konfiskere Vaabnene til Brug i den tyske Hær; men de naaede pr. Bane velbeholdne til Bulgarien. Rimeligvis har Tyskland allerede dengang søgt at vinde Bulgarien som Forbundsfælle. Dette var dog ikke det eneste Land, som benyttede dem under Verdenskrigen. I hvert Fald brugte baade Russerne og Tyskerne *Madsen Maskingevær*, som er det Navn, hvorunder Rekylgeværet kendes internationalt.

Det havde altsaa ogsaa for Danmarks Vedkommende været ligegyldigt, paa hvilken Side de var kommet med i Krigen, saa havde Fjenden haft danske Vaaben at skyde danske Soldater med. De gode danske Patrioter fra Rekylsyndikatet havde ikke betænkt sig paa at forsyne Arvefjenden Tyskland med dette Vaaben, som de ansaa for saa brugbart.

Verdenskrigen blev dog ingen Guldgrube for Rekylsyndikatet. Der blev ikke i noget af Krigsaarene betalt Udbytte, og skønt Aktiekapitalen i 1916 udvidedes til 5 Mill. Kr., saa maa heller ikke dette tages som Tegn paa Fremgang; thi ifølge "Danske Fonds og Aktier" blev kun 710,000 Kr. indbetalt kontant, mens 4 Mill. Kr. blev "anvendt til Udligning af Selskabets Gæld", og Resten først skulde indbetales efter Bestyrelsens Bestemmelse. Czarregeringen havde ganske vist, kort før den blev styrtet, sluttet Aftale med Syndikatet om Anlæg af en Vaabenfabrik i Rusland; men Revolutionen satte, efter at der var ofret Millioner paa dette Foretagende, en brat Ende paa dette paatænkte bloddryppende Guldspinderi.

De russiske Millioner blev ikke desto mindre ved at figurere paa Regnskaberne som Aktiv. Det var nemlig typiske Krigsspekulanter, der var blevet Herrer i Rekylsyndikatet, som nu gled med ind i alle Efterkrigstidens Finansskandaler. Landmandsbanken overtog i 1921 en hel Del Aktier til Kurs 300,

mens deres Kurs i Virkeligheden højest kunde regnes i Ører. Man foregøglede *Glückstadt*, at der kunde ventes Ordre fra den franske Stat for Hundreder af Millioner Francs; men der kom overhovedet ingen Bestilling. Rekylsyndikatet kom i Stedet for at blive et stort Millionforetagende med i Landmandsbank- og Plumskandalerne paa en lidet smigrende Maade. Endnu i Transatlantisk Kompagnis Regnskab stod de "russiske Interesser" som et større Aktiv, og som et andet Aktiv var opført 1/4 Million Kr., som Rekylsyndikatet havde tilgode hos en Brasilianer, der forlængst var gaaet fallit. Og da *Folkebanken for København og Frederiksberg* i 1929 maatte rekonstrueres, som Følge af Plum-Koncernens endelige Sammenbrud, var Rekyl-Aktierne baade af Banken og Nordisk Trust opført til rene Fantasikurser, mens de ikke havde mere end en Tiendedel af deres paalydende Værdi.

Nu maa man ikke heraf slutte, at der slet ingen Forretninger gjordes. Af en Oversigt fra 1924 fremgaar, at Rekylgeværet brugtes af Militæret i Norge, Sverige, Tyskland, Bulgarien og Holland, hvilket sidste Land bruger det i sine Kolonier, hvor der i de senere Aar er sket mangfoldige blodige Undertrykkelser af Oprør fra de Indfødtes Side. Desuden har Rekylgeværet efter Verdenskrigen været med ved adskillige andre blodige Bataljer.

Da Kaptajn *Aage Westenholz*, som ogsaa var Ophavsmand til det frivillige Korps af rekylbevæbnede Motorcyklister, i 1919 lavede sit Estlandstogt, havde hans Hær Rekylgeværer med for at bruge det i Kampen mod Kommunisterne. Fra dette Togt har S. C. *Telling* i 1921 offentliggjort nogle Dagbogsoptegnelser i "Gads danske Magasin". Saaledes hedder det fra den 31. Juli: "Jeg er s'gu noget sulten og træt og ønsker hjerteligt, at vi kunde faa en Smule Ro for de Satans Røde Artillerister i Nat. De virker s'gu generende i Længden. - I Gaar havde de Røde et voldsomt Tab ved Angrebet paa os 30 Vogne med døde og saarede!! Længe leve General Madsen og hans Rekylgevær." Og Dagen efter: "Angreb paa Stillingerne Kl. 3,00 Fm. Satan tog ved Esterne Ude Paa Venstre Fløj, og vi fik de Røde i Ryggen. Saa maatte vi tilbage. 4. Deling glemte vi ude paa højre Fløj, saa de var nær ved det denne Gang. - De slap dog ud af Byen under Dækning af 412's Rekylgevær." Det er formentlig ogsaa Rekylgeværet, der hentydes til, naar det i sidste Optegnelse, da Korpset efter alle Kløene gaar i Hvil i Dorpat, hedder: "... og vi sad og saa bedrøvede efter vore Maskingeværer, som vi var kommet til at holde af i de strenge Dage derude."

Kaptajn Westenholz Korps var i Virkeligheden ikke andet end en fuldkommen irregulær Bande af Lejetropper, og hele Episoden staar som et nyt Bevis for, hvorledes den Slags

selvbestaltede Hærførere eller Bandehøvdinge uden Vanskelighed skaffer sig Vaaben, i dette Tilfælde bl. a. Rekylgeværer.

Andetsteds er del fortalt, at Rekylgeværer laa parat til den gamle Kong *Hussein* af Hedjaz, da han i 1924 blev truet af *Ibn Saud*. Rekylgevæerne kunde maaske have ændret hele Kampens Gang, men de kom ikke i Brug, da Kong *Hussein* ikke vilde betale den Pris, der forlangtes for dem.

Rekylgeværet har ligeledes fulgt Prins *Aage* i den franske Fremmedlegions blodige Kampe mod de Indfødte i Nordafrika. Prinsen skriver selv i sin Bog: "Foruden almindelig Infanteriudrustning er hvert beredent Infanteri Kompagni forsynet med fire svære Maskingeværer og fire Rekylgeværer. Stammefolkene nærer en hellig Rædsel for dem; thi de ved, at hvis de forsynder sig, naar en af disse Kompagnier er indenfor Rækkevidde, falder Straffen hurtigt og haardt". Et andet Sted fortæller Prins *Aage*, at han skal uddanne Folk i Brugen af "Maskingeværet". Rimeligvis drejer det sig ogsaa her om "Dansk Arbejde", da der fremstilles baade lette og tunge Rekylgeværer, og disse sidste endogsaa herhjemme betegnes som Maskingeværer. Det er ganske sikkert, fordi man mener, den danske Prins er mest sagkyndig, hvor det gælder danske Vaaben, at han sættes tit at forestaa Uddannelsen. Paa et af Bogens Billeder (Det beredne Kompagni paa Vej mod Nordfronten) ses paa Hesten de karakteristiske krumme Magasinhylstre. Legionærer har hertil føjet, at Rekylgevæerne ikke var videre praktiske ude i Ørkenen, idet den fine Mekanisme ikke kunde arbejde, naar der kom Sand i den.

Dansk Rekylriffel Syndikat dannede i 1928 et Datterselskab: *Skandinavisk Vaaben & Ammunitionskompagni*, hvis Formaal opgaves at være: "At drive Fabrikationsvirksomhed og Handel saavel i Indland som Udland, herunder særligt at udnytte Opfindelser paa Vaaben- og Feltudrustningsomraadet, navnlig med Hensyn til Skydevaaben og anden dermed efter Bestyrelsens Skøn i Forbindelse staaende Virksomhed, dels direkte, dels ved Anbringelse af Kapital i andre Selskaber eller Foretagender." I Bestyrelsen for dette Selskab var: Amtsassessor *v. Stemann*, Formand, Generaldirektør *Grev Hans Franz Carl Sääf von Norden*, Zentraldirektør *Dr. Johann Baptist Josef Maria von Karabacek*, Direktør *Edw. Bülow* og Direktør *Haubroe*. Prokura blev meddelt *Aage Henckel* i Forbindelse med et Bestyrelsesmedlem.

Paa dette Tidspunkt havde Rekylsyndikatet selv en udpræget Plum'sk Bestyrelse bestaaende af: Direktør *Andreas Grut*, Formand, Grosserer *Søren Jensen*, Ingeniør *T. Rist*, Generalkonsul *Fr. Nordstrand*, Dir. *Edw. Bülow*, Amtsassessor *v. Stemann*,

Oberstløjtnant *Troels-Smith* og Oberst *P. Pagh-Hansen*. Direktørerne var *W. Haubroe*, for det tekniske, og *A. Henckel*, for det kommercielle.

Det er ikke de mange Gengangere, vi vil hente os ved, naar vi ser paa Datterselskabets Bestyrelse, men de to mærkelige lange fremmedartede Navne. Ved Undersøgelse viste det sig, at *von Norden* er Vicedirektør i det østrigske Rustningsfirma *Steierværkerne* og *von Karabacek* Direktør for de østrigske Vaabenfabriker. Med andre Ord bestod der paa dette Tidspunkt en meget intim Formindelse mellem Rekylsyndikatet og den internationale Rustningskapital; thi det er selvfølgelig som Repræsentanter for denne, at de to Herrer har siddet i Bestyrelsen.

Rekylsyndikatet har 1927-28 udgivet forskellige Smaaskrifter paa dansk, engelsk, tysk og fransk. Af et af disse fremgaar det, at man ogsaa er gaaet over til at lave Rekylgeværer til Paamontering paa Flyvemaskiner. Der er et Jagtgevær, der affyrer 800-1000 Skud i Minuttet, to af dem kan sammenbygges til samtidig Affyring og altsaa give det dobbelte Antal Skud, og et Førergevær, hvis Affyring sker ved en af Motoren dreven særlig Synkronisator. Skudhastigheden er derfor afhængig af Motorens Omdrejningshastighed, men højst 800-1000 Skud i Minuttet. Disse Smaaskrifter spredtes i Udlandet, men der reklameres, som det fremgaar af omstaaende Annonce ogsaa paa anden Maade, i hvor stor Udstrækning skal vi ikke kunne sige, men at det er ikke for intet, at der reklameres i Sydamerika, fremgaar af de nedenstaaende Tabeller over Udførslen af Haandskydevaaben, hvilket praktisk talt vil sige Rekylgeværer, her fra Landet.

I 1929 udførtes ialt 106,600 kg Haandskydevaaben til en Værdi af 5,733,000 Kr., der fordelte sig saaledes paa de forskellige Aftagerlande (Mængden er angivet i 100 kg og Værdien i 1000 Kr.)

:

	100 kg	1000 Kr.
Storbritannien		1
Sverige	3	5
Island	3	5
Finland	1	2
Holland	25	447
Ungarn	5	10
Argentina	973	4,982
Chile	18	56
Peru	25	126
Øvrige Sydamerika	12	91
Sydvestasien (undt. Tyrkiet) ¹		5
Siam		3

Ovenstaaende er Forsiden af et Militærtidsskrift, udgivet fra Berlin, men trykt paa spansk og spredt i Sydamerika.

I 1930 var den samlede Udførsel 83,000 kg til en Værdi af 3,888,000 Kr. og fordelte sig saaledes:

	100 kg	1000 Kr.
Sverige	2	12
Island	1	1
Finland	15	58
Holland	9	46
Frankrig	74	508
Tjekkoslavakiet	10	23
Albanien	297	2,100
Tyrkiet	1	10
Sydamerika	268	861
Japan	1	8
Færøerne		1

I 1931 var Udførslen 347,000 kg og Værdien 1,578,000 Kr., og den fordelte sig saaledes:

	100 kg	1000 Kr.
Tyskland		4
Storbrittanien	6	37
Norge	9	19
Sverige	6	13
Finland	5	14
Polen og Danzig		1
Portugal	202	1,071
Italien	4	54
Ungarn	13	23
Venezuela	9	12
Øvrige Sydamerika	1	4
Kina	33	115
Japan	58	210
Færøerne	1	1

Ved at se Statistikerne igennem nogle Aar forud, finder man, at der er udført:

100 kg 1000 Kr.

1925	271	1,601
1926	348	2,565
1927	1,032	6,000
1928	2,087	8,710

I 1925 var de største Aftagere Estland og Ungarn, i 1926 Bulgarien og Tyrkiet, i 1927 Argentina, det øvrige Sydamerika og Holland, i 1928, Argentina og Bulgarien. *Siden 1925 har mindst 27 forskellige Stater købt danske Vaaben.*

Fra Aaret 1927 blev Sydamerika et af Rekylsyndikatets store Markeder. Hvor Vaabnene er gaaet hen, kan ikke med fuldstændig Sikkerhed fastslaas, da forskellige Stater i de statistiske Tabeller er slaaet samme til "Øvrige Sydamerika". Den 13. December 1928 bragte "Ekstrabladet" et Interview- med Flyverløjtnant *Albert Jarlfeldt*, der var sendt til Europa af den bolivianske Regering "bl. a. for at følge den danske Rekylgeværfabrikation". Der har altsaa paa dette Tidspunkt ligget en Ordre fra *Bolivia*, som overhovedet ikke i Statistiken er nævnt særskilt, og at Landet endda tidligere maa have modtaget danske Vaaben fremgaar af Løjtnantens Udtalelse, at "foruden danske Rekylgeværer har vi (den bolivianske Hær) alle de mest moderne franske og tyske Vaaben." Hr. *Jarlfeldt* fortæller, at han blev kaldt til *Bolivia* fra *Buenos Aires*. I Aarene forud har han altsaa drevet sin Agentvirksomhed for Rekylsyndikatet i Argentina, og det er vel saa for en stor Del ham, der har Æren af, at Argentina i 1927, 1928 og 1929 har været den største Aftager af Rekylgeværer. Denne danske Løjtnant er kun een af de mangfoldige Officerer, der er gaaet i Rustningskapitalens Tjeneste, og som dens Agenter er med til at saa Krig og Oprør allevegne, hvor Jorden er frugtbar derfor. Og denne Mand, der oven i Købet siger vi, naar han taler om den bolivianske Hær, giver i Interviewet følgende lille Svada fra sig: "Jeg har beholdt min danske Statsborgerret under alle Forhold. Derfor fik jeg, ogsaa ved min Hjemkomst overrakt Fortjenstmedaljen i Sølv under en Audiens hos Kong Christian". Flyverløjtnant *Jarlfeldt* har gjort sit til, at Danmark gennem Rekylgeværet er blevet repræsenteret ved alle de Oprør og Krige, der i de sidste Aaringer har vævet i Sydamerika.

I 1930 var Rekylsyndikatets største Kunde *Albanien*, et Land, der er saa afhængigt af Italien, at dets Nationalbank har Hovedkontor i Rom, og som i 1929 var saa fyldt med Ammunition, med Henblik paa et muligt italiensk Felttog mod Jugoslavien, at den albanske Hær ikke alene, selv om den fyrede løs i ti Aar Dag

og Nat, kunde bortskyde al denne Ammunition. Denne Krudttønde var dansk Initiativ ogsaa med til at fylde mere Sprængstof paa.

Tallene fra 1931 viser et nyt af Europas "urolige Hjørner", *Portugal*, som største Aftager; men de viser tillige, at Rekylsyndikatet igen har været paa Færde, hvor Kampen staar paa. De høje Tal for *Kina* og *Japan* viser Danmarks Andel i de forfærdelige Blodsudgydelser ved Shanghai, der kostede 6,000 civile Mennesker Livet, og i Mandchuriet, hvor ogsaa Nielsen & Winther gjorde sin Indsats.

Dansk Rekylriffel Syndikat har sin chance, hvor som helst i Verden, der skal foregaa et raskt Massemyrderi, og en lille Gruppe Aktionærer sidder og tager Dividender hjem af hvert eneste saaret og dræbt individ, der er segnet for en dansk Rekylkugle.

I Foraaret 1931 aflivedes Datterselskabet, som aabenbart ikke bragte Moderselskabet den Foryngelse og Livskraft, som var tilsigtet. Desuden er der sket det, at den Plum'ske Bestyrelse er blevet afløst af en Bestyrelse, hvori sidder; Direktør (*Edw. Bülow*, Formand, Højesteretssagfører *Th. Knudtzon*, Næstformand, Grosserer *S. C. Jensen*, Oberst *P. Pagh-Mansen*, Konimitteret *E. Valeur*, Direktør *E. C. Hertz* og Direktør *Percy Ipsen*. Højesteretssagfører *Knudtzon* er Formand for Nationalbankens Repræsentantskab, *Hertz* er forhenværende Landmandsbankdirektør. Der er ingen Tvivl om, at det er syndikatets Bankforbindelse, Landmandsbanken, der har ønsket at faa mere Haand i Hanke med Selskabet, skønt Forbindelsen allerede paa tidligere Tidspunkt var saa intim, at man ved at gaa op ad Landmandsbankens Bagtrappe kom til en Dør, hvorpaa der stod: *Dansk Rekylriffel Syndikat*. Geschæften fra Frihavnen havde sit Kontor i selve Banken. Ingeniør *Rist*, der var Formand for Det forenede Oliekompani, er blevet afløst af dette Selskabs administrerende Direktør, *Percy Ipsen*, og da det forenede Oliekompagni kun er dansk Filial af Shell, er gennem denne Mand Forbindelsen sluttet mellem dansk Rustningsindustri og *Henry Deterding*; interessant i denne Forbindelse er det ogsaa, at Direktør *Ipsen* kom fra Chile til sin nuværende Stilling. Kommitteret *E. Valeur* er med i Bestyrelserne for *Folkebanken* og Aktieselskabet *Kemidroga*, og Direktør *Edw. Bülow*, som man har gjort til Formand, er tillige Bestyrelsesmedlem for *Aktieselskabet for kemisk Industri*, som er Datterselskab af Dansk Svovlsyre- og Superfosfatfabrik. Der bestaar saaledes ogsaa i Danmark en Forbindelse mellem Rustningsindustrien og den kemiske Industri. Ligesom hos udenlandske Rustningsfirmaer finder vi ogsaa her en Militær, der har indtaget en ret betydningsfuld Stilling indenfor Hæren, som

Medlem af Ledelsen. Det er Oberst *Pagh-Hansen*, der har været Chef for Generalstabens taktiske Afdeling.

Det er, som Navne og Titler viser, en Række højtansete Mænd, der sætter sig i Landmandsbankens bløde Stole, naar Rekylsyndikatet holder Bestyrelsesmøde eller Generalforsamling.

I April 1930 opnaaede Syndikatet af Erhvervenes Laanefond, der sorterer under Handelsministeriet, en Eksportkredit paa 400,000 Kr. mod Udstedelse af et Pantebrev, hvori der blandt andet staar, at "Erhvervenes Laanefond forbeholder sig at opsiges Laanet til omgaaende Betaling, for saa vidt de i Selskabets til Ministeriet for Handel og Industri indgivne Laaneandragende af 7 Marts 1930 ommeldte Geværer maatte blive afhændede." Pengene er altsaa laant ud med Henblik paa en ganske bestemt Vaabenleverance, og det vilde Sikkert interessere mange danske Skatteydere at vide, hvilke Myrderier ude i den store Verden, det er, Regeringen støtter med deres Penge. Hvorvidt vaabenpartiet er solgt, faar iøvrigt Offentligheden intet at vide om; men Eksportkreditten blev i hvert Fald fornyet igen i Efteraaret 1931. Det er utvivlsomt af Hensyn til de Penge, Landmandsbanken har staaende i Rekylsyndikatet, at dette Laan er ydet; men er det ogsaa af samme Grund at selskabet i 1932 gennem Finansministeriet har opnaaet den Begunstigelse, at det ikke skal Svare Told af den Ammunition, der indføres til Prøveskydninger med de vaaben", der er bestemt til Eksport? I hvert Fald synes det et mærkeligt Forhold i en Tid, hvor mange andre Erhvervsgrene kæmper saa haardt mod de Toldmure, som hæmmer dem.

Naar Fabriken er i fuld Gang, beskæftiger den 4-500 Arbejdere. Foretagenet omgiver sig med en saadam Hemmelighedsfuldhed, at Ledelsen endog efter direkte Ordre fra selve Direktøren nægtede at give Oplysning om de beskæftigedes Antal.

Rekylsyndikatet plejer heller ikke at give Meddelelse om, hvilke Ordre, det modtager; men i September 1932 kunde "Ekstrabladet" meddele, at der var kommet en Ordre paa 3½ Million Kr. fra en sydamerikansk Stat. Der er lige Siden arbejdet paa fuld Kraft af Fabrikens Arbejdere, og der vil komme Penge ind til dem og Aktionærernes slunkne Kasse; men igen vil denne Fortjeneste faa Blodet til at Strømme et Sted i en fjern og ukendt Stat. Og saadan vil der blive ved at flyde Blod af Rekylsyndikatets Virksomhed, indtil Fabriken en Dag bliver lukket. Igen Virksomhed kan tænkes mere menneskefjendsk; thi paa Rekylfabriken fremstilles intet andet end disse Mordvaaben, som kun kan bruges til at dræbe Mennesker med.

Det maa dog Siges, at ikke hele Vaabenudførslen falder paa Rekylfabriken, er en ganske lille Del falder paa en anden Fabrik. Ovre paa Fyn ligger *Otterup Geværfabrik*, som i Almindelighed antages kun at give sig af med Fabrikation af Jagtgeværer; men i hvert Fald fra Tid til anden fabrikeres der ogsaa Krigsvaaben. For nogle Aar siden lavedes saaledes 10,000 Maskingeværløb til en Balkanstat, vistnok Rumænien. I al den Tid, Fabrikationen stod paa, ca. et Aar, boede en Kaptajn og en Ritmester fra det paagældende Land paa Grand Hotel i Odense.

I Forhold til Vaabeneksporten spiller Ammunitionseksporten en meget lille Rolle. Der er ifølge Folkeforbundsstatistiken udført:

	100 kg 1000 Kr.	
1926	38	11
1927	52	14
1928	65	22
1929	49	26
1930	15	58

For 1931 har Folkeforbundet endnu ikke udsendt Beretning, og af Statistisk Tabelværk fremgaar ikke klart, hvad der fremstilles til Krigsbrug. Det er værd at lægge Mærke til den vældige Stigning i 1930. I dette Aar var Estland, Finland, Norge, Holland blandt Aftagerne. Nogle af disse Lande har igen i 1931 været Købere, og Sverige er kommet med. Der er udført Krudt, Skydebomuld, Dynamit og ladte Patroner; men Ammunitionseksporten vil næppe heller i den nærmeste Fremtid blive af nogen Betydning.

Den danske Hær har sine egne Fabriker og Værksteder, hvor Vaaben og Ammunition tilvirkes, men ogsaa herhjemme gaar det saaledes, at private Firmaer faar en Bid med. Hvor mange Firmaer, der er Leverandører til Hær og Flaade, ved vi ikke, men *Glud og Marstrand* fremstiller paa sine egne og de af Selskabet overtagne *Carl Lunds Fabriker* Gasmasker og Tilbehør til Granater, *De forenede Jernstøberier* arbejder paa egne og paa de dem tilhørende *Anker Heegaards Fabriker* ligeledes med Granater, *Thrige*, Odense og *Scandia*, Randers, har haft Leverancer hver paa sit Omraade. Det fremgaar heraf, at der er et stort Antal Fabriker ogsaa herhjemme, der kan bruges i Rustningsfabrikationen. Man kan ikke undgaa ved Arbejdet med disse Forhold at lægge Mærke til, at det forhenværende Bestyrelsesmedlem i Rekylsyndikatet, Amtsassessor *v. Stemmann*, der nu er Kontorchef i Socialministeriet, er Formand for *De forenede Jernstøberier*, og Direktør *E. Hertz* Næstformand. En Broder til Kontorchefen er Direktør i

Krigsministeriet. *Landmandsbanken* er Bankforbindelse baade for De forenede Jernstøberier og Glud & Marstrand, i hvis Bestyrelse vi træffer Højesteretssagfører *Albert Jørgensen*, der ogsaa sidder i Bestyrelsen for *Scandia*, hvor han mødes med Fabrikant *Thrige*. Forøvrigt er Ingeniør *T. Rist* fra Riffelsyndikatets Plum'ske Bestyrelse stadigt teknisk Konsulent for Landmandsbanken.

Danmark indfører baade af Vaaben og Ammunition forholdsvis store Partier. I Folkeforbundsstatistiken opgives Importen til følgende Beløb, regnet 1 1000 Kr. :

	Ammunition	Vaaben
1926	868	471
1927	1,037	334
1928	738	175
1929	778	292
1930	828	304

Hovedleverandøren har i alle disse Aar været Tyskland, selv om Belgien de fleste Aar har været den største Leverandør af Haandskydevaaben.

Dette Billede har ikke ændret sig i 1931, men maaske vil 1932, hvor der er købt ind af baade Luftskytskanoner, Flyvemaskiner, Lytteapparater, Lyskastere m. m., og hvor der er lagt Vægt paa at købe i England, hvilket igen for de fleste Vaabens Vedkommende vil sige hos *Vickers*, vise en Stigning fra England i Forhold til den øvrige Import.

Importen berører ligesom Eksporten en Masse forskellige Lande. Tyskland, Østrig, Finland, Sverige, Norge, England, Holland, Belgien, Frankrig, Tjekkoslaviet, Schweiz, Italien, De forenede Stater og Japan, fra 14 forskellige Lande har vi i de nævnte seks Aar hentet Vaaben og Ammunition.

Ikke mindst dette, at et lille Land som Danmark køber Rustningsmateriel fra 14 forskellige Lande og sælger til mindst 27, viser, hvor internationalt forgrenet Handelen med mordvaaben er.

I 1928 ratificerede Danmark Konventionen om Forbud mod Salg af Krigsmateriel, men under Forbehold af, at ogsaa Sverige og Schweiz ratificerede.

Da de ikke gjorde det, har Danmark ladet Rekylsyndikatet og andre fortsætte deres Vaabenhandel, aabenbart i den Mening, at en Synd ikke er Synd, naar den begaas af flere.

Danskerne er ikke mere uskyldige Mennesker end andre, og kommer vi i Krig, bliver det heller ikke som et Folk af Engle mod lutter Røvere, hvad der saa ellers maatte blive udbasuneret i de afgørende Timer.

Til Afslutning.

Allerede i 1909 har *Ludwig Pfeiffer* paavist, at Rustningsindustrien havde en fortjeneste paa 100-300 pCt., mens den almindelige Industri maatte nøjes med 20-30 pCt. "50,000 Tons Panserplader, Pansertaarne, Kanoner og Kugler, paa hvilke Prisen holdes oppe gennem internationalt Interessefællesskab, giver f. Eks, en Gevinst paa 160 Millioner Mark, mens der som Følge af den internationale Konkurrences Prisregulering kun kan opnaas 40 Millioner Marks Gevinst paa 50,000 færdige Maskiner og Jernkonstruktioner".

Under Verdenskrigen begrænsedes i England Fortjenesten paa Krigsmateriel til 20 pCt. i Udbytte til private; men trods denne pæne Avance, forsøgte dog Rustningsfirmaerne at faa endnu mere ud af "den store Forretning". Op til foraaret 1916 havde Korditsprængstof saaledes været i en Pris, der vilde kunne give 107,5 pCt. i Dividende til et af de implicerede Firmaer. I andre tilfælde fik Ammunitionsministeriet skaaret Prisen paa Fyldning af Kugler ned fra 1 £ 4 sh til 12 sh pr, 100 og for fyldning af Bomber fra næsten 19 £ til knapt 8 £ pr. 100. *Lloyd George* har fortalt, hvordan Bomber, der kostede 22 ½ sh, reduceredes i Pris til 12 sh, og dette gav paa 85 Mill. en Besparelse paa 35 Mill. £. Hele det System, som Ammunitionsministeriet havde indrettet, sparede i Løbet af Krigen Staten for 440 Mill. £, et Tal, der giver et godt Indblik i, hvilke uhyre Summer det for Vaaben- og Ammunitionsfirmaerne drejede sig om.

I De forenede Stater leverede alene *Morgan & Co.* i Aarene 1914-18 Krigsmateriel til Regeringen for 2,063,350,000 Dollars. Professor *Ralph Humphreys Stimson*, der siden 1925 har beskæftiget sig med krigsøkonomiske Studier, paaviser i en Doktorafhandling de amerikanske Selskabers glubende fortjenester. Staaltrusten *United States Steel Corporation* tjente i 1916 247,398,729 Dollars mere end i 1914. *du Pont de Nemours & Co.* 76,345,010, *Anaconda Copper Co.* 40,738,281 og *Bethlehem Steel Corp.* 39,564,130 Dollars mere end i 1914. Naar Fortjenesten i 1911 sættes til 100 var den procentvise Fortjeneste i 1916 for *Southwest Petroleum Co.* 4599, for *American Zinc, Lead and Smelting Co.* 2,866 og for det fra Shearer-Skandalen kendte *Newport News Shipbuilding & Dry Dock Co.* i 1917 445.

Lehmann-Russbüldt har paa Grundlag af et righoldigt Materiale udregnet, at hver eneste af Verdenskrigens Faldne gav Rustningsfabrikanterne en Gevinst paa 50,000 Mark

Folkeforbundsstatistiken viser, at Værdien af Vaaben- og Ammunitionseksporten i 1930 var talt 55,201,500 Dollars, som fordelte sig paa 32 Lande og 7 Kolonier. De største Eksportlande

var:

	1000 Dollars	pCt.
Storbritannien	17,019,3	30,8
Frankrig	7,141,812,9	
De forenede Stater	6,462,311,7	
Tjekkoslavakiet	5,274,19,6	
Sverige	4,273,87,8	
Italien	3,766,26,8	
Holland	2,065,15,4	
Belgien	2,415,14,4	
Danmark	1,056,11,9	
Japan	1,926,81,9	
Schweiz	903,1	1,8
Spanien	975,3	1,8
Norge	517,0	0,9

Importen er for samme Aar opgjort til talt for 49,251,600 Dollars, der fordeler sig paa 45 Lande og 31 Kolonier. De vigtigste Importlande er:

	1000 Dollars	pCt
Kina	7,165,214,6	
Australien	4,170,68,5	
Indien	3,520,37,1	
Britiske Kolonier, Protektorater og Mandater	3,390,47,0	
Chile	3,074,06,1	
Sydafrikanske Union	2,606,95,3	
Hollandsk Indien	2,476,85,0	
Holland	1,954,54,0	
Filipinerne og Porto Rico	1,854,53,8	

Mens Eksporten er paa 55 Mill. Dollars er Importen kun opgivet til 49 Millioner. Dette kan for en Del bero paa, at en hel Række Lande, som hovedsagelig er importerende f. Eks. Bolivia, Paraguay, Uruguay, Peru, Panama, Liberia ikke er med i Statistiken; men man skal vist 1det hele taget ikke stole alt for blindt paa Vaabenstatistikens Tal, saa meget mere som mange af Opgivelserne af Folkeforbundet betegnes som mangelfulde. Der er sikkert intet forkert i at tage de opgivne Tal som Minimumstal.

Tabellerne viser iøvrigt klart nok Kolonierne og Mandatlandene sammen med det ulykkelige Kina som de store Markeder for Handelen med Krigsmateriel. Kun et eneste europæisk Land, Holland, er blandt de Lande, som har større Import. Tallene giver saaledes et nyt grelt Billede af den hvide Races Imperialisme.

E. Raffe Thomson oplyste i en Artikel 1931, at der i de sidste fire Aar alene fra England var givet næsten 40,000 Udførselstilladelser, og at der i Aarene 1922-29 fra de vaabenfabrikerende Lande eksporteredes Krigsmateriel for 57 Mill. £.

Som et sidste Tal skal nævnes, at Staternes Rustningsudgifter i 1928 beløb sig til 3,902 Mill. Dollars eller over 800 Mill. £ fordelt med $\frac{3}{5}$ paa Europa og $\frac{2}{5}$ paa den øvrige Verden.

Det kan ikke undre, at der i de brede Befolkningslag, som maa bære denne forfærdelige Byrde, er en stor Længsel efter Afrustning; men Rustningskapitalen stritter imod det bedste den kan. Gennem Artikler i Pressen, nationalistiske Taler, Militærparader, Viften med Flaget, forløjet Historieundervisning, flotte Uniformer skabes den Stemning, der faar store Dele af Befolkningen til at se paa Forsvaret som en Nødvendighed - altid er det egne Folk det ædle, der trues af de fremmede, de fordægtige og Skurkene, og det bliver noget ophøjet at "dø for Fædrelandet", og de, som melder sig til dette Forsvar bliver udraabt til Helte, uanset at det, de kæmper for, altsaa i Virkeligheden kun er nogle faa Rustningskapitalisters Interesser.

Det meste af den Rustningskapital, der opereres med, ejes af Aktionærer, der utvivlsomt føler sig lige saa uskyldige i Myrderierne i Kina, i Gran Chaco som et nyfødt Barn. Uvidenheden og Mangelen paa dybere Tænkeevne er ikke forbeholdt Analfabeter. Men bag den store Aktiekapital staar enkelte Mænd og manøvrerer med Millioner af Dollars, Sterling, Mark - Mænd som *Zaharoff, von Gontard, Rockefeller, Teagle, Schneider, Deterding*.

Deres egne Formuer er vokset saa store, at de knapt har rede paa den og er forlængst overskredet den Grænse, da en Forøgelse af dem vil kunne give dem større materiel Nydelse. Det er da heller næppe saa meget Penge, Aktier eller andre Værditegn, de stræber efter, som Magt. Typisk er det i saa Henseende, at *Deterding* ynder at kalde sig *Oliens Napoleon*. De er besat af Magtbegær, og jo større Rigdomme, des mere Magt. Paa deres Vej mod Magtens Tinder synes de overhovedet ikke at tænke paa, at Millioner af Mennesker

forarmes, sulter og dræbes for deres Berigelses Skyld. Deres Magtsyge er blevet en Mani, som der skal fremragende Psykoanalytikere til at Udrede. Her maa vi nøjes med at fastslaa, at Rustningskapitalisterne er en Klasse Mennesker, der vil spærre Vejen for Afrustningen, saa længe de formaar det.

Men som Afrustningens Modstandere optræder endnu to andre interessante Grupper, som hver paa sin Vis staar i nøje Tilknytning til Rustningskapitalen: *Officererne* og *Vaaben- og Ammunitionsarbejderne*.

Af Officererne er utvivlsomt nogen gaaet ind til deres Arbejde ud fra det smukke Motiv, at de var villige til at ofre sig for Fædrelandet, men ganske sikkert langt flere af Tradition - jævnfør de mange adelige Officerer - og fordi Officersstillingen anses for noget fint og fornemt, omgivet af en vis Nimbus. Der er maaske lige saa mange Mænd som Kvinder, der har valgt Officersvejen for Uniformens Skyld. Det er saa blevet deres Livsopgave at oplære Ungdom i Krigskunst, i at bruge de Mordvaaben, som Rustningskapitalen har leveret dem i Hænde, og mange af dem har fra dette Standpunkt udviklet sig til at blive Rustningskapitalens sagkyndige Raadgivere og Agenter. Kun faa af dem betænker vel, at de lærer de unge Mennesker, hvordan de mest effektivt skal myrde de flest mulige Mennesker. Stillingen bliver dem efterhaanden en Levevej, som Stillingen er det for ethvert andet Menneske, og der er for saa vidt intet overraskende i, at de saa ogsaa tager den Fortjeneste med, der ligger i at gaa Rustningskapitalen tilhaande.

Mens Officererne i det store og hele føler sig som tilhørende Overklassen og vel sjældent blandt deres Omgivelser møder Mennesker med antimilitaristiske Synspunkter, kan dette ikke være Tilfældet for Vaaben- og Ammunitionsarbejdernes Vedkommende. For dem er Stillingen ikke forbundet med anden Glorie end den, der skinner fra en god Ugeløn, den er et Levebrød og ikke mere. Det er ikke desto mindre Tilfældet, at Arbejderne i Woolwich, hvor det store engelske Arsenal ligger, ikke alene har udtalt sig for øgede militære Udgifter, men ogsaa, som den svenske Professor Hecksher oplyser, har øvet Tryk paa deres Repræsentanter for at faa dem til i Parlamentet at arbejde for højere Bevillinger til militære Formaal. Ved adskillige Virksomheder har Rustningskapitalisterne bundet Arbejderne yderligere ved at tildele dem et mindre Parti Aktier, saaledes at de er direkte interesserede i saa stort Udbytte som muligt. De faar dog naturligvis aldrig saa mange Aktier, at deres Stilling kan virke bestemmende eller svække Kapitalisternes Magt.

Ogsaa herhjemme er der altsaa Arbejdskraft at faa til

Mordvaabenfabrikerne, og ogsaa blandt Arbejderne paa Rekylgeværfabriken er der mærket Uvilje mod Nedskæring af Vaabenfabrikationen. Lige saa lidt som andre Landes Vaaben- og Ammunitionsarbejdere tænker Rekylfabrikens Arbejder vel paa, at det Vaaben, som han laver, bliver brugt til Mord og Undertrykkelse af andre Arbejdere. Arbejderne er de fleste i Fredens Tjeneste, men de vil ogsaa alle Tider være de fleste paa Slagmarken, og den Mand, der smedet et Vaaben, maa forstaa, at han smeder det mod sine Klassefæller. Rekylgeværet sælges til alle Lande, og Manden, der i Frihavnen sætter et Vaaben sammen, kan aldrig vide, om det ikke vil blive brugt mod hans danske Kammerater. Vi saa det i Verdenskrigen, at ligegyldigt paa hvilken Side, Danmark var kommet med, saa vilde Modparten have været bevæbnet ogsaa med Rekylgeværer. Siden dengang har endnu mange flere Lande købt danske Vaaben. For at gaa til Yderligheden, Vaabenarbejderens Stilling er saaledes, at han aldrig kan være sikker paa, at ikke det Vaaben, han laver, bliver brugt mod hans egen Søn eller ham selv.

For alle Parter er det imidlertid Profitten, Fortjenesten, der holder dem fast til Rustningsindustrien. Var den ikke større indenfor denne Branche end indenfor den samfundstjenende Industri, saa vilde Interessen straks dale. Og hvad det gælder om, er da helt at udelukke Rustningskapitalisternes Mulighed for Fortjeneste. Gøres det, er de slaet ned.

Ved Udarbejdelsen af denne Bog er benyttet:

Otto Lehmann Russbüldt: Die blutige Internationale.

The secret International. (Udgivet af The Union of Democratic Control, London.

What would be the Character of a New War? (Særligt Professor Delaisi:

International Ramifications of War Industri). (Udgivet af Den interparlamentariske Union).

Günther Reimann: Giftgas in Deutschland.

Tom Myers: Trade in Armaments.

Ralph Humphreys Stimson: The Control of the Manufacture of armaments. George A. Drew: The Truth about War Makers.

Prins Aage: Tre Aars Kampe i Fremmedlegionen.

Alleged Activities at the Geneva Conference. (Beretningen fra Senats-Kommiteen ang. Shearer-Affæren).

Statistical Year Book of the Trade in Arms and Armaments. (Udgivet af Folkeforbundet).

Statistisk Tabelværk. (Danmarks Vareindførsel og -udførsel.

Meddelelserne fra I. A. M. B. (Antimilitaristische Bureau, Haarlem, Holland), Artikler i schweiziske, hollandske, tyske, engelske, amerikanske og svenske Tidsskrifter og Ugeblade.

Artikler i danske Aviser og Tidsskrifter.

Personligt indsamlede Oplysninger.

Axel Pille

Hvad soldaten lærer

1934

Indscannet og overført elektronisk. Den oprindelige retskrivning og typografi er søgt bibeholdt, men der er læst en smule korrektur.

Elektronisk overførsel ved Holger Terp og Tom Vilmer Paamand 1996.

HVAD SOLDATEN LÆRER

Gennem de to små bøger, *Lærebog for Hærens Menige* og *Gymnastikreglement for Hæren og Flåden - Tredje Del*, får man et indblik i, hvad de unge mennesker virkelig lærer i den tid, de ligger inde som soldater.

Lærebog for Hærens Menige uddeles til alle rekrutter. Dens indhold skal de kende. Dens første afsnit er en oversigt over Danmarkshistorien, der er skrevet ud fra konservativt nationalistisk synspunkt og i første række går ud på at indprente, at når Danmark forsømte sit forsvar, så kom der ulykke over landet. Hensigten er tydelig nok den, at soldaten skal få det indtryk, at det er aldeles nødvendigt at opretholde et forsvar.

Efter dette afsnit følger så under overskrifterne "Almindelige tjenesteforhold", "Sundhedstjeneste" o.s.v. en række forskrifter af højst forskellig art. Soldaten må underkaste sig mandstugten: "Det er soldatens første pligt villigt og nøjagtigt af adlyde enhver befaling, som hans foresatte giver ham." Hvis nogen har gjort ham uret, skal han "*beskedent* fremføre sin mening for vedkommende foresatte", og "han må ikke tage til genmæle eller tilkendegive sin misstemning", selv om det ikke passer den overordnede at tage sig af hans klage.

Der findes andre rettesnore, som lyder helt latterlige.

Skal soldaten følge en "Overmand", følger han ham i 6 skridts afstand, hvis han er til fods; og i 12 skridts afstand, hvis han er til hest." Taler Overmanden til ham, "nærmer han sig hurtigt og så vidt muligt fra venstre side." Et andet sted gives den gyldne sundhedsregel: "Når man skal arbejde, må man helst være let påklædt, så man ikke kommer til at svede for stærkt. Når man intet har at gøre eller skal stå meget stille f.eks på post, skal man derimod være varmt påklædt." Og endnu et velment råd lyder: "Folk, der af erfaring ved, at de let bliver berusede eller har ondt ved at holde måde, bør aldrig drikke spiritus."

Når hertil føjes alt det andet om, hvor mange gange hoved og krop skal vaskes, om hvordan man skal forholde sig overfor lus og ligtorne, som findes i bogen, så kan det synes at være noget barnligt sludder at byde mennesker i tyveårsalderen; men alvoren melder sig brutalt gennem § 233, der kort og knapt udtaler:

"Alt hvad soldaten lærer i tjenesten, lærer han for krigens skyld."

Denne Paragraf kommer man ikke udenom, og der er med hele bogen også en dybere mening. Allerede i de første ord om mandstugten kommer det tydeligt frem. Den unge mand, som går ind til soldatertjenesten, er ikke mere nogen fri mand. Han har ikke mere noget at skulle have sagt, han er kun et nummer i geledet. Alle de øvrige forskrifter går ud på, at give ham det indtryk, at han kun er et Undermenneske i forhold til "(r: ordet i kursiv) Overmændene" som befalingsmændene så betegnende kaldes, hans selvstændige tankeevne skal såvidt muligt drives ud af ham. Han skal gøres til et Væsen, som uden at tænke derover viljeløst retter sig efter officerernes ordrer og uden skrupler tager imod hele den øvrige undervisning i krigshåndværket.

Til denne undervisning bruges en række bøger, der tildels er specialiseret for de forskellige hærafdelinger, og som de menige soldater slet ikke får at se. Mellem disse er det ovennævnte (r: i kursiv) *Gymnastikreglement*.

I dette findes der et afsnit (r: i kursiv) *BajonETFægning og Håndgemæng*, som alle unge burde kende, før de møder på session.

Allerede i de almindelige bemærkninger hedder der:

"Bajonetten er et udpræget offensivt våben", og det slås fast som meget vigtigt, at soldaten vænnes til bajonETFægningen, !så at der gives ham tillid til sit våben og troen på at kunne besejre en modstander, hvordan denne end er bevæbnet og selv under de vanskeligste forhold *BajonETkampen kræver den yderste energi og kraft hos den enkelte mand forenet med hensynsløs brutalitet.*" Og herefter følger så den ene bloddryppende læreregel efter den anden i en sådan mængde, at her kun kan citeres nogle få af dem.

"Angrebet må føres med fuld kraft og med vilje til at ramme. Det første stød, der rammer, vil som regel være afgørende; det gælder derfor om at gå lige løs på modstanderen og sætte stødet ind, hvor der findes en blottelse"

"Kontraen skal være et billede af den virkelige kamp Der må fra første færd våges over, at kontraen ikke bliver en samling slag efter modstanderens våben eller nølende og vage bevægelser, men at *angrebslysten og viljen til at ramme modstanderen bliver den grundtanke, hvormed soldaten påbegynder og gennemfører kampen.*"

"Overfor en modstander, der kommer styrtende frem med fældet bajonet, og som søger at løbe bajonetten igennem uden at stoppe op, må man bevare ro og koldblodighed og stående dækket i Terz afvente det øjeblik, da modstanderen når ind på een, for så, idet kroppen lægges noget bagover, med en kraftig parade at drive hans gevær ud af linjen, så stødet passerer og samtidig tvinge eget gevær således i linjen, at *modstanderen løber bajonetspidsen i sig.*"

"Overfor en modstander, der fægter vildt med slag i alle retninger, men som af den grund ikke får tid til at anvende de egentlige farlige stød, må man *uden betænkning springe ind på tæt hold af ham og, inden han får tid til at vige eller gøre modgreb, støde ham ned.*"

Ved *kolbestød* drejes geværet, og soldaten *støder kolbens spidse vinkel med voldsom kraft mod modstanderen. Stødet kan føres fra nedden og opad med modstanderens skridt, hjertekule eller hagespids eller fra siden mod hans hoved eller side.*"

Kolben kan også bruges til at slå med, idet geværet *"svinges overhovedet som en kølle."* *"Slaget føres mod modstanderens hoved, krop eller knæ og må, da kolbehalsen er skrøbelig, ramme med låsedelene."*

Det kan imidlertid også ske, at modstanderne kommer hinanden så nær ind på livet, at kampen udvikler sig til *Håndgemæng dvs. slagsmål.* "Kan man nå at trække sin bajonet eller spade, bør dette selvfølgelig altid gøres, da man i dem har udmærkede angrebs- og forsvarsvåben. *Man parrerer da modstanderens stød med bajonetten eller spadeskafte og springer derpå ind på livet af ham og hugger ham ned med den skarpe kant af våbenet.*"

Modstanderen skal kastes til jorden. "Ved hjælp af begge hænder bøjes modstanderens håndled bagover, så at han bringes til at falde. *Man følger selv med i faldet for ved sit legemes vægt at holde ham nede, indtil man ved greb om struben eller på anden måde har uskadelliggjort ham.*" Eller der spændes ben, og *"Den knyttede venstre hånd stødes ind i modstanderens ansigt Idet han falder, rives geværet fra ham eventuelt ved samtidig at træde ham i underlivet, derpå føres lodret stød nedad."*

Hvis begge de kæmpende er uden gevær, springer soldaten *"ind på modstanderen, griber ham om halsen, i skulderstroppen eller tornisterremmene, og idet han med et ryk trækker ham ind til sig, hugges panden voldsomt ind i hans ansigt omtrent ved næseroden ; samtidig med at knæet af al kraft sættes op i skridtet på ham".* Eller "man springer ind på modstanderen, lægger *høre håndbalde på (under) hans hage, eventuelt fingrene i hans øjne, højre ben bag modstanderens højre ben, og ved et kraftigt tryk opad-fremad kastes modstanderen bagover*".

Den sidste paragraf i dette afsnit fortæller ligetil, hvorledes soldaten trækker bajonetten ud af kroppen på den mand, han har jaget den i. Skulle det hændte, at dette arbejde ikke går så glat, *"sætter man foden med den faldne, fører venstre hånd godt frem på geværet og rykker dette tilbage ved et kraftigt tag"*

Ryttersablen er vel egentlig et våben, der kun opretholdes i Danmark og visse andre lande, hvor militæret enten er en fortidslevning eller et kuriosum; men afsnittet i Gymnastikreglementet om *"Ryttersablens brug"* virker dog med til karakteriseringen af hærens undervisning på en måde, så det ikke helt bør forbigås

Det hedder således:

"Endvidere skal der arbejdes på rytterens moralske udvikling. Man skal vænne ham til aldrig at tøve med at angribe, og man skal tidlig og sildig indprente ham, at det er uværdigt for ham, usikkert og famlende at afvente, hvad modstanderen vil gøre. Man skal udvikle hans snarrådighed, hurtighed og voldsomhed i angrebene og en rent ubevidst hensynsløs trang til at komme modstanderen til livs".

Der nævnes forskellige øvelser, som tilsigter at fremme denne "moralske udvikling". Man anvender således hugning mod *figurer med afsat "tornister" på ryggen*, og som stødmål kan også anvendes "udstoppede kugler af et hoveds størrelse". Drejer det sig end her om rytteriet, så er det dog en lignende "moral", der opøves af de andre våbenarter, og udtalelsen er typisk for militærets moralske mål, der er i så afgjort strid med almindelig menneskelig tankegang

Ingen fredsvæn ville mere hårdt, mere gruopvækkende kunne karakteriser, hvad soldaten lærer, end militæret selv har gjort det i denne bog, som det underviser efter. Citaterne viser klart nok, hvordan man koldt og beregnende lærer de unge mænd, hvorledes de skal slå deres medmennesker ihjel

Jeg ved ikke, om der findes en lærebog i, hvorledes man slagter svin og kalve; men den danske hærs Gymnastikreglement er een af lærerbøgerne i, hvorledes man slagter mennesker

Efter læsningen af denne så usigelige rå og modbydelige bog kan man ikke være i tvivl om, at det, den danske soldat lærer, er det samme som alle andre landes soldater: *at myrde*

Det er netop dette, som enhver ung mand, der står foran sessionen må gøre sig klart, og herudfra må han tage standpunkt til, om han kan gå ind til denne soldatertjeneste. Finder han det i strid med sin samvittighed at lade sig oplære til at slå mennesker ihjel, så kan ingen tvinge ham dertil; thi i Danmark har vi ikke mere tvungen militærtjeneste.

I stedet for soldatertjenesten kan han vælge den civile statstjeneste, som aftjenes med 15 måneders ophold i Militærnægterlejren i Gribskov eller Kompedal Plantage. I den tid må han udføre et arbejde for staten, men det kommer på ingen måde militæret tilgode. Han bærer ingen uniform og bliver heller ikke berøvet sine borgerlige friheder.

Ansøgning om overflyttelse til civiltjenesten må indsendes til Udskrivningschefen 8 dage før sessionen. Nærmere oplysninger vil kunne fås hos kredsformændene og hovedbestyrelsesmedlemmerne i forbundet "*Aldrig mere Krig*"

Bibliografiske oplysninger:

Hvad Soldaten Lærer.

- København : Ungdommens Fredsforbund og Dansk Freds- og Folkeforbundsforening, 1934. - 7 s. ; første oplag

Hvad Soldaten Lærer.

- København : "Aldrig mere krig": Forbund af absolutte Krigsmodstandere, Dansk afdeling af "Krigsmodstandernes internationale Forbund", 1934. - 6 s. ; andet oplag. Trykt ialt i 10.000 eksemplarer. Trykt på Stougårds Tryk, Østbirk 1934